



SAVONIA

Tekniikka

Palopäällystön koulutus

OPINNÄYTETYÖ

RIVITALOJEN OMAVALVONTA PÄIJÄT-HÄMEEN
PELASTUSLAITOKSELLA

Juha Seppälä

8.12.2014



SAVONIA–AMMATTIKORKEAKOULU - TEKNIikka, KUOPIO

Koulutusohjelma

Palopäälylystön koulutusohjelma

Tekijä

Juha Seppälä

Työn nimi

Rivitalojen omavalvonta Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella

Työn laji

Päiväys

Sivumäärä

Opinnäytetyö

10.11.2014

102 + 24

Työn valvoja

Yrityksen yhdysenkilö

Vanhempi opettaja Ismo Kärkkäinen

Paloinsinööri Marjo Oksanen

Yritys

Päijät-Hämeen pelastuslaitos

Tiivistelmä

Vuonna 2011 voimaan astunut uusi pelastuslaki antoi pelastuslaitoksille mahdollisuuden hyödyntää valvontatehtävissä palotarkastusten lisäksi muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. Yksi tällaisista toimenpiteistä on omavalvonta, jota on käytetty useilla muilla aloilla jo pitkään. Pelastuslaitos toisensa jälkeen on siirtynyt käyttämään pääosin omavalvontaa pientaloissa ja vapaa-ajanasunnoissa perinteisten palotarkastusten sijasta. Lisäksi osa pelastuslaitoksista on alkanut laajentaa omavalvontaa koskemaan myös asunto-osakeyhtiöitä.

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella asunto-osakeyhtiöiden omavalvonta päätettiin aloittaa rivitaloista. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli luoda rivitalojen omavalvontakokeilua varten työkalut, joita muutkin pelastuslaitokset voisivat halutessaan hyödyntää. Lisäksi omavalvontakokeilussa mukana olleilta asunto-osakeyhtiöiltä selvitettiin kyselytutkimuksen avulla, olivatko laaditut työkalut toimivia sekä miten niitä ja rivitalojen omavalvonnan toteutusta voitaisiin kehittää. Opinnäytetyön tärkeimpänä tavoitteena oli kuitenkin nostaa rivitaloyhtiöiden turvallisuustasoa omavalvonnan avulla.

Rivitalojen omavalvonnasta ja sen tueksi laadituista työkaluista saatiin kyselytutkimuksen kautta sekä positiivista palautetta että käyttökelpoisia kehitysehdotuksia. Myös muutama muu pelastuslaitos kiinnostui työkalujen hyödyntämisestä tulevaisuudessa rivitalojen omavalvonnassa. Pelkästään Lahden alueella suoritettua rivitalojen omavalvontakokeilussa tehtiin omavalvontatarkastus laadittujen työkalujen avulla 155 rivitaloon. Lisäksi turvallisuusviestinnällistä materiaalia jaettiin yhteensä 677 asuinhuoneistoon. Kokeilun jälkeen rivitalojen omavalvontaa alettiin toteuttaa kaikkiin Päijät-Hämeen kuntiin. Kyselytutkimuksen tulosten sekä edellä mainittujen lukujen turvin voitaneen olettaa turvallisuuden lisääntyneen rivitaloyhtiöissä.

Avainsanat

rivitalo, omavalvonta, turvallisuusviestintä, palotarkastus, viranomaisvalvonta

Luottamuksellisuus

julkinen

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme

Fire Officer (Engineer)

Author

Juha Seppälä

Title of Project

Self-Fire Inspections of Row Houses in the Region of Päijät-Häme Rescue Department

Type of Project

Thesis

Date

10th November, 2014

Pages

102 + 24

Academic Supervisor

Mr Ismo Kärkkäinen, Senior Instructor

Company Supervisor

Mrs Marjo Oksanen, Fire Safety Engineer

Company

Päijät-Häme Rescue Department

Abstract

When the new Rescue Act came into effect in 2011 it made it possible for the rescue departments to utilize various measures, besides fire inspections, required of authority supervision. One of these measures was the self-fire inspection which had already been in use in many other lines of business. One after another the rescue departments began to supervise most of small residential buildings and summerhouses using the self-fire inspection programs instead of actual fire inspections. Some of the rescue departments had started to make preparations to supervise housing cooperatives with self-fire inspection programs as well.

One of them was Päijät-Häme Rescue Department where a self-fire inspection program for row houses was planned. The objective of this thesis was to create supportive material for the self-fire inspections of row houses. The material was intended to be universal so that other rescue departments could utilize it only by changing the appearance accordingly to respective regional fire department. An experiment of self-fire inspections of row houses was made in Lahti by using the material made for this thesis. Also, a survey was carried out to find out the opinions about the usefulness of the material from the participating housing cooperatives' point of view. Most of all the material was created to increase safety in row houses.

The results of the survey were positive and also provided very useful suggestions how to develop the material to be even more effective. In the experiment self-fire inspections were made in over 150 row houses and the residents of almost 700 apartments were given safety communication material. After the experiment the self-fire inspection program was extended to be used in all the municipalities of Päijät-Häme. In reference to the results of the survey it can be assumed that the safety of row houses has increased. Also, a few other fire departments has got interested in the material.

Keywords

row house, self-fire inspection, safety communication, fire inspection, authority supervision

Confidentiality

public

ALKUSANAT

Omavalvonta on vuoden 2011 pelastuslakiuudistuksen mahdollistamana yleistynyt valvontamenetelmänä pelastuslaitosten suorittamassa onnettomuuksien ehkäisytyössä. Tämä opinnäytetyö sai aiheensa, kun Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella alettiin suunnitella omavalvonnan laajentamista rivitaloihin.

Haluan kiittää Päijät-Hämeen pelastuslaitosta opinnäytetyön aiheesta ja opinnäytetyön toiminnallisena osuutena laadittujen paloturvallisuusoppaiden graafisen suunnittelun ja toteutuksen kustantamisesta. Lisäksi haluan kiittää yhteistyöstä paloinsinööri Marjo Oksasta ja graafinen suunnittelija Päivi Silvoa sekä perhettäni tuesta opinnäytetyön loppuun saattamiseksi.

Lahdessa 27.10.2014



Juha Seppälä

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	7
2	ASUINRAKENNUSTEN OMAVALVONTAA LAAJENNETAAN	9
2.1	Omavalvonta käsitteenä	9
2.2	Lakiperusteet omavalvonnalle	9
2.3	Syitä omavalvonnan käyttöönottamiselle	11
2.4	Omavalvonta tähän mennessä	13
3	OMAVALVONTA PÄIJÄT-HÄMEEN PELASTUSLAITOKSELLA	20
3.1	Siirtyminen pientalojen sekä vapaa-ajan asuntojen omavalvontaan	20
3.2	Toteutus, kokemukset ja tulokset	21
3.3	Rivitalojen ja kerrostalojen omavalvonta	27
4	MATERIAALIN LAADINTA	31
4.1	Paloturvallisuusoppaat	31
4.2	Omavalvontalomake ja saatekirje	34
5	RIVITALON PALOTURVALLISUUSOPPAAN PERUSTELUT	36
5.1	Varautuminen tulipalo- ja onnettomuustilanteisiin	37
5.2	Avun paikalle saaminen	42
5.3	Muut ulkoalueen paloturvallisuustekijät	46
5.4	Yleiset tilat	50
5.5	Tekniset tilat	53
5.6	Palovaroittimet	56
5.7	Savuhormit ja nuohous	57
5.8	Väestönsuoja	59
5.9	Tulipalot	60

6	ASUINHUONEISTON PALOTURVALLISUUSOPPAAN PERUSTELUT	62
6.1	Varautuminen tulipalo- ja onnettomuustilanteisiin	62
6.2	Palovaroitin on halpa henkivartija	63
6.3	Tulipalo	64
6.4	Alkusammutuskalusto	65
6.5	Tulipalojen ja vahinkojen ennaltaehkäiseminen	67
7	KYSELYTUTKIMUS	72
7.1	Tutkimusmenetelmä	72
7.2	Saatekirje ja kyselylomake	73
8	KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET	75
9	POHDINTA	85
9.1	Kyselytutkimuksen toteutus ja luotettavuus	85
9.2	Pohdintaa tulosten pohjalta	87
9.3	Opinnäytetyön toteutus ja tavoitteiden saavuttaminen	89
	LÄHTEET	92
	LIITTEET	102

1 JOHDANTO

Vuonna 2011 voimaan astunut uusi pelastuslaki antoi pelastuslaitoksille mahdollisuuden suunnata resursseja omilla alueillaan riskiperusteisesti. Palotarkastuskohteita ei määritelty tarkasti enää laein ja säädöksiin, vaan pelastuslaitokset määrittivät kohteet ja niiden valvonnan omissa valvontasuunnitelmissaan.

Valvontaresurssien vapauttamiseksi pienempiriskisistä kohteista Suomessa otettiin käyttöön muualla maailmassa jo pitkään käytetty valvontamuoto, omavalvonta, jossa perinteisten palotarkastusten sijaan tarkastuksen hoitaa asiakas itse. Esimerkiksi Yhdysvalloissa omavalvontaa on hyödynnetty hyvin tuloksin tulipalojen ja onnettomuuksien ehkäisyssä jo vuodesta 1979 lähtien (Hall, Flynn ja Grant 2008, 36). Pelastuslakiuudistuksen jälkeen pelastuslaitokset yksi toisensa jälkeen siirtyivät käyttämään omavalvontaa pientalojen ja vapaa-ajanasuntojen valvonnassa. Myöhemmin osa pelastuslaitoksista laajensi omavalvonnan koskemaan myös kerrostaloyhtiöitä hieman toisistaan eroavin sovellutuksin.

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella asunto-osakeyhtiöiden omavalvonta päätettiin aloittaa rivitaloista. Rivitaloyhtiöiden omavalvontaan ei ollut kuitenkaan olemassa vielä minikäänlaisia työkaluja. Toiminnallisen opinnäytetyön yhdeksi tavoitteeksi muodostuikin tuottaa rivitalojen omavalvontaan tarvittava materiaali, joka sisältäisi saatekirjeen ja omavalvontalomakkeen sekä kaksi erillistä paloturvallisuusopasta. Toinen oppaista suunniteltiin taloyhtiön hallitukselle tukemaan omavalvontatarkastusta ja toinen asuinhuoneistojen näkökulmasta auttamaan asukkaille tiedottamista. Tavoitteena materiaalille olivat käyttökelpoisuus omavalvonnassa, ymmärrettävyys ja informatiivisuus kuitenkin niin, ettei ihmisten motivaatiota tutustua siihen tuhottu liiallisella laajuudella tai yksityiskohtaisuudella. Materiaalista pyrittiin laatimaan myös sellainen, että halutessaan muutkin pelastuslaitokset voisivat käyttää sitä hyödyksi. Tärkein tavoite on kuitenkin parantaa materiaalin avulla asunto-osakeyhtiöiden turvallisuutta.

Työn tavoitteena on myös selvittää, onko laadittu materiaali asiakkaiden näkökulmasta käyttökelpoinen rivitalojen omavalvonnassa ja turvallisuusviestinnässä. Lisäksi tutkimuksessa kartoitetaan asiakkaiden mielipiteitä kehitetyn rivitalojen omavalvontamallin

toimivuudesta käytännössä ja sen vaikuttavuudesta asunto-osakeyhtiöiden turvallisuuteen.

Opinnäytetyön alussa perehdytään erilaisiin säädöksiin, jotka tekevät omavalvonnan hyödyntämisen valvontakeinona mahdolliseksi, sekä pelastustoimen palvelutasoon ja valvontasuunnitelmaan, joilla vaikutetaan omavalvonnan käyttämiseen pelastustoimen alueella. Tarkastelun alle otetaan myös erilaiset syyt, jotka ovat johtaneet palotarkastustoiminnan osittaiseen korvaamiseen uudennlaisella menetelmällä. Lisäksi käydään askel askeleelta läpi asuintalojen omavalvonnan kehitystä Suomessa vuodesta 2011 nykyhetkeen. Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen toteuttamaa omavalvontaa sekä siitä saatuja kokemuksia ja tuloksia tarkastellaan vielä lähemmin.

Opinnäytetyössä perustellaan toiminnallisena osuutena laaditun materiaalin sisältö olemassa olevien säädösten ja oppaiden avulla. Työn loppuosassa tarkastellaan tutkimuskyselyn tulosten perusteella asiakasnäkökulmaa materiaalin toimivuudesta ja vaikuttavuudesta sekä esitetään kohtia sekä materiaalista että rivitalojen omavalvontamallista, jotka vaativat asiakkaiden kannalta kehittämistä. Tutkimustulokset huomioiden pohditaan, minkälaisilla muutoksilla materiaalia ja rivitalojen omavalvontaa voitaisiin kehittää entistä asiakasystävällisemmiksi ja enemmän tarkoituksiaan palveleviksi.

2 ASUINRAKENNUSTEN OMAVALVONTAA LAAJENNETAAN

2.1 Omavalvonta käsitteenä

Asuinrakennusten omavalvonnalla tarkoitetaan kiinteistön edustajan kiinteistölle tekemää tarkastusta omavalvontalomakkeen ja oppaan avulla. Tarkastuksella valvotaan pelastuslain velvoitteiden noudattamista ja asumisen turvallisuutta sekä pyritään parantamaan asenteita ja lisäämään turvallisuustietoutta. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014a, 6.)

Tehtyään omavalvontatarkastuksen kiinteistössä asiakas palauttaa omavalvontalomakkeen täytettynä pelastuslaitokselle. Varsinaisia palotarkastuksia voidaan näin kohdentaa omavalvonnan tulosten perusteella. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014a, 6.) Yleensä palotarkastus toteutetaan, jos omavalvonnan tuloksista ilmenee vakavia puutteita, omavalvontalomake jätetään kokonaan palauttamatta tai jos asiakas pyytää palotarkastusta.

Asuinrakennusten omavalvonta on asiakirjavalvontaa eli viranomaispäätökset ja muut viranomaisten toimenpiteet, jotka kohdistetaan omavalvontatarkastettuun kiinteistöön, tehdään dokumenttien perusteella. Asiakirjavalvontaa ei ole asiakirjan vastaanottaminen ja kirjaaminen, jos se arkistoidaan ilman aktiivista arviointia. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014a, 6.)

2.2 Lakiperusteet omavalvonnalle

Seuraavana on käsitelty nykyistä lainsäädäntöä ja ohjeistusta, jotka liittyvät omavalvontaan. Asuinrakennusten omavalvonnan perusteet tulevat nykyisestä pelastuslaista (379/2011). Tarkemmin omavalvonnan toteuttaminen pelastuslaitosten alueilla määritellään pelastuslaitosten valvontasuunnitelmissa, jotka laaditaan palvelutasopäätösten pohjalta.

Edellisen pelastuslain (468/2003) aikana Hallituksen esityksessä pelastuslaiksi ja meripelastuslain 23 §:n muuttamisesta (HE 257/2010) tuotiin esille, että silloiseen pelastuslakiin siirryttäessä erityisesti onnettomuuksien ehkäisyyn ja palotarkastustoiminnan sääntelyyn oli jäänyt paljon kehitettävää.

Esityksessä tuotiin esiin tarve päästä silloisesta palotarkastuskohteiden lailla ja säädöksillä määrittelystä eroon ja antaa pelastuslaitoksille vapaammat kädet määrittellä palotarkastettavat kohteet omissa valvontasuunnitelmissaan. Valvontasuunnitelmat perustuisivat aluekohtaisiin arvioihin riskeistä, jolloin pelastuslaitosten olisi mahdollista kohdentaa valvontatoimintaa erityisesti sitä vaativiin kohteisiin. Palotarkastusten ohella pelastuslaitokset toteuttaisivat myös asiakirjavalvontaa. (HE 257/2010.)

Edellisen pelastuslain (468/2003) tilalle astui 1.7.2011 voimaan nykyinen pelastuslaki (379/2011), joka toi kauan odotettuja muutoksia palotarkastustoimintaan. Palotarkastustoimintaa ei oltu enää ohjattu yksityiskohtaisesti lainsäädännöllä, vaan pelastuslaitokset saavat valvontasuunnitelmissaan suunnitella palotarkastustoimintaa ja valvontaa alueiltaan paikallisten tarpeiden ja riskien mukaisesti.

Pohjana omavalvonnalle on pelastustoimen palvelutaso, jonka tulee vastata alueen tarpeita ja onnettomuusuhkia. Pelastustoimen tehtävät tulee suunnitella toteutettaviksi mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti, ja niitä voidaan tarvittaessa asettaa tärkeysjärjestykseen. (Pelastuslaki 379/2011, 28 §.)

Pelastustoimen palvelutaso määritellään palvelutasopäätöksessä, joka laaditaan aina määrääjäksi. Palvelutasopäätöksessä määritellään toiminnan tavoitteet ja resurssit sekä palvelut ja niiden taso, jotka perustuvat alueella esiintyviin riskeihin ja uhkiin. Palvelutasopäätökseen sisällytetään myös suunnitelma palvelutason kehittamisestä. Palvelutasopäätös toimitetaan aluehallintoviranomaiselle, joka voi palauttaa palvelutasopäätöksen täydennettäväksi sen ollessa puutteellinen. Pelastuslain 85 §:n mukaisesti aluehallintovirasto valvoo, että palvelutaso on alueella riittävä. (Pelastuslaki 379/2011, 29 §; Sisäasiainministeriö 2013, 8 - 9.)

Pelastustoimen omavalvontaan liittyviä tehtäviä, joita pelastuslaitokset hoitavat, ovat ohjaus-, valistus-, neuvonta- ja valvontatehtävät, joilla pyritään ehkäisemään tulipaloja ja muita onnettomuuksia. Lisäksi niiden tavoitteena on lisätä varautumista onnettomuuksien torjuntaan sekä osaamista onnettomuustilanteissa toimimisessa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa. (Pelastuslaki 379/2011, 27 §.)

Palvelutasopäätöksessä määritellään pelastuslaitoksen toteuttaman valistuksen ja neuvonnan tavoitteet sekä resurssit tavoitteisiin pääsemiseksi. Palvelutasopäätöksessä ei ole tarpeen suunnitella yksityiskohtaisesti valistus- ja neuvontatoimintaa, vaan varsinaisten tehtävien toteuttamisen suunnittelu kannattaa kirjata erilliseen yksityiskohtaisempaan suunnitelmaan, jota voidaan palvelutasopäätöksessä edellyttää. Palvelutasopäätöksessä käsitellään myös valvontatehtävien perusteet, tavoitteet ja käytettävät resurssit, mutta tarkemmat suunnitelmat valvontatoimenpiteistä esitetään pelastuslaitoksen valvontasuunnitelmassa. (Sisäasiainministeriö 2013, 12 - 16.)

Pelastustoimen valvontatehtävät muodostuvat pelastuslain 2. ja 3. lukujen sisältämien säännösten noudattamisen valvomisesta. Valvontatehtävät koostuvat palotarkastuksista sekä muista valvontatehtävän edellyttämistä toimenpiteistä, jotka määritellään valvontasuunnitelmassa. Valvontasuunnitelmassa kuvataan myös, miten sen toteutumista arvioidaan. (Pelastuslaki 379/2011, 78 § ja 79 §.) Muilla valvontatehtävän edellyttämillä toimenpiteillä tarkoitetaan omavalvontaa sekä muuta asiakirjavalvontaa. Muuta asiakirjavalvontaa on esimerkiksi pelastussuunnitelman sekä muiden palo- ja poistumisturvallisuusasiakirjojen tarkastaminen. Kiinteistön omistajan ja haltijan on pyydettyessä toimitettava pelastussuunnitelma ja muut turvallisuusasiakirjat pelastusviranomaiselle valvontatehtävän toteuttamiseksi (Pelastuslaki 379/2011, 80 §).

Valvontasuunnitelma perustuu alueen pelastustoimen tekemään palvelutasopäätökseen. Valvontasuunnitelma tarkastetaan vuosittain tai useamminkin, jos se on erityisen syyn vuoksi tarpeen. Valvontasuunnitelma toimitetaan palvelutasopäätöksen lailla tiedoksi aluehallintovirastolle. (Pelastuslaki 379/2011, 79 §.)

2.3 Syitä omavalvonnan käyttöönottamiselle

Ennen vuonna 2011 voimaan astunutta pelastuslakia asuinrakennusten palotarkastukset hoidettiin aina perinteisellä tavalla yleisimmin palotarkastajien tekeminä. Joissain pelastuslaitoksissa myös muut pelastusviranomaiset, kuten palomiehet, osallistuivat asuinrakennusten palotarkastuksiin. Yleisesti asuinrakennusten tarkastusväliksi oli määritelty 10 vuotta, mutta suurien tarkastusmäärien takia useilla pelastuslaitoksilla ei kyetty hoitamaan asuinrakennusten palotarkastuksia ajallaan. Pientalojen tarkastusvälit venyivät

monesti jopa vuosikymmeniin. (Pientalojen palotarkastuksissa siirrytään omavalvontaan 2013.)

Lisäksi usein perinteisten palotarkastusten tekemistä pientaloissa hankaloitti asukkaiden heikko tavoitettavuus (Savin 2013). Palotarkastuksia yritettiin tehdä esimerkiksi kulkeamalla ovelta ovelle, mutta usein arkipäivisin tehtävät tarkastukset sattuivat pientalojen asukkaiden kannalta huonoon ajankohtaan, jolloin palotarkastuksia jäi tekemättä (Pientalojen paloturvallisuuden omavalvonta laajenee Pirkanmaalla 2013; Siltanen 2013). Lisäksi palotarkastusajankohtia sovittiin etukäteen puhelimitse tai ilmoitettiin tulevasta tarkastuksesta laputtamalla, mutta se oli erittäin työlästä ja aikaa vievää. Monilla asukkailla oli myös hankaluuksia järjestää aikaa palotarkastukselle kesken työpäivän.

Vuoden 2011 pelastuslakiuudistus mahdollisti omavalvonnan käyttämisen yhtenä valvontakeinona. Yksi suurimmista syistä omavalvonnan käyttöönottamiselle oli vapauttaa resursseja asuintalojen tarkastuksilta enemmän huomiota vaativiin kohteisiin. Tarkastustoiminta muuttui riskiperusteiseksi, jolloin voitiin kohdentaa palotarkastusresursseja vaativampiin kohteisiin, joissa riskit ovat selvästi suurempia. (Tee-se-itse-palotarkastus 2013.)

Omavalvonnalla aloitettiin vapauttaa ensimmäiseksi resursseja pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen palotarkastuksista (Pientalojen paloturvallisuuden omavalvonta laajenee Pirkanmaalla 2013). Omavalvonnalla ei kuitenkaan korvattu kokonaan perinteisiä palotarkastuksia pientaloissa ja vapaa-ajanasunnoissa, vaan esimerkiksi omavalvontalomakkeen palauttamatta jättäneisiin kiinteistöihin tai palotarkastusta erikseen pyytäviin talouksiin tulee palotarkastaja tai muu pelastusviranomainen edelleen tekemään perinteisen palotarkastuksen (Pientaloille omavalvontasuunnitelma 2011).

Omavalvontaan siirtymisellä on myös pyritty saamaan asuinrakennusten valvonta vaikuttavammaksi ja tehokkaammaksi. Tulokset omavalvonnasta useiden pelastuslaitosten alueilta ovatkin olleet hyviä ja kokemukset positiivisia. (Pientalojen paloturvallisuuden omavalvonta laajenee Pirkanmaalla 2013.) Omavalvontakirjeillä tavoitetaan lähes jokainen kiinteistö. Kokemusten mukaan pieni murto-osa kirjeistä palautuu pelastuslaitokselle, jos kiinteistö on purettu ja tieto asiasta ei ole kulkenut pelastuslaitoksen rekisteriin asti tai jos osoitetieto on ollut virheellinen tai postilaatikko on jostain syystä puut-

tunut. Jopa tyhjillään olevista kiinteistöistä, kuten kuolinpesistä, on monesti saatu täytettynä palautettu omavalvontalomake esimerkiksi omaisten käytyä tyhjentämässä postilaatikon. Näin tieto asumattomista kiinteistöistä on saatu kirjattua myös pelastuslaitoksen rekisteriin.

Omavalvonnan avulla valvontatoiminta on saatu pysymään halutussa tahdissa. Esimerkiksi pientalojen 10 vuoden tarkastusvälistä on pystytty pitämään kiinni omavalvontatarkastuksien avulla. (Tee se itse -palotarkastus on menestys 2011.) Joillakin pelastustoimen alueilla omavalvontatarkastuksilla on tarkoitus saada tarkastusväli lyhennettyä jopa viiteen vuoteen (Pientalojen palotarkastuksissa siirrytään omavalvontaan 2013; Omavalvonta paljastaa kiinteistöjen omistajien unohdukset 2014).

Omavalvontalomakkeen kanssa lähetetään yleensä opas, jonka avulla omavalvontatarkastus on mahdollista tehdä. Oppaan avulla ihmisille saadaan tarkastuksen yhteydessä jaettua tietoa, jolloin he oppivat huomioimaan paloturvallisuusasioita muulloinkin kuin palotarkastushetkellä. (Savin 2013.) Paloturvallisuusasiat eivät ole ainoita, joiden saralla ihmisiä voidaan omavalvonnan yhteydessä valistaa. Omavalvontakirjeen sisältämässä oppaassa on myös hyödyllistä tietoa omatoimisesta varautumisesta, kuten yleisestä kodin turvallisuuden parantamisesta sekä varautumisesta onnettomuuksiin ja häiriötilanteisiin. Oppaan sisältämillä asioilla on tavoitteena nostaa turvallisuustasoa korkeammalle. (Varsinais-Suomen pelastuslaitos 2013.)

Itse suoritettavilla palotarkastuksilla saadaan asukkaita muistutettua siitä, että he itse vastaavat omasta turvallisuudestaan ja kotiensa kunnosta (Siltanen 2013). Pelastusviranomainen ei ole vastuussa jokaisen kiinteistön paloturvallisuudesta, vaan varmistaa kiinteistön omistajan hoitavan velvollisuutensa. Ensisijaisesti vastuu paloturvallisuudesta kuuluu kiinteistön omistajalle sekä käyttäjälle. (Husu 2013.)

2.4 Omavalvonta tähän mennessä

Pelastuslakiuudistus vuonna 2011 mahdollisti pelastuslaitosten toteuttavan valvontaa itse valvontasuunnitelmissaan määrittelemillä keinoilla. Valvonta ei ollut enää pelkästään perinteisten palotarkastusten varassa, vaan voitiin alkaa suunnitella muita valvonta-

tehtävän edellyttämiä toimenpiteitä, joilla voitaisiin vähentää perinteisiin palotarkastuksiin kuluvia resursseja.

Edellä mainituista muista valvontatehtävän edellyttämistä toimenpiteistä pelastusala sai esimerkin heti uuden pelastuslain astuttua voimaan heinäkuussa 2011, kun Kymenlaakson pelastuslaitos kokeili omavalvonnalla toteutettavia palotarkastuksia omakoti- ja paritaloissa. Omavalvontakokeilu osoittautui menestykseksi, ja myös useat muut pelastuslaitokset kiinnostuivat siitä valvontamenetelmästä. (Tee se itse -palotarkastus on menestys 2011.)

Ensimmäisessä omavalvontakokeilussa saadut tulokset olivat hyviä. Noin kahden tuhannen omavalvontalomakkeen erästä palautui ajoissa 70–80 prosenttia. Säästöjä perinteisten palotarkastusten vähenemisellä ei Kymenlaakson pelastuslaitoksen omavalvontakokeilulla saatu aikaan, mutta sen avulla pientalojen 10 vuoden tarkastusvälistä saatiin pidettyä kiinni. (Tee se itse -palotarkastus on menestys 2011.)

Kymenlaakson pelastuslaitokselle myönnettiin vuoden 2012 Palosuojelurahaston innovaatiokilpailun kunniamaininta omavalvontamenetelmän kehittamisestä sekä sen jalkauttamisesta käytäntöön (Palosuojelurahasto innovaatiopalkinto RESCA-monitoimilautan kehittäjälle 2012).

Kymenlaakson pelastuslaitoksen toteutettua omavalvontapilotoinnin menestyksekkäästi alkoivat muut pelastuslaitokset siirtyä yksi toisensa jälkeen käyttämään omavalvontaa valvontamenetelmästä pientaloille. Vuoden 2013 puolivälin tienoilla arvioitiin yli puolella pelastuslaitoksista olevan jo omavalvonta käytössä tai ainakin tulossa käyttöön (Pientalojen palotarkastuksissa siirrytään omavalvontaan 2013).

Pientalojen lisäksi monet pelastuslaitokset alkoivat pian toteuttaa omilla alueillaan myös vapaa-ajanasuntojen palotarkastuksia omavalvontaa hyödyntäen. Omavalvontamäärät ovat yleisimmin 10 % pelastustoimen alueen pientalo- sekä vapaa-ajanasuntokannasta. Tällöin 10 vuoden tarkastusväli toteutuu, kun joka vuosi kymmenesosa koko määrästä saa omavalvontakirjeen. Ainakin Pirkanmaan pelastuslaitos on omavalvonnan myötä voinut lyhentää pientalojen tarkastusvälin jopa viiteen vuoteen (Pirkanmaan pelastuslaitos 2014, 4).

Pientalojen ja vapaa-ajanasuntojen omavalvonta on asiakkaiden näkökulmasta toteutettu eri pelastuslaitosten alueilla lähes samalla kaavalla. Asiakas vastaanottaa omavalvontakirjeen, joka sisältää yleensä pientalon paloturvallisuusoppaan, omavalvontalomakkeen sekä ohjeet lomakkeen täyttämiseen sekä palauttamiseen. Eroavaisuuksia onkin ollut lähinnä lomakkeen täyttämässä ja palauttamisessa.

Suurimmalla osalla pelastuslaitoksista on ollut käytössään omavalvontalomakkeesta pelkästään paperiversio, joka täytetään kynällä ja postitetaan takaisin pelastuslaitokselle. Useat pelastuslaitokset ovat myöhemmin myös lisänneet internetsivuilleen lomakkeen sähköisessä muodossa. Sieltä se voidaan avata ja täyttää tietokoneen avulla, minkä jälkeen se joko tulostetaan ja postitetaan tai lähetetään esimerkiksi sähköpostilla pelastuslaitokselle. Kaikissa edellä mainituissa tavoissa pelastuslaitoksella joudutaan kuitenkin kirjaamaan lomakkeen sisältö käsin rekisteriin.

Kymenlaakson pelastuslaitoksen omavalvontakokeilusta eteenpäin omavalvontamennettämää kehitettiin Jokilaaksojen pelastuslaitoksella, jossa alettiin hyödyntää tietotekniikkaa lomakkeiden käsittelyssä. Jokilaaksojen pelastuslaitoksella kehitettiin järjestelmä, joka mahdollistaa lomakkeen täyttämisen internetissä niin, että asiakkaan lähetettyä lomakkeen järjestelmä kirjaa sen automaattisesti pelastuslaitoksen rekisteriin. Käsin tehtävää kirjausta ei siis tarvita, mikä säästää pelastusviranomaisen resursseja. (Pääsky 2012.)

Suomessa pelastuslaitokset käyttävät kahta eri palotarkastusohjelmaa, jotka ovat Logica Oy:n Merlot ja M-Technology Oy:n WiseMaster. Valtaosa Suomen pelastuslaitoksista käyttää Merlot-ohjelmaa. WiseMaster on käytössä ainoastaan kahdella pelastuslaitoksella, jotka ovat Jokilaaksojen ja Pohjois-Savon pelastuslaitokset. (Kortelainen ja Ketola 2012, 74 - 75.) Aiemmin mainittu järjestelmä, joka Jokilaaksojen pelastuslaitoksella mahdollistaa omavalvontalomakkeiden automaattisen rekisteriin kirjaamisen, on juurikin tämä WiseMaster (Jokilaaksojen pelastuslaitos 2014a, 19.) Merlot-ohjelmalla vastaavaa automaattista rekisteriin kirjausta ei ole ohjelman nykyisillä ominaisuuksilla mahdollista toteuttaa.

Jokilaaksojen pelastuslaitoksen toteuttamassa omavalvontakokeilussa vastausprosentit olivat vielä parempia kuin aiemmin Kymenlaaksossa tehdyssä kokeilussa. Pyhäjoella ja

Raahessa toteutettu kokeilu tuotti Pyhäjoen osalta vastausprosentin 78 ja Raahen osalta jopa 95. (Pääsky 2012.)

Oma-avonnalla on pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen tapauksessa tavoitettu asukkaat erittäin hyvin, sillä vastausprosentti on yleensä sijoittunut välille 70 - 95. Myös oma-avontakäytännön vastaanotto asiakkailta on ollut hyvä sekä palaute pelastuslaitoksille positiivista. (Jauhiainen 2014; Pääsky 2012; Tee se itse -palotarkastus on menestys 2011; Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013a.)

Kun pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen oma-avonta oli saatu toimimaan rutiininomaisesti, alettiin joissakin pelastuslaitoksissa suunnitella oma-avonnan laajentamista rivija kerrostaloihin (Keski-Suomen pelastuslaitos 2014, 39; Varsinais-Suomen pelastuslaitos 2014; Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014a, 15).

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos toteutti oman kerrostalojen huoneistokohtaisen oma-avontapilotointinsa vuonna 2013 Vantaan alueella. Suomessa ei oltu koskaan ennen kokeiltu oma-avontaa kerrostaloihin huoneistokohtaisesti. Kokeilussa oli mukana yhteensä 1441 huoneistoa 50 kerrostalosta. Jokaiseen huoneistoon lähetettiin saatekirjeen liitteenä oma-avontalomake, opasvihko sekä oveen kiinnitettävä opastarra. Asukkailla oli viikko aikaa täyttää oma-avontalomake huoneistostaan ja antaa se isännöitsijälle, joka palautti täytetyt lomakkeet pelastuslaitokselle. Sähköistä palautusmahdollisuutta ei ollut käytettävissä. Palautuneita lomakkeita saatiin lopulta yhteensä 284 kappaletta, joten palautusprosentiksi tuli 19,71. (Tervo 2013, 15; Vantaa 2012.) Kokeilun seurauksena Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksella pyritään kehittämään kerrostalojen oma-avontaa sekä järjestämään oma-avontalomakkeen täyttäminen ja palautus sähköiseen muotoon (Tervo 2013, 18).

Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen kerrostalojen oma-avontakokeilun aikana Jokilaaksojen pelastuslaitoksella suunniteltiin erityyppistä oma-avontamallia kerrostalo-kohteille, jota kokeiltiin 2013 - 2014 vuodenvaihteessa hyvin tuloksin. (Oma-avonta Jokilaaksojen pelastuslaitoksen alueella; Jokilaaksojen pelastuslaitos 2014b.) Jokilaaksojen pelastuslaitoksen alueen kerrostalojen oma-avontapilotointia ei toteutettu huoneistokohtaisesti, vaan pelkästään yhteisten tilojen ja dokumenttien osalta. Oma-avontakirjeen mukana lähetettiin kuitenkin taloyhtiön hallituksen asuntoihin jaettavaksi tie-

dotteita poistumistieturvallisuudesta. Kirjeen mukana lähetettiin myös eräänlainen palautekysely, jonka avulla omavalvontaa pyritään edelleen kehittämään. (Lepistö 2013.)

Kuten Jokilaaksojen pelastuslaitoksen aiemmin toteuttamassa pientalojen omavalvonnassa oli kerrostalojenkin omavalvonnassa käytössä sähköinen palautus. Jokaisen kirjeen mukana lähetettiin taloyhtiökohtainen tunnus ja salasana, jolla pääsi täyttämään lomakkeen internetportaalissa, josta järjestelmä kirjaa täytetyt lomakkeet automaattisesti pelastuslaitoksen rekisteriin. (Lepistö 2013.) Vuoden 2014 aikana taloyhtiöiden omavalvontamalli on tarkoitus saada viimeisteltyä, minkä jälkeen kaikki vuoden 2014 tarkastettavat taloyhtiöt liitetään omavalvonnan piiriin (Jokilaaksojen pelastuslaitos 2014a, 11).

Omavalvonnan kanssa yhdessä käytettäväksi on kehitetty aluevalvonta, joka on ollut käytössä esimerkiksi Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksella vuodesta 2013 lähtien. Aluevalvonnalla tarkoitetaan pelastusviranomaisen toteuttamaa valvontaa, jossa kiinnitetään huomiota asuinalueiden ulkopuolisiin turvallisuustekijöihin, kuten pelastusteihin, osoitenumeroiteihin, opastauluihin sekä tuhopolttojen ennaltaehkäisyyn. Jos puutteita havaitaan, jätetään kohteeseen kirjallinen korjauskehotus sekä ohjeet, joiden avulla asia voidaan helposti hoitaa kuntoon. (Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos 2012a.)

Aluevalvonta ei yksistään käytettynä ole riittävä vaikuttavuudeltaan, vaan se on osa asuinrakennusten valvonnan kokonaisuutta. Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos on synkronoinut aluevalvonnan ja omavalvonnan yhdessä käytettäväksi, jolloin asuinrakennusten sisäiset asiat valvotaan omavalvonnalla ja ulkoiset asiat aluevalvonnalla. Lisäksi tulisijoihin sekä nuohoukseen liittyviä asioita valvovat nuohoojat. Valvontaväli aluevalvonnalla on pidetty lyhempana kuin perinteisillä palotarkastuksilla, mutta silti resursseja on vapautunut esimerkiksi turvallisuusviestintään. (Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos 2012a.)

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitoksella on lisäksi joissain valvontakohteissa otettu omavalvonta käyttöön perinteisten palotarkastusten rinnalle. Esimerkiksi koulujen tavallisen yhden vuoden tarkastusvälin tilalle asetettiin kahden vuoden tarkastusväli niin, että vuorovuosina koulut tekevät omavalvontaa. Omavalvonnan ansiosta palotarkastuksilta va-

pautuva aika suunnataan turvallisuusviestintään. (Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos 2012b.)

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen toteuttamassa taloyhtiöiden omavalvonnassa käytetään eräänlaisena kannustimena omavalvontalomakkeen täyttämiseksi palotarkastusten maksullisuutta. Jokaiseen taloyhtiöön, josta omavalvontalomake jää määräaikaan mennessä palauttamatta, tehdään maksullinen palotarkastus. Täytettyinä palautetuista omavalvontalomakkeista tehdään viralliset pöytäkirjat, joissa määrätään korjaustoimenpiteet tehtäviksi. Toimenpiteiden tekemisen jälkeen taloyhtiön tulee kirjallisella dokumentilla esittää korjausmääräykset toteutetuiksi tai tarvittaessa pelastuslaitos tekee kohteessa maksullisen palotarkastuksen. Kiinteistöihin tehdään myös pistokoeluontoisia valvontakäyntejä, joiden avulla varmistetaan vastausten oikeellisuudesta. Edellä mainitut maksulliset taloyhtiöiden palotarkastukset ovat Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen hinnaston mukaisesti 200 euroa. (Helsingin Pelastusliitto 2014.)

Materiaaliksi pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen omavalvontaan Kymenlaakson pelastuslaitos on laatinut Pientalojen paloturvallisuusoppaan (Kymenlaakson pelastuslaitos 2013, 13). Sittemmin lähes jokainen pelastuslaitos, joka on ottanut pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen omavalvonnan käyttöön, on ottanut Pientalojen paloturvallisuusoppaan käyttöönsä pienin muutoksin. Muutokset ovat koskeneet lähinnä oppaan kansilehteä, graafista ulkoasua ja oppaasta löytyviä pelastuslaitoksen yhteystietoja.

Opinnäytetyön kirjoittamiseen mennessä toteutettuihin kerrostalojen omavalvontakokeiluihin ei ollut vielä varsinaista omavalvontaa varten suunniteltua materiaalia. Jokilaaksojen pelastuslaitoksen kerrostalojen omavalvontakokeilussa materiaalina hyödynnettiin Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön julkaisemaa Talon turvaopasta (Lepistö 2013).

Tämän opinnäytetyön kirjoittamisen aikaan Kymenlaakson pelastuslaitoksella oltiin laatimassa kerrostaloille suunnattua paloturvallisuusopasta. Kerrostalon paloturvallisuusopas oli suunniteltu käytettäväksi kerrostalojen omavalvonnassa. Kymenlaakson pelastuslaitoksella olikin tarkoituksena toteuttaa kerrostalojen omavalvontakokeilunsa oppaan valmiiksi saatuaan. (Paloinsinööri Peter Strömmer, seminaariesitelmä 18.3.2014.)

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella suunnitelmana oli kokeilla ensin rivitalojen oma-
valvontaa, minkä jälkeen laajentaa omavalvonta koskemaan myös kerrostaloja (Johtava
palotarkastaja Helena Metsä, henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2014). Rivitalojen oma-
valvontaa varten ei kuitenkaan ollut laadittu vielä minkäänlaista materiaalia, mistä tämä
opinnäytetyö saikin lopulta aiheensa.

3 OMAVALVONTA PÄIJÄT-HÄMEEN PELASTUSLAITOKSELLE

Päijät-Hämeen pelastuslaitos laatii valvontasuunnitelman jokaiselle vuodelle erikseen. Valvontasuunnitelmassa esitetään valvontatyön laajuus sekä toimintamallit, joiden mukaisesti valvontatyö toteutetaan. Suunnitelmassa on myös määritelty suoritettava asiakirjavalvonta, jota esimerkiksi omavalvonta on. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013f, 83.)

3.1 Siirtyminen pientalojen sekä vapaa-ajan asuntojen omavalvontaan

Päijät-Hämeen pelastuslaitos oli ensimmäisiä pelastuslaitoksia, jotka siirtyivät käyttämään vuoden 2011 pelastuslakiuudistuksen mahdollistamaa omavalvontamenetelmää. Omavalvonta otettiin vuonna 2012 käyttöön pelkästään pientalojen ja yhden kunnan vapaa-ajan asuntojen osalta (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012a, 13 - 14).

Pientalojen palotarkastusväliksi jätettiin 10 vuotta eli vuosittain omavalvontamenetelmää käytetään kymmenessä prosentissa asuinrakennuskannasta, jotta tarkastusväli toteutuisi kaikille pientaloille Päijät-Hämeen alueella. Omavalvonta aloitettiin kohdentamalla ensimmäiset omavalvontakirjeet, joita lähetettiin yhteensä 3922 kappaletta, alueille, joissa ei ollut viimeiseen 10 vuoteen tehty määräaikaista palotarkastusta. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012a, 13; Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013b, 13.)

Kymenlaakson pelastuslaitoksen ensimmäisenä toteuttaman omavalvontakokeilun tulosten pohjalta valmistauduttiin tekemään perinteinen palotarkastus noin 800 pientaloon, sillä Kymenlaakson pelastuslaitoksen kokemusten perusteella vastaamatta jättäneitä talouksia oli ollut noin 20 %. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012a, 13.)

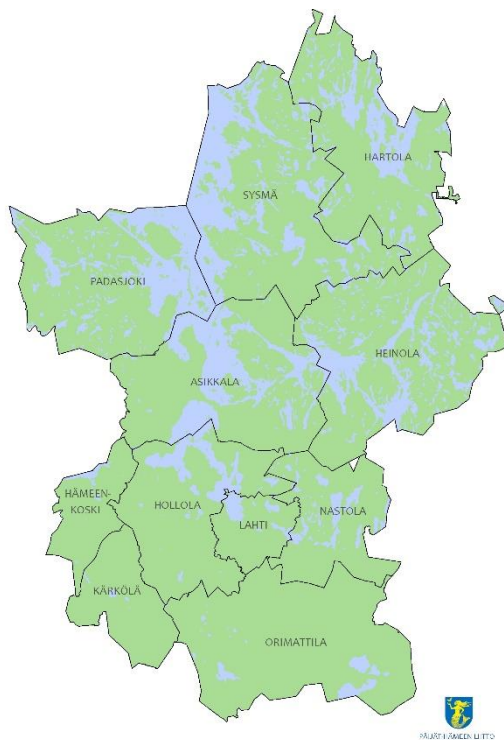
Vapaa-ajan asuntojen osalta hyödynnettiin pääosin piirinuohoojia, jotka toteuttivat Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen ensimmäisen valvontasuunnitelman (2012, 14) mukaan 10 vuoden aikavälillä vapaa-ajan asuntojen palotarkkailua. Valvontasuunnitelmaan kirjattu aikaväli oli kuitenkin virheellinen, ja todellisuudessa palotarkkailuväli oli yhdeksän vuotta (Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 9.4.2014). Seuraavaan valvontasuunnitelmaan (2013, 14) palotarkkailuväli korjattiin oikeaksi.

Nuohous tehdään vapaa-ajanasunnoissa kolmen vuoden välein, joten joka kolmannel- la käynnillä toteutetaan palotarkkailua. Tällä tavoin yhdeksän vuoden palotarkkailuvälin tulisi toteutua suunnitelluissa vapaa-ajanasunnoissa. (Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 9.4.2014). Palotarkkailusta laaditaan pöytäkirja. Se toimitetaan pelastusviranomaiselle, joka kirjaa pöytäkirjan sisällön palotarkastusrekisteriin. Ainoa poikkeus tehtiin Asikkalan kunnan osalta, jossa on vapaa kilpailu nuohouksessa. Asikkalan kunnassa omavalvonta otettiin käyttöön jo vuoden 2012 aikana vapaa-ajan asuntojen valvonnassa. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012a, 14.)

Vuosina 2013 ja 2014 pientalojen omavalvonnan toteuttamista jatkettiin vuoden 2012 tavoin. Vapaa-ajanasuntojen valvonnassa omavalvonta säilyi Asikkalan kunnassa, mutta muissa kunnissa jatkettiin vielä piirinuohoojien suorittamaa palotarkkailua. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013b, 13 - 15; Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014a, 15 - 16.)

3.2 Toteutus, kokemukset ja tulokset

Kuvassa 1 näkyvällä Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen alueella pientalojen sekä Asikkalassa sijaitsevien vapaa-ajanasuntojen tarkastusväliksi on määritetty 10 vuotta. Niiden tarkastukset on hoidettu vuodesta 2012 lähtien omavalvontamenetelmää hyödyntäen. Asikkalaa lukuun ottamatta Päijät-Hämeen kunnissa sijaitsevien vapaa-ajanasuntojen valvonta on hoidettu piirinuohoojien palotarkkailulla yhdeksän vuoden välein. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012a, 13 - 14; Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013b, 13; Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014a, 15 - 16.)



Kuva 1 Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen toiminta-alue (Päijät-Hämeen liitto).

10 vuoden tarkastusvälin toteutumiseksi omavalvontakirje lähetetään vuosittain kymmeneen prosenttiin jokaisen Päijät-Hämeen kunnan pientalokannasta. Joissain pelastuslaitoksissa kunnat on jaettu kymmeneen osaan, jolloin omavalvonta toteutetaan aina selkeälle ja yhtenäiselle alueelle kerrallaan. Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella omavalvontakohteiksi valittiin sellaiset, joissa palotarkastusta ei oltu tehty kymmeneen vuoteen. Tämän vuoksi omavalvontakohteet voivat sijaita missä tahansa kunnan alueella, mikä on hidastanut ainakin omavalvontalomakkeen täyttämättä jättäneiden pientalojen palotarkastuksia, sillä välimatkat valvottavien pientalojen välillä voivat olla pitkiä. (Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 10.7.2014.)

Omavalvonnan avulla pyritään tehokkaasti kohdentamaan toimenpiteitä pientaloihin sekä Asikkalan alueen vapaa-ajan asuntoihin. Esimerkiksi sen avulla määritetään kohteet, joihin tehdään perinteinen palotarkastus ja joihin kohdistetaan tietyn aihealueen valistusta. Lisäksi vuoden 2014 omavalvonnassa korostetaan häiriötilanteisiin varautumista. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014a, 15.)

Tiedotus omavalvonnasta ennen sen aloittamista on jokaisena vuonna hoidettu hyvin. Asiasta on pyritty tiedottamaan aina vähintään pelastuslaitoksen internetsivuilla sekä

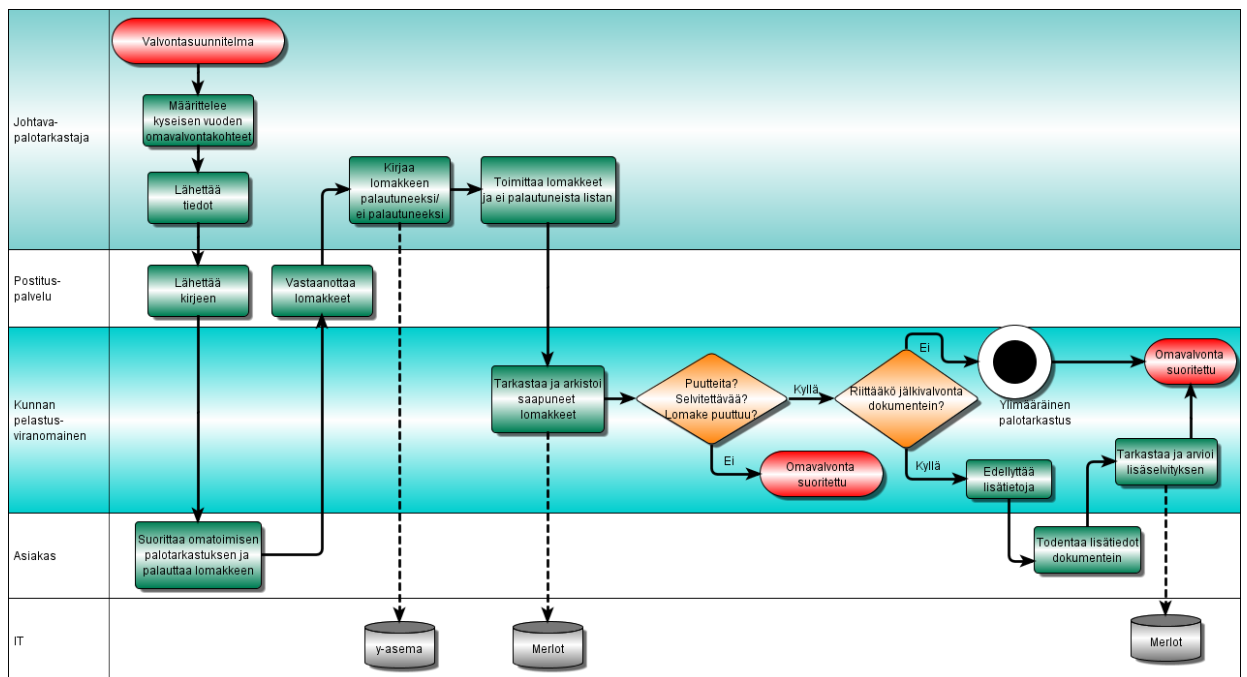
paikallislehdissä. Lisäksi Asikkalassa Salonsaarella toimitettiin tiedote paikallisen kioskin ilmoitustaululle ennen omavalvontalomakkeen palauttamatta jättäneiden vapaa-ajanasuntojen palotarkastusten aloittamista. (Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 10.7.2014.) Tiedottamisen ansiosta asukkaat osaavat valmistautua omavalvontakirjeen saapumiseen ja omavalvontatarkastuksen tekemiseen. Samalla saadaan lisättyä omavalvonnan tunnettavuutta sekä pelastuslaitoksen näkyvyyttä.

Omavalvonnan tunnettavuutta pyrittiin lisäämään myös Raksa 2014 -messuilla Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen osastolla. Osastolle oli järjestetty piste, jossa asiakkaat saivat palotarkastajilta tietoa ja opastusta omavalvontatarkastuksesta. Asiakkaat saivat halutesaan pisteeltä mukaansa myös omavalvontalomakkeen oman kotinsa yhteystiedoilla varustettuna joko tulosteena tai sähköpostin välityksellä. Vaikka pelastuslaitoksen osastolla vieraili suuri joukko ihmisiä, ei omavalvonta saanut kovinkaan suurta kiinnostusta osakseen. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014b; Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 10.7.2014.)

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella on käytössään Logica Oy:n palotarkastusohjelma Merlot, jolla tehdään erilaiset lausunnot ja palotarkastusten pöytäkirjat sekä tallennetaan ne palotarkastusrekisteriin. Myös täytettynä saapuneet omavalvontalomakkeet kirjataan omana kohtanaan palotarkastusohjelmaan, jolloin rekisteriin saadaan tallennettua omavalvontalomakkeessa ilmoitetut puutteet ja suunnitellut toimenpiteet niiden korjaamiseksi. (Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 22.4.2014.)

Omavalvontalomakkeen palauttamatta jättäneisiin pientaloihin ja Asikkalan vapaa-ajan asuntoihin lähetetään toinen omavalvontakirje, jotta varmistuttaisiin kirjeen perille menemisestä ja muistutettaisiin samalla jo ensimmäisen kirjeen saaneita lomakkeen täyttämistä. Toisenkin omavalvontalomakkeen palauttamatta jättäneisiin kohteisiin tehdään palotarkastukset. Palotarkastuksia voidaan tehdä myös asiakkaiden sitä pyytäessä tai pistokoeluontoisesti kohteisiin, joista omavalvontalomake on palautettu. (Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 3.3.2014.) Saapuneiden omavalvontalomakkeiden jälkeen samoille kiinteistöille tehdyt toimenpiteet kirjataan palotarkastusohjelmaan ylimääräisinä palotarkastuksina (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014a, 19).

Vuonna 2014 Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella saatiin otettua omavalvonnan tueksi käyttöön omavalvontalomakkeen sähköinen täyttäminen. Palvelu ostetaan ulkopuoliselta yritykseltä. Se lähettää asiakkaille henkilökohtaiset tunnukset ja salasanat, joiden avulla omavalvontalomakkeet voidaan täyttää internetin välityksellä. Täytetyt lomakkeet palautuvat palveluntuottajalle, jonka kautta ne kulkeutuvat yksilöityinä pelastuslaitokselle. Tämän lisäksi lomake voidaan täyttää paperiversiona, joka palautetaan pelastuslaitoksen ennalta maksamalla postimaksulla tai pelastuslaitoksen internetsivuilta ladattavalla lomakepohjalla, joka voidaan täyttää tietokoneella ja palauttaa tulostettuna postitse tai tallennettuna sähköpostin välityksellä. (Johtava palotarkastaja Helena Metsä, henkilökohtainen tiedonanto 8.4.2014.) Omavalvonnan prosessikuvaus on esitetty kuvassa 2.



Kuva 2 Pientalojen ja Asikkalan vapaa-ajan asuntojen omavalvonnan prosessikuvaus (IMS 2013).

Asiakkaiden kannalta sähköinen omavalvontalomakkeen täyttäminen on hyvä asia, sillä se koetaan usein vaivattommaksi tavaksi täyttää ja palauttaa lomake verrattuna paperiseen versioon. Pelastusviranomaisten työmäärää palautettujen lomakkeiden kirjaamisessa palotarkastusohjelmaan se ei ole silti pienentänyt, sillä Merlot ei nykyisillä ominaisuuksillaan tue automaattista lomakkeiden tiedonsiirtoa rekisteriin. Kaikki pelastuslaitokselle eri tavoin palautetut omavalvontalomakkeet joudutaan kirjaamaan samalla tavalla käsin palotarkastusohjelmaan, mikä on työlästä ja aikaa vievää.

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella otettiin uudistuneen pelastuslain mahdollistama palotarkastusten maksullisuus käyttöön 1.9.2013 alkaen. Omavalvontakirjeen palauttamatta jättäneisiin pientaloihin ja vapaa-ajan asuntoihin tehtävät palotarkastukset säilytettiin kuitenkin maksuttomina. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013c; Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013d.)

Omavalvonnan tulokset olivat hyviä Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen alueella jo ensimmäisessä kokeilussa vuonna 2012. Pientaloihin lähetettiin yhteensä 3922 kappaletta omavalvontakirjeitä, joista 76,1 %:in saatiin vastaukset. Asikkalan kunnassa vapaa-ajan asunnoille käyttöön otetussa omavalvonnassa vastausprosentiksi saatiin 60,6. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012b, 6; Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013b, 13 - 15.)

Vuonna 2013 omavalvonnasta saatiin jopa edellisvuotta paremmat tulokset. Tavoitteiden mukaisesti omavalvontakirje lähetettiin yhteensä 4033 pientaloon ja Asikkalassa 392 vapaa-ajan asuntoon. Pientalojen osalta vastausprosentiksi muodostui 85,2 ja Asikkalan lomakiinteistöjen osalta 75,5. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013e, 6 - 7.) Tulokset olivat siis erittäin hyviä niiden noustua 9,1 ja 14,9 prosenttiyksikköä vuoteen 2012 verrattuna.

Vuoden 2011 aikana Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen alueella jäätin palotarkastusmäärissä huomattavasti tavoitteita alemmaksi. Erityiskohteiden palotarkastukset saatiin suoritettua tavoitteiden mukaisesti, mutta pientalojen tarkastusmäärät eivät vastanneet tavoitelukuja. Yhteensä kaikista palotarkastuksista saatiin esimerkiksi Lahden kaupungin alueella suoritettua 73 % tavoitteesta. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2011, 4 - 5 ja 34.) Vuonna 2011 ei omavalvontamenetelmä ollut vielä käytössä, ja jokaiseen pientaloon pyrittiin suorittamaan palotarkastus 10 vuoden välein. Edellä mainittujen lukujen mukaan tavoitteissa ei pysytty ja palotarkastusvälistä ei pystytty pitämään kiinni. Omavalvontamenetelmän korvattua pääosin pientalojen perinteiset palotarkastukset on tavoitemäärissä pysytty kiitettävästi. Tahdin pysyessä samana kaikki pientalot tulee tarkastetua omavalvonnan keinoin suunnitellusti 10 vuoden kierrolla.

Palaute omavalvonnasta on ollut pääasiassa positiivista. Asiakkaiden suunnalta ihmetystä on kuitenkin herättänyt se, miksi omavalvontalomaketta ei ole voinut täyttää internetin välityksellä. Asia korjattiin vuoden 2014 omavalvontakierroksen alkaessa, ja jatkos-

sa asiakkailla on mahdollisuus täyttää pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen omavalvontalomakkeet internet-palvelun kautta. (Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 8.4.2014.)

Joidenkin asiakkaiden mielestä omavalvonnassa käytetty pientalojen paloturvallisuusopas tai omavalvontalomake ei ole ollut tarpeeksi selkeä. Erityisesti vanhuksilla on ollut jonkin verran ongelmia omatoimisen tarkastuksen suorittamisessa. (Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 8.4.2014.) Halutessaan asiakkaat voivat pyytää ilmaista palotarkastajan suorittamaa palotarkastusta omavalvontalomakkeen täyttämisen sijaan, minkä pitäisi ratkaista kyseinen ongelma. Tieto mahdollisuudesta pyytää perinteistä palotarkastusta tehtäväksi ei välttämättä ole kulkeutunut kaikille asiakkaille, joten asiasta tiedottamista pitäisi luultavasti parantaa.

Pelastuslaitoksen päässä omavalvonta aiheuttaa suuren määrän työtä, johon kuluu paljon aikaa. Jokainen täytettynä palautettu omavalvontalomake kirjataan erikseen palotarkastusohjelmaan, sillä nykyinen ohjelmisto ei tue automaattista lomakkeiden rekisteriin kirjausta. Aika, joka lomakkeiden kirjaamiseen kuluu, on kuitenkin monin kerroin lyhempi kuin mitä palotarkastusten tekeminen samaan määrään pientaloja tai lomakiinteistöjä vaatisi. Järjestelmä, joka mahdollistaisi lomakkeiden tietojen siirron automaattisesti palotarkastusrekisteriin, lisäisi omavalvonnan tehokkuutta entisestään. Tällöin jäljelle jäisi vain palotarkastajien tekemät toimenpiteet vakavia puutteita sisältäneisiin sekä lomakkeen palauttamatta jättäneisiin kohteisiin.

Jonkin verran ylimääräistä työtä ovat aiheuttaneet myös omavalvontakirjeet, joita ei ole voitu toimittaa palotarkastusohjelmistosta poimittuihin yhteystietoihin. Yleisimmiksi syynä on ollut postilaatikon puuttuminen tai purettu rakennus, josta tieto ei ole kulkeutunut pelastuslaitokselle asti. Postitse tavoittamattomien kiinteistöjen tilannetta on käyty mahdollisuuksien mukaan paikan päällä selvittämässä, jolloin on tehty palotarkastus tai annettu omavalvontakirje suoraan asiakkaalle. Tiedot puretuista tai asumattomista rakennuksista on päivitetty rekisteriin. Vuoden 2012 omavalvonnassa 3922 lähetetystä kirjeestä 4 % palautui takaisin pelastuslaitokselle toimitusongelmien vuoksi (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013b, 13).

Nuohoojien toteuttama palotarkkailu vapaa-ajan asunnoissa ei ole toiminut suunnitellulla tavalla (Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 9.4.2014). Esimerkiksi vuoden 2012 valvontatoimenpidetilaston mukaan palotarkkailua on toteutettu Heinolan kaupungin alueella yhteensä 126 vapaa-ajanasunnossa, mutta muiden kuntien alueilla palotarkkailu on jäänyt kokonaan tekemättä. Vertailun vuoksi Asikkalan kunnan alueella toteutettiin omavalvontaa yhteensä 378 vapaa-ajanasuntoon. (Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen toimintakertomus 2012, 53.) Omavalvonnalla tavoitetaan vapaa-ajanasunnot huomattavasti paremmin kuin palotarkkailulla, joten tulevaisuudessa muidenkin Päijät-Hämeen kuntien vapaa-ajan asunnot tullaan luultavasti siirtämään omavalvonnan piiriin.

Vuonna 2014 Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella toteutettiin pientalojen ja Asikkalan vapaa-ajan asuntojen omavalvontaa kolmatta vuotta. Omavalvontaan siirtymisen jälkeen sitä on pyritty kehittämään jatkuvasti tehokkaammaksi ja asiakasystävällisemmäksi sekä omavalvonnan laajentamista rivi- ja kerrostaloihin on alettu suunnitella hyvien kokemusten rohkaisemina. (Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 4.3.2014.)

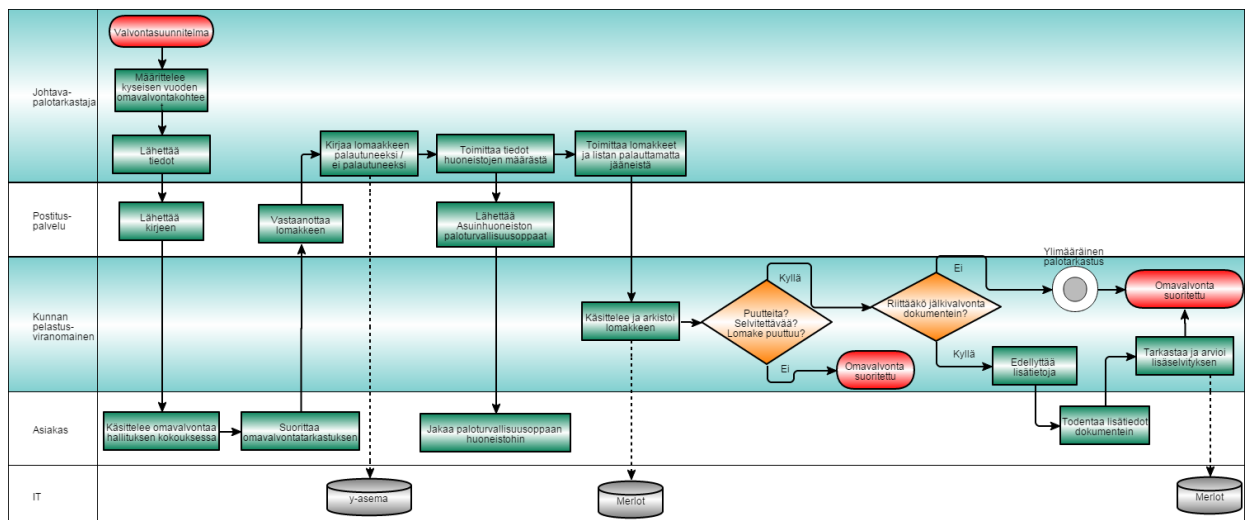
3.3 Rivitalojen ja kerrostalojen omavalvonta

Omavalvonnan laajentamista rivi- ja kerrostaloihin Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen alueella alettiin suunnitella jo vuoden 2012 puolella. Tarkoituksena oli vuoden 2013 aikana kokeilla omavalvontaa kymmenessä prosentissa Lahden kaupungin alueen rivitaloista (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013b, 12). Rivitalojen omavalvontakokeilua ei saatu kuitenkaan vuoden 2013 aikana käynnistettyä postituspalveluun liittyvien ongelmien vuoksi (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013e, 5).

Rivitalojen omavalvontakokeilun aikataulua siirrettiin niin, että toteutus tapahtuisi vuoden 2014 aikana. Kokeiluun osallistuvien rivitaloyhtiöiden määriä lisättiin myös huomattavasti, sillä kokeilu oli tarkoitus tehdä yhteensä 20 %:in koko Päijät-Hämeen rivitaloista. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014a, 14.) Yhteensä 440 rivitaloon toteutettava omavalvonta päätettiin suorittaa osissa, jolloin eri alueille lähetettäviä omavalvontakirjeitä oli helpompaa hallita ja käsitellä, kun kerrallaan lähetettävät määrät pysyivät pieninä.

Pientalojen omavalvonnasta saatujen kokemusten perusteella oli myös viisastuttu omavalvontakohteiden poimimisessa. Toisin kuin pientalojen omavalvonnassa aiempina vuosina, rivitalojen omavalvonnassa kohteet valittiin alueittain. Tällöin mukaan tuli myös kohteita, joissa palotarkastus oli tehty viimeisten 10 vuoden sisällä, mutta järjesty selkeytti toteutusta huomattavasti. Se myös helpotti lomakkeen palauttamatta jättäneiden rivitalojen palotarkastuksia, kun rivitalojen sijainnit olivat tietyn alueen sisällä lyhyiden välimatkojen päässä toisistaan.

Ensimmäinen osa rivitalojen omavalvontakokeilua toteutettiin Lahden alueella elokuun 2014 alussa, ja siinä oli mukana yhteensä 85 rivitaloyhtiötä, jotka sisälsivät yhteensä 172 rivitaloa. Samalla käytettiin ensimmäisen kerran tämän opinnäytetyön toiminnallisenä osuutena laadittuja työkaluja eli *Rivitalon paloturvallisuusopasta* ja sen pohjalta laadittua omavalvontalomaketta sekä *Asuinhuoneiston paloturvallisuusopasta*. Myös opinnäytetyön tutkimukseen, jossa selvitettiin edellä mainittujen työkalujen toimivuutta rivitalojen omavalvonnassa, kerättiin tulokset omavalvonnan ensimmäiseen osaan osallistuneilta taloyhtiöiltä. Kuvassa 3 on esitetty rivitalojen omavalvonnan prosessikuvaus.



Kuva 3 Rivitalojen omavalvonnan prosessikuvaus (IMS 2013).

Vaikka yhtenä omavalvonnan työkaluista olikin *Asuinhuoneiston paloturvallisuusopas*, ei omavalvonnan toteutustapa ollut huoneistokohtainen. Omavalvontaprosessi alkoi kohteiden poimimisella alueittain. Poimituihin kohteisiin lähetettiin omavalvontakirjeet, jotka sisälsivät saatetekstin, *Rivitalon paloturvallisuusoppaan* ja omavalvontalomakkeen. *Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaita* ei vielä tässä vaiheessa lähetetty, sillä pelastuslaitoksella ei ollut tiedossa asuinhuoneistojen määriä taloyhtiöissä.

Omavalvontalomakkeessa yhtenä täytettävänä kohtana oli rivitaloyhtiön sisältämien asuinhuoneistojen määrä. Lomakkeet täytettyinä palautettuaan taloyhtiöille lähetettiin toiset kirjeet, joissa oli lomakkeeseen kirjattua huoneistojen lukumäärää vastaava määrä *Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaita* huoneistoihin jaettavaksi. *Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaita* käyttämällä ei tehty valvontaa asuntoihin, vaan oppaat jaettiin asukkaiden turvallisuustietouden lisäämiseksi. Toisena lähetetty kirje sisälsi myös palautekyselylomakkeen, joka toimi tämän opinnäytetyön tutkimuskyselynä.

Vaihtoehtona paperiselle omavalvontalomakkeelle tarjottiin taloyhtiöille myös mahdollisuutta täyttää lomake Internetissä. Tätä varten laadittiin paperista omavalvontalomaketta vastaava Web-lomake pelastuslaitoksen internetsivuille. Se palautui täytettynä sähköisesti pelastuslaitokselle käsiteltäväksi. Samaten tutkimuskyselyn palauttaminen mahdollistettiin Internet-lomaketta käyttäen.

Ensimmäisissä kirjeissä lähetetyille omavalvontalomakkeille määriteltiin viimeiseksi palautusajankohdaksi 30.9.2014 eli palautusaikaa annettiin vähän alle kaksi kuukautta. Koska kokeilu tapahtui kesän loppupuolella, päätettiin palautusaikaa antaa syyskuun loppuun, jotta lomake ei jäisi palauttamatta vielä monilla käynnissä olleiden kesälomien vuoksi. Pitempää aikaa taas ei laitettu siksi, että omavalvontatarkastuksen suorittaminen ja lomakkeen palauttaminen eivät pääsisi unohtumaan. Omavalvontalomakkeen palauttamisen määräajan umpeuduttua lähetettiin pian toiset kirjeet lomakkeen palauttaneille taloyhtiöille, joissa mukana olivat myös tutkimuskyselylomakkeet. Kyselylomakkeen palauttamista toivottiin kuukauden sisällä sen vastaanottamisesta.

Jokaiseen taloyhtiöön, josta omavalvontalomake jäi palauttamatta, tehtiin palotarkastus. Omavalvontalomakkeen lähettämisen jälkeen tehdyt valvontakäynnit kirjattiin rekisteriin ylimääräisinä palotarkastuksina (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014a, 18 - 19). Lomakkeen palauttamatta jättäneisiin rivitalokohteisiin tehdyistä palotarkastuksista perittiin hinnaston mukainen 50 euron maksu (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014g). Jos taloyhtiöön kuitenkin erikseen pyydettiin palotarkastusta, ei tarkastusmaksua peritty.

Rivitalojen omavalvonta aloitetaan Lahden alueella

12.08.2014

Päijät-Hämeen pelastuslaitos aloittaa kuluvalle viikolla rivitalojen omavalvontakokeilun Lahden alueella. Tavoitteena on lisätä taloyhtiöiden ja asukkaiden tietoisuutta ja aktiivisuutta turvallisuusasioissa. Omavalvonnalla korvataan pääosin rivitalojen perinteiset palotarkastukset.

Omavalvontatarkastuksen suorittamiseksi taloyhtiöön lähetetään omavalvontalomake ja *Rivitalon paloturvallisuusopas*. Kokeiluun on valittu taloyhtiöitä mm. Jalkarannan ja Pirttiharjun alueilta Lahdesta. Loppuvuonna rivitalojen omavalvonta tullaan laajentamaan koko Päijät-Hämeen alueelle.

Omavalvontakirje suunnataan taloyhtiön hallitukselle, joka nimeää tarkastuksen suorittavan henkilön. Lomakkeen palauttaneisiin yhtiöihin postitetaan *Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaita* asuntoihin jaettavaksi. Taloyhtiön on myös halutessaan mahdollista pyytää suoritettavaksi perinteinen palotarkastus. Mikäli lomake jätetään palauttamatta, pelastuslaitos suorittaa kiinteistössä palotarkastuksen, josta peritään hinnaston mukainen ylimääräisen palotarkastuksen maksu.

Lisätietoja antaa palotarkastaja Juha Seppälä p. 044 077 3157.



Kuva 4 Tiedote rivitalojen omavalvonnan aloittamisesta.

Tiedottaminen rivitalojen omavalvonnan aloittamisesta hoidettiin Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen Web- ja Facebook-sivujen kautta. Kuvassa 4 on Web-sivuille lisätty tiedote. Facebook-sivuille lisättiin lähes samanlainen tiedote. Suuremmalle yleisölle asiaa levittivät vielä uutiset, jollaisen esimerkiksi sekä Yle että Etelä-Suomen Sanomat tekivät asiasta (esim. Autio 2014; Hakkarainen 2014). Utusta myös jaettiin eteenpäin sosiaalisissa medioissa, kuten Twitterissä ja Facebookissa.

Kerrostaloihin omavalvontaa ei Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen alueella vielä vuoden 2014 aikana laajennettu, vaan 10 prosenttiin kerrostaloista suoritettiin perinteiset palotarkastukset. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014a, 14.) Omavalvonta laajennetaan koskemaan myös kerrostaloja luultavasti vuoden 2015 aikana, kun se on ensin saatu toimimaan rivitalojen osalta sujuvasti.

4 MATERIAALIN LAADINTA

Opinnäytetyön kirjoittamiseen mennessä suurin osa pelastuslaitoksista oli jo siirtynyt pientalojen ja vapaa-ajan asuntojen omavalvontaan, jossa käytettiin yleisesti Kymenlaakson pelastuslaitoksen laatimaa Pientalon paloturvallisuusopasta pelastuslaitoskohtaisin pienin graafisin ulkoasumuutoksin. Jokilaaksojen pelastuslaitos toteutti oman kerrostalojen omavalvontapilotointinsa käyttäen Suomen Pelastusalan Keskusjärjestön julkaisemaa Talon turvaopasta (Lepistö 2013). Kymenlaakson pelastuslaitoksella oltiin laatimassa samaan aikaan Kerrostalon paloturvallisuusopasta, jota suunniteltiin käytettäväksi kerrostalojen omavalvonnassa (Paloinsinööri Peter Strömmer, seminaariesitelmä 18.3.2014). Tueksi rivitalojen omavalvontatarkastuksille olisi voitu jakaa myös kerrostaloille suunniteltuja materiaaleja, mutta niissä olisi ollut paljon rivitaloille ylimääräistä tietoa kerrostaloista, mikä olisi vaikeuttanut oleellisten asioiden löytämistä oppaasta. Tämän vuoksi rivitalojen omavalvontatarkastuksia varten päätettiin laatia oma opas.

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella alettiin jo vuoden 2012 aikana suunnitella rivitalojen omavalvontakokeilua, josta tämä opinnäytetyö lopulta sai aiheensa. Opinnäytetyön toiminnallisena osuutena oli luoda työkalut rivitalojen omavalvontaan. Työkalut tarkoittivat tässä tapauksessa omavalvontakirjeessä rivitaloille lähetettävää materiaalia eli saatekirjettä, omavalvontalomaketta sekä kahta erilaista paloturvallisuusopasta.

4.1 Paloturvallisuusoppaat

Kymenlaakson pelastuslaitoksella suunnittelun alla ollut Kerrostalon paloturvallisuusopas oli tulossa sisältämään sekä kerrostalon omavalvontatarkastukseen tarvittavat tiedot että asukkaille jaettavaa tietoa, kuten toimintaohjeita hätätilanteiden varalle sekä asuntojen paloturvallisuusasioita (Paloinsinööri Peter Strömmer, henkilökohtainen tiedonanto 18.3.2014).

Kun Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella alettiin suunnitella rivitalojen omavalvontakokeilua, päädyttiin opasmateriaalin osalta hieman erilaiseen toteutustapaan verrattuna Kymenlaakson suunnitteilla olleeseen oppaaseen. Asiasta käydyissä palavereissa päädyttiin laatimaan kaksi erilaista opasta - *Rivitalon paloturvallisuusopas* (liite 1), jonka avulla asunto-osakeyhtiön hallitus tai sen määrittelemä henkilö kykenee suoriutumaan

omavalvontatarkastuksesta, sekä *Asuinhuoneiston paloturvallisuusopas* (liite 2), joka on lyhyt, mutta informatiivinen tietopaketti turvallisuusasioista suunnattuna asuinhuoneistojen asukkaille.

Asukkaille jaettava opas haluttiin eriyttää oppaasta, jonka avulla omavalvontatarkastus tehdään, sillä useat rivitalon omavalvontatarkastuksen asiat ovat asukkaiden näkökulmasta ylimääräistä tietoa. Omavalvontatarkastuksella ei tarkasteta asuinhuoneistoja, joten asuntoja koskevat tiedot ovat samaten ylimääräisiä omavalvontatarkastuksen suorittajan näkökulmasta. Kahdella erillisellä oppaalla mahdollistettiin asiasisältöjen rajaaminen tarkoituksenmukaisemmin sekä kummankin oppaan laajuuden pitäminen sopivana. Samat asiat yhteen oppaaseen sisällytettynä riskinä olisi ollut kadottaa ihmisten motivaatio perehtyä oppaaseen sen ollessa liian laaja. Lisäksi oppaan selkeys olisi luultavasti kärsinyt, jos sekä asuntojen että muun rivitalon paloturvallisuusasiat olisivat yhdistetty samaan tekstiin.

Rivitalon paloturvallisuusoppaan asiasisällön suunnittelun lähtökohtana oli se, että oppaan avulla paloturvallisuusasioihin perehtymätönkin kykenisi suorittamaan omavalvontatarkastuksen rivitaloon. Tavoitteena oli, että oppaaseen saataisiin sisällytettyä kaikki ne asiat, jotka perinteiselläkin rivitalon palotarkastuksella tarkastetaan. Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella suoritetuissa rivitalojen palotarkastuksissa ei ole tavallisesti sisällytetty asuntoja tarkastuksiin, vaan tarkastuksilla on käyty läpi rivitalon ulkoalue, yleiset tilat sekä tekniset tilat (Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 5.3.2014). Oppaassa pyrittiin kiinnittämään huomiota asioihin, joissa palotarkastajat ovat yleisimmin kohdanneet puutteita.

Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaan sisältöön lisättiin asunnon paloturvallisuusasioiden lisäksi muitakin asukkaiden vastuulla olevia asioita, kuten muun muassa autosuoja ja sekä pysäköinti. Lisäksi oppaaseen sisällytettiin toimintaohjeita erilaisten hätätilanteiden varalle.

Oppaiden tekstistä haluttiin laatia mahdollisimman informatiivinen selkeyden ja ymmärrettävyyden siitä kärsimättä. Päämääränä oli laatia oppaat, joiden avulla pelustusalan ulkopuoleltakin tuleva ihminen ymmärtäisi tavallisesta poikkeaviin tilanteisiin varautumisen merkityksen sekä osaisi kiinnittää huomiota arkipäiväisiin paloturvallisuusasioi-

hin. Ymmärrettävyyden ylläpitämiseksi myös ammattikieli ja alan erikoissanasto karstiin jo laadintavaiheessa pois. Asiat pyrittiin rajallisen tilan puitteissa perustelevaan mahdollisimman kattavasti, jolloin lukijat ymmärtäisivät paremmin syyt ja seuraukset.

Oppaissa on tekstisisällön lisäksi kuvia, joilla pyritään sekä havainnollistamaan selitetyjä asioita että elävöittämään oppaan ulkoasua. Kuvia tekstin joukkoon lisäämällä oppaista saatiin luettavuudeltaan mielenkiintoisempia, ja moni asia saatiin helpommin ymmärrettäväksi lisäämällä kuvia havainnollistamaan kirjoitettua tekstiä.

Oppaiden graafinen ulkoasu ja kuvat olivat alkuvaiheessa suunniteltu itse toteutettaviksi. Graafinen suunnittelu ja toteutus päätettiin kuitenkin lopulta teettää alan ammattilaisella, sillä tekstien laadinnan lisäksi kuvien tuottaminen olisi ollut liian aikaa vievää, ja rivitalojen omavalvontakokeilun suhteen ei olisi luultavasti pysytty aikataulussa.

Graafinen suunnittelu ja toteutus Kymenlaakson pelastuslaitoksen alun perin laatimaan pientalojen paloturvallisuusoppaaseen teetettiin Kotkassa sijaitsevassa Mainos WooDoo-nimisessä mainostoimistossa. Sama mainostoimisto on muokannut myös muille pelastuslaitoksille omat versionsa samasta oppaasta, sillä kyseinen mainostoimisto omistaa oikeudet tekemiinsä kuviin. (Graafinen suunnittelija Päivi Silvo, sähköpostiviesti 16.5.2014.)

Kerrostalon paloturvallisuusopas, jota Kymenlaakson pelastuslaitoksella oltiin laatimassa, oli myös tulossa saamaan visuaalisen puolensa saman mainostoimiston toimeksiantona. (Graafinen suunnittelija Päivi Silvo, sähköpostiviesti 16.5.2014). *Rivitalon paloturvallisuusoppaan* ja *Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaan* graafinen ulkoasu ja kuvat päätettiin lopulta teettää samassa mainostoimistossa. Näin saatiin pienennettyä graafisen puolen laadinnasta aiheutuvia kuluja, sillä oppaissa voitiin osittain käyttää jo aiempiin oppaisiin luotuja kuvia. Uusista kuvista, jotka täytyi oppaita varten luoda, suunniteltiin hahmotelmat ja tarkat selitykset, joiden pohjalta mainostoimisto suunnitteli lopulliset kuvat.

Pelastuslaitoksen työn ollessa enenevässä määrin palvelu- ja ennaltaehkäisytyötä, visuaalinen viesti esimerkiksi oppaissa on erittäin tärkeä vaikutuskeino (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012c). Oppaiden ulkoasun suunnittelua varten mainostoimistolle toimitet-

tiin Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen graafinen ohjeistus, jossa määritellään tarkasti esimerkiksi käytettävät värit sekä graafiset elementit.

4.2 Omavalvontalomake ja saatekirje

Omavalvontalomakkeen (liite 3) tärkeimpinä kriteereinä olivat visuaalinen selkeys ja lomakkeen helppo täyttäminen. Selkeyttä pyrittiin luomaan erilaisilla tehostekeinoilla, kuten tekstin lihavoinnilla, väreillä ja taulukkorakenteella sekä välttämällä mahdollisimman paljon lyhenteitä ja erikoissanastoa. Lomakkeen täyttäminen pyrittiin tekemään mahdollisimman helpoksi ruuduilla, joiden avulla merkittiin oikea vaihtoehto. Rivitalon omavalvonnassa tarkastettavista asioista laadittiin 24 erilaista väittämää, joille oli vaihtoehtoina rastitettavat ruudut ”Korjattava” ja ”Kunnossa / korjattu”. Osalle väittämistä, jotka eivät ole velvoitettu kaikissa rivitaloissa, lisättiin kolmas vaihtoehto ”Ei koske kiinteistöä”. Jokaisen väittämän kohtaan kirjoitettiin myös sivunumero, jonka avulla asiasta löytyi lisätietoa *Rivitalon paloturvallisuusoppaasta*.

Lomakkeen väittämiä ja niiden spesifisyyttä sekä vastausvaihtoehtoja ja lomakkeen yleistä ulkoasua suunniteltaessa hyödynnettiin useita jo olemassa olevia omavalvontalomakkeita niin Suomesta kuin ulkomailtakin. Eri lomakkeita vertailemalla pyrittiin löytämään rivitalojen omavalvonnassa mahdollisesti parhaiten toimivat ratkaisut yhdistelemällä lomakkeiden erilaisia ominaisuuksia. (Prescott Fire Department 2011; Lapin pelastuslaitos 2013; Jokilaaksojen pelastuslaitos 2013; Oberlin Fire Department.)

Kirjoitusta vaativia kenttiä olivat ainoastaan asunto-osakeyhtiön tiedot ja vastaajan tiedot. Lisäksi yksi kirjoituskenttä annettiin lisätiedoille, jotta siihen oli mahdollista halutessaan tarkentaa esimerkiksi korjattavaa asiaa tai sen korjausaikataulua. Lomakkeen loppuosaan asetettiin kohta, jossa lomakkeen täyttäjän vakuutti antamansa tiedot oikeiksi kirjoittamalla täyttämispäivämäärän sekä allekirjoituksen ja nimenselvennyksen.

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella kokeiltavaan rivitalojen omavalvontamalliin liittyen lomakkeessa kysyttiin asunto-osakeyhtiön tiedoissa asuinrakennusten ja asuinhuoneistojen määriä. Asuinrakennusten määrä taloyhtiöissä oli jo palotarkastusohjelma Merlotin tiedoissa valmiina, mutta osassa kohteista luku oli palautetun lomakkeen perusteella virheellinen. Asuinhuoneistojen lukumäärää kysyttiin, jotta asunto-osakeyhtiölle voitiin

postittaa lomakkeen palauttamisen jälkeen oikea määrä *Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaita* jaettavaksi asuntoihin.

Haasteellisinta lomakkeen laadinnassa oli erittäin rajallinen tila, sillä lomake oli mahduttava A4-arkille. Tämä sen vuoksi, että toiselle puolelle arkkia tulostettiin vastauslähetytystunnus ja muut tarvittavat tiedot, jolloin lomake voitiin palauttaa taitettuna kirjelaatikoon, josta se palautui postin mukana automaattisesti pelastuslaitokselle. Järjestelyn ansiosta erillistä palautuskuorta ei tarvittu.

Omaavontalomakkeesta laadittiin myös internetversio, jonka osoite annettiin saatekirjeessä. Web-pohjaisella lomakkeella pyrittiin antamaan vaihtoehtoinen täyttämistä ja palauttamista sitä haluaville. Web-lomakkeeseen luotiin samat täytettävät tekstikentät ja ruudut kuin paperiversioonkin, mutta tietojen oikeellisuuden vakuuttamista varten luotiin ruutu, joka rastitettiin ennen lomakkeen palauttamista, sillä allekirjoitusta ei sähköiseen lomakkeeseen voitu tietokoneella tarpeeksi helposti tehdä. Lomake palautettiin läheta-nappia painamalla, jolloin lomake palautui pelastuslaitokselle sähköpostitse.

Saatekirjeen (liite 4) tarkoituksena oli avata asunto-osakeyhtiöiden hallituksille rivitalojen omaavontaa niin, että ne tietäisivät, mihin omaavonnalla pyritään ja mikä heidän osansa on omaavonnan suorittamisessa. Saatekirjeessä ohjeistettiin omaavonnan suorittaminen ja ilmoitettiin myös, että halutessaan taloyhtiö voi pyytää perinteisen palotarkastuksen suoritettavaksi. Lomakkeen palauttamisen motivoimiseksi kirjeessä ilmoitettiin, että lomakkeen palauttamatta jättäneisiin taloyhtiöihin suoritetaan automaattisesti maksullinen palotarkastus.

Saatekirjeessä mainittiin myös, että lomakkeen palauttamisen jälkeen pelastuslaitos postittaa asuntoihin jaettavia paloturvallisuusoppaita asukkaille tiedottamisen helpottamiseksi. Samalla kerrottiin jo tulevasta palautekyselystä, jonka perusteella pyritään selvittämään, miten omaavontaa ja oppaita voitaisiin asiakkaiden näkökulmasta kehittää. Yhteydenotot ja kysymykset kirjeessä ohjattiin Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen päivystävän palotarkastajan numeroon.

5 RIVITALON PALOTURVALLISUUSOPPAAN PERUSTELUT

Tässä luvussa perustellaan osana opinnäytetyön toiminnallista osuutta laaditun *Rivitalon paloturvallisuusoppaan* sisällössä esitetyt asiat. Asiat on jaettu alalukuihin oppaassa esiintyvien pääotsikoiden mukaisesti. Selkeyden vuoksi oppaan alaotsikot on jaettu vielä numeroimattomiin otsikkoihin.

Oppaan sisältämien asioiden perustelut on tehty lakien ja määräysten sekä erilaisten valmiiden oppaiden pohjalta. On huomion arvoista, että Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen laatimat oppaat perustuvat Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen tulkintoihin laeista ja määräyksistä, minkä vuoksi osa oppaan asioista saattaa poiketa muiden pelastuslaitosten tulkinnoista ja linjauksista.

Seuraavat Pelastuslain (379/2011) pykälät liittyvät lähes kaikkiin oppaan sisältämiin asioihin, joten niitä ei myöhemmissä perusteluissa erikseen tuoda esiin:

4 §:ssä on säädetty huolellisuusvelvollisuudesta:

Jokaisen on oltava huolellinen tulipalon tai muun onnettomuuden vaaran ja vahingon välttämiseksi.

Jokaisen on mahdollisuuksiensa mukaan valvottava, että hänen määräysvaltansa piirissä noudatetaan tulipalon ja muun onnettomuuden ehkäisemiseksi ja henkilöturvallisuuden varmistamiseksi annettuja säännöksiä ja määräyksiä.

9 §:ssä on säädetty rakennusten palo- ja poistumisturvallisuudesta:

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että rakennus, rakennelma ja sen ympäristö pidetään sellaisessa kunnossa, että:

- 1) tulipalon syttymisen, tahallisen sytyttämisen sekä leviämisen vaara on vähäinen;
- 2) rakennuksessa olevat henkilöt pystyvät tulipalossa tai muussa äkillisessä vaaratilanteessa poistumaan rakennuksesta tai heidät voidaan pelastaa muulla tavoin;
- 3) pelastustoiminta on tulipalon tai muun onnettomuuden sattuessa mahdollista;
- 4) pelastushenkilöstön turvallisuus on otettu huomioon.

Helposti syttyvää materiaalia tai muuta tavaraa ei saa säilyttää ullakolla, kellarissa, rakennuksen alla tai sen välittömässä läheisyydessä niin, että siitä aiheutuu tulipalon syttymisen tai leviämisen vaaraa tai että tulipalon sammuttaminen vaikeutuu.

14 §:ssä on säädetty omatoimisesta varautumisesta:

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan:

- 1) ehkäistävä tulipalojen syttymistä ja muiden vaaratilanteiden syntymistä;
- 2) varauduttava henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa;
- 3) varauduttava tulipalojen sammuttamiseen ja muihin sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät;
- 4) ryhdyttävä toimenpiteisiin poistumisen turvaamiseksi tulipaloissa ja muissa vaaratilanteissa sekä toimenpiteisiin pelastustoiminnan helpottamiseksi.

Edellä 1 momentissa säädetty koskee myös muualla kuin rakennuksessa harjoitettavaa toimintaa sekä yleisötilaisuuksia.

5.1 Varautuminen tulipalo- ja onnettomuustilanteisiin

Pelastussuunnitelma

Turvallisuus- ja varautumisjärjestelyjen tavoitteiden toteutuminen vaatii aina asunto-osakeyhtiön hallituksen asiaan sitoutumista. Lisäksi asunto-osakeyhtiön asukkailta vaaditaan aktiivisuutta ja kiinnostusta osallistua yhteisiin järjestelyihin. Hyvä lähtökohta turvallisuuden parantamiselle kiinteistössä on turvallisuushenkilöstön nimeäminen, jonka tehtäviksi tulevat yleensä pelastussuunnitelman laatiminen, kokonaisturvallisuuden kehittäminen ja turvallisuusasioiden toteutumisen seuraaminen sekä niistä asukkaille tiedottaminen. (Virtanen ja Virpiaro 2011, 7.)

Jokaisella on yleensä tavoitteena järjestää ympärilleen mahdollisimman turvallinen elinympäristö. Päivittäisiin riskeihin ja poikkeusoloihin varautuminen lähtee ihmisen asenteesta sekä tiedoista ja taidoista, mutta myös kodin ja asuinyhteisön turvallisuusjärjestelyistä. Pelastuslaki velvoittaa jokaista omalta osaltaan luomaan yhteisen elinpiirin mahdollisimman turvallisiksi. (Virtanen ja Virpiaro 2011, 5.)

Pelastussuunnitelma kuuluu tärkeänä osana asunto-osakeyhtiön omatoimista varautumista. Pelastuslain (379/2011) 15 §:ssä säädetään pelastussuunnitelmasta seuraavasti:

Rakennukseen tai muuhun kohteeseen, joka on poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampi tai jossa henkilö- tai paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma 14 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä. Pelastussuunnitelman laatimisesta vastaa rakennuksen tai kohteen haltija. Jos rakennuksessa toimii useita toiminnanharjoittajia, rakennuksen haltijan tulee laatia pelastussuunnitelma yhteistyössä toiminnanharjoittajien kanssa. Rakennuksen haltijan tulee laatia rakennuksen pelastussuunnitelma kuitenkin aina yhteistyössä 18 §:ssä tarkoitettujen hoitolaitoksen ja palvelu- ja tukiasumisen toiminnanharjoittajan kanssa.

Pelastussuunnitelmassa on oltava selostus:

- 1) vaarojen ja riskien arvioinnin johtopäätelmistä;
- 2) rakennuksen ja toiminnassa käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyistä;
- 3) asukkaille ja muille henkilöille annettavista ohjeista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi;
- 4) mahdollisista muista kohteen omatoimiseen varautumiseen liittyvistä toimenpiteistä.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä kohteista, joihin on laadittava pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelman sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (407/2011) 1 §:ssä tarkennetaan pelastussuunnitelman laadintavelvoitetta asunto-osakeyhtiöille seuraavasti: ”Pelastuslain (379/2011) 15 §:ssä tarkoitettu pelastussuunnitelma on laadittava ... asuinrakennuksiin, joissa on vähintään kolme asuinhuoneistoa;”

Rivi- tai ketjutaloksi määritellään asuinrakennus, jossa on vähintään kolme pientaloa kytketty yhteen. Kaksi yhteen kytkettyä pientaloa muodostavat paritalon. (Tilastokeskus.) Tämä tarkoittaa, että jokainen rivi- tai ketjutalo on pelastussuunnitelmavelvollinen.

Valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta (407/2011) 2 §:ssä laajennetaan pelastussuunnitelman sisältövaatimusta seuraavasti:

Pelastuslain 15 §:n 2 momentissa säädetyn sisältövaatimuksen lisäksi pelastussuunnitelmassa on tarpeen mukaan otettava huomioon myös kohteen tavanomaisesta poikkeava käyttö ja tilapäinen käyttötavan muutos.

Pelastussuunnitelmassa on selvitettävä myös, miten pelastuslain 14 §:n mukainen omatoiminen varautuminen toteutetaan poikkeusoloissa.

Pelastussuunnitelma on pidettävä ajan tasalla ja siitä on tiedotettava tarvittavalla tavalla asianomaisen rakennuksen tai muun kohteen asukkaille ja työntekijöille sekä muille, joiden on osallistuttava pelastussuunnitelman toimeenpanoon.

Pelastuslaitoksen tulee antaa neuvontaa pelastussuunnitelman laadinnasta.

Pelastussuunnitelma perustuu riskikartoitukseen eli vaarojen tunnistamiseen, niistä syntyvien riskien arvioimiseen sekä tunnistettujen riskien jäsentämiseen. Riskikartoitus on aina suositeltavaa tehdä vähintään taloyhtiön hallituksen tai asukastoimikunnan kesken - ei pelkästään yhden henkilön turvin. Mitä useampi henkilö riskikartoituksen laatimiseen osallistuu, sitä laajempi näkemys asioihin saadaan hyödynnettyä. (Hatakka ja Grönstrand 2012, 11 ja 16.)

Pelastussuunnitelman laatimisen helpottamiseksi on olemassa erilaisia valmiita taloyhtiön pelastussuunnitelmapohjia. Pohjia käytettäessä tulee kuitenkin varmistua, että ne ovat tarkoitukseen hyvin soveltuvia. Parhaan asukas- ja kiinteistöturvallisuuden saavuttamiseksi pelastussuunnitelma tulee laatia taloyhtiön hallituksen, turvallisuushenkilöstön sekä asukkaiden yhteistyössä. Jos pelastussuunnitelman laadinta ulkoistetaan, tulee tietää tarkasti, mitä tilataan. Itse pelastussuunnitelman laatimalla siitä saadaan kuitenkin suurin hyöty irti, sillä silloin voidaan keskittyä juuri kyseisen kiinteistön oleellisiin tarpeisiin. (Hatakka ja Grönstrand 2012, 5.)

Asunto-osakeyhtiön pelastussuunnitelman heikkoutena on usein liiallinen laajuus. Onnettomuuksien ehkäisytyössä törmätään monesti pelastussuunnitelmiin, joihin on sisällytetty jopa 60 - 80 sivua erilaisia turvallisuuteen liittyviä ohjeita ja tekstejä. Usein esimerkiksi ulkopuolinen pelastussuunnitelmia työkseen laativa yritys saakin tämän tyyppisillä pelastussuunnitelmillä tilaajan luulemaan, että rahoille saatiin hyvin vastinetta. Todellisuudessa asukkaat eivät tavallisesti jaksakaan lukea monen kymmenen sivun pituista pelastussuunnitelmaa läpi, ja muutenkin kiinnostus asiaa kohtaan romahtaa helposti. Tavallisen taloyhtiön pelastussuunnitelma saadankin monesti sisältämään kaiken tarpeellisen jo alle 10 sivun pituisena, jolloin useimmat asukkaatkin jaksavat käydä sen ongelmitta läpi.

Taloyhtiöihin on suositeltavaa nimetä turvallisuushenkilöstöä, jonka tehtävänä on hoitaa talon turvallisuusasiat ja -asiakirjat kuntoon sekä pitää ne ajan tasalla. Pienissä taloyhti-

öissä riittää usein yksi turvallisuuspäälliköksi nimetty, mutta suuremmissa taloyhtiöissä turvallisuushenkilöstöä on hyvä olla enemmän. Turvallisuushenkilöstön nimeämisen hoitaa taloyhtiön hallitus, ja suositeltavaa olisikin, että turvallisuuspäällikkö olisi yksi hallituksen jäsenistä. Tällöin tieto kulkisi varmasti turvallisuushenkilöstön ja hallituksen välillä. Turvallisuushenkilöiksi nimettyjen tulisi olla kiinnostuneita turvallisuusasioista ja asua kyseisessä talossa. Tehtäviin nimetyt henkilöt tulee olla tiedossa asukkailla sekä pelastuslaitoksella. Taloyhtiön hallitus vastaa turvallisuushenkilöstön riittävästä osaamisesta ja tarvittaessa lähettämistä kursseille, joiden järjestämisestä alueen pelastustoimi vastaa. (Virtanen ja Virpiaro 2011, 11 - 12.)

Taloyhtiön hallitus on erikseen nimetystä turvallisuushenkilöstöstä huolimatta aina päävastuussa taloyhtiön omatoimisesta varautumisesta. Tämän vuoksi hallituksen jäsenten on myös tärkeää osallistua pelastustoimen järjestämille kursseille. (Virtanen ja Virpiaro 2011, 12.)

Tiedottaminen

Jotta pelastussuunnitelmasta saataisiin tarvittava hyöty irti, on välttämätöntä tiedottaa sen sisällöstä talon asukkaille. Vain näin voidaan varmistua, että tiedot vaaratilanteissa toimimisesta sekä muista turvallisuusasioista saavuttavat asukkaat. Tiedottaminen voi tapahtua esimerkiksi asukaskokouksessa ja asuntoihin jaettavilla tiedotteilla. Jos kokonaisen pelastussuunnitelman jakaminen jokaiseen asuntoon tuottaa kohtuuttomia vaikeuksia tai kustannuksia, voi asuntoihin jakaa pelastussuunnitelman yhteenvedon sekä asettaa talon yleisiin tiloihin pelastussuunnitelman kokonaisuudessaan. Näin asukkaat saavat luettavakseen tärkeimmät asiat ja asiasta kiinnostuneet voivat käydä tutustumassa pelastussuunnitelman loppuunkin sisältöön. (Virtanen ja Virpiaro 2011, 8 - 10.)

Pelastuslain (379/2011) 15 §:n 2 momentin 3. kohdassa on säädetty, että pelastussuunnitelmasta tulee löytyä selostus asukkaille ja muille henkilöille jaettavista ohjeista onnettomuuksien ennaltaehkäisemiseksi sekä onnettomuus- ja vaaratilanteissa toimimiseksi. Näiden ohjeiden jakaminen asukkaille on osa tarvittavaa tiedottamista. Valtioneuvoston asetuksessa pelastustoimesta (407/2011) säädetään 2 §:n 3 momentissa, että pelastussuunnitelmasta tulee tiedottaa asianomaisen rakennuksen asukkaille ja kaikille muille henkilöille, joiden on osallistuttava pelastussuunnitelman toimeenpanoon.

Omaehtoiset tarkastukset

Taloyhtiön turvallisuutta ylläpidetään tehokkaimmin ennaltaehkäisemällä turvallisuusriskit. Korkean turvallisuuskulttuurin saavuttamiseksi taloyhtiössä suositellaan järjestettäväksi säännöllisesti sisäisiä tarkastuksia. Talon omaehtoiset turvallisuustarkastukset on hyvä toteuttaa esimerkiksi kerran vuodessa rivitalon omavalvontalomakkeella tai muulla listalla, jonka avulla voi kohta kohdalta käydä asioita läpi sekä kirjata mahdolliset puutteet ja niiden korjausehdotukset. (Waitinen 2009, 45 - 46.) Pelastuslaitoksilla asuinrakennusten valvontaväli on yleisimmin 10 vuotta, mikä korostaa tarvetta taloyhtiöiden omaehtoisille tarkastuksille turvallisuuden ylläpitämiseksi. Omaehtoiset tarkastukset ovat myös erinomainen keino toteuttaa osaltaan jo aiemmin mainittua Pelastuslain (379/2011) 14 §:ä.

Osastointi

Rivitalon yläpohjan ontelon ja ullakon osastointia päätettiin käsitellä oppaassa tulipalotilanteisiin varautumisen yhteydessä, sillä useissa vanhemmissa rivitaloissa huoneistokohtainen osastointi puuttuu kokonaan yläpohjan ontelosta ja ullakolta. On tärkeää tiedostaa, kuinka suuri merkitys osastoinnilla on tulipalotilanteessa. Rakennuksiin, joista yläpohjan huoneistokohtainen osastointi puuttuu, suositellaan sitä rakennettavaksi viimeistään esimerkiksi kattoremontin yhteydessä. Monissa tapauksissa rakennusvalvonta onkin edellyttänyt osastoinnin rakentamista kattoremontin rakennus- tai toimenpideluvassa.

Ennen vuotta 1990 rivitaloihin ei edellytetty rakennusmääräyksissä osastointia ullakolle tai yläpohjan onteloon huoneistojen välisten seinien kohdille. Ympäristöministeriö teki 1.5.1990 päätöksen, jolla Rakennusmääräyskokoelman osaan E1 muutettiin kyseinen osastointivaatimus sellaiseksi kuin se nykyisessäkin E1:ssä on. Päätöksen nimi on Muutos määräykseen E1 1981, ja se astui voimaan 1.10.1990. (Yli-insinööri Jorma Jantunen, sähköpostiviesti 12.8.2014.)

Rakennus jaetaan yleensä palo-osastoihin palon ja savukaasujen leviämisen estämiseksi. Osastoinnilla pyritään myös turvaamaan poistumista rakennuksesta ja helpottamaan sammutus- ja pelastustoimintaa. P3-luokan asuinrakennukset osastoidaan huoneistoittain ja niiden kellarit jaetaan omiksi enintään 400 m² palo-osastoikseen. Ullakot ja yläpohjan ontelot osastoidaan alapuolisten osastojen mukaan tai erityisestä syystä jaetaan enintään 200 m² palo-osastoihin. (RakMk E1 2011, 13 - 14.) Rivitalot ovat useimmiten P3-luokan rakennuksia.

Osastoivat rakennusosat sekä niiden laitteet ja varusteet tulee toteuttaa siten, että ne kestävät paloa määrätyn ajan. Osastoivissa rakennusosissa olevien ovien, ikkunoiden ja luukkujen palonkestävyysaika tulee yleensä olla vähintään puolet rakennusosan palonkestävyysvaatimuksesta. Osastoivien ovien tulee olla itsestään sulkeutuvia ja salpautuvia pois lukien asuinhuoneistojen kerrostaso-ovet. (RakMk E1 2011, 17 - 18.) Myöskään ullakolla osastoivan tai osiin jakavan luukun ei tarvitse olla itsestään sulkeutuva ja salpautuva, vaan siihen kiinnitetään opaste muistuttamaan luukun sulkemisesta (RakMk F2 2001, 19).

Osastoivien rakenteiden läpi saa johtaa tarpeen vaatiessa putkia, roiloja, kanavia, hormoja, johtoja ja kuljetinlaitteiston. Läpivientien osalta on huolehdittava, että osastointi ei olennaisesti heikenny. (RakMk E1 2011, 19.)

Tulipaloihin varautumiseen liittyen osastoituja rakenteita on rivitaloissa edellä mainittujen lisäksi esimerkiksi kattilahuoneissa, polttoainevarastoissa, autosuojissa ja jätekatoksissa. Yleinen ongelma on, että osastoiviin rakenteisiin tehtyjä läpivientejä ei ole tiivistetty osastointivaatimusten mukaisesti tai että osastoivissa seinissä olevia palo-ovia on kiilattu auki tai ovet ovat epäkuntoisia, eivätkä sulkeudu ja salpaudu itsestään.

5.2 Avun paikalle saaminen

Rivitalon paloturvallisuusoppaaseen varattiin kokonainen aukeama avun paikalle saamista helpottavien asioiden käsittelemistä varten, sillä niissä olevien puutteiden vuoksi avun paikalle saapuminen saattaa viivästyä merkittäviäkin aikoja. Tekstin tueksi aukeamalle suunniteltiin kuva tavanomaisesta rivitaloyhtiön piha-alueesta, johon lisättiin tekstissä käsitellyjä asioita havainnollistamaan niiden merkitystä.

Talonumero

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 85 §:ssä on säädetty osoitmerkintään liittyen seuraavasti:

Rakennuksen omistajan tulee asettaa kadulta, muulta liikenneväylältä ja tontin sisäiseltä liikennealueelta näkyvään paikkaan rakennuksen ja porashuoneen tunnusta ilmaiseva numero tai kirjain sen mukaan kuin kunta on asiasta päättänyt. Osoitmerkinnän tulee opastaa myös hälytys- ja huoltoajoa sekä muuta liikennöimistä kiinteistölle.

Osoitmerkintä tulee löytyä jokaiselta rakennetulta kiinteistöltä tai rakennuspaikalta. Merkintä tulee olla paikallaan viimeistään rakennuksen käyttöönottotarkastuksessa, mutta rakennusaikanakin on hälytysajoneuvoille oltava riittävä opastus paikalle. Osoitmerkinnän tulee olla riittävän suuri ja sen tulee erottua selvästi taustastaan, että se voidaan helposti havaita esimerkiksi kiinteistön luokse tulevalta tieltä. Rakennuksen osoitmerkinnän lisäksi tulee rivitalossa olla selvästi merkittynä myös asuntojen tunnukset. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013g, 1 - 2.)

Yleinen ongelma osoitmerkintöjen näkyvyydessä on varsinkin keväisin ja kesäisin kasvillisuus. Puiden kasvattaessa lehdet jää osoitmerkintä helposti piiloon, miksi olisi-kin tärkeää pitää puusto ja muu kasvillisuus tarpeeksi matalana osoitmerkintöjen kohdalla. Osoitmerkinnän sijoittamisella valaisimen läheisyyteen varmistutaan, että merkintä näkyy pimeälläkin, ellei osoitmerkintä itsessään ole valaistu. Joissain kunnissa on valaistu tai jälkiheijastava osoitmerkintä edellytetty kunnan rakennusjärjestyksessä. Rakennusjärjestyksessä voidaan myös määritellä tarkemmin merkinnän koko, väri ja sijoituspaikka. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013g, 1.)

Opastetaulu

Tontin sisääntulon yhteydessä tulee olla järjestettynä tonttiopastetaulu, jos sillä on useampi kuin yksi asuinrakennus. Taulussa tulee olla selkeästi esitetty rakennusten sekä niissä olevien asuntojen sijainnit, katuosoitteet, pihatiet ja pelastustiet mahdollisine painorajoituksineen. Opastaulun koon on oltava sen mukainen, että siitä nähdään tarvittavat asiat autosta nousematta. Taulu on myös hyvä valaista, jotta siitä saadaan tarvittava hyöty pimeälläkin. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2010, 3.)

Opastetaulu on edellytetty Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen alueella jokaiselta tontilta, jossa on kaksi tai useampi asuinrakennus. Opastetaulu selkeyttää huomattavasti kokonaiskuvaa tontista ja rakennuksista, mikä helpottaa esimerkiksi pelastuslaitoksen toimintaa hätätilanteessa.

Opasteet

Reitit kiinteistön sähköpääkeskuksen ja veden pääsulun luokse on oltava selkeästi opastettu. Lisäksi sähköpääkeskuksella sähkön pääsulku on oltava selvästi merkitty. Veden pääsulku sijaitsee usein lämmönjakohuoneessa, jossa tuleekin olla sinne johtavan reitin opastuksen lisäksi selkeä merkintä veden pääsulun sijainnista. (Salokanto 2013, 55 - 56.) Väestönsuojan opasteita on käsitelty luvussa 5.8.

Järjestyslaissa (612/2003) veloitetaan asettamaan kerrostaloihin näkyvään paikkaan talonmiehen, isännöitsijän tai muun henkilön, jonka avulla viranomaiset pääsevät rakennukseen, yhteystiedot. Kyseinen laki ei kuitenkaan velvoita asettamaan yhteystietoja rivitaloihin, minkä vuoksi ne eivät ole pakollisia, vaan ainoastaan suositeltuja.

Pelastustiet & pysäköinti

”Palo ja pelastuskalustolle tulee suunnitella mahdollisuus päästä riittävän lähelle rakennusta ja alueella olevia sammutusveden ottopaikkoja (pelastustie).” (RakMk E1 2011, 34.)

Pelastustieksi määritellään ajotie tai muu kulkuyhteys, jota pitkin hälytysajoneuvot pääsevät hätätilanteessa tarvittavan lähelle rakennusta ja sammutusveden ottopaikkoja. Pelastustiet on myös merkitty rakennuslupa-asiakirjaan ja ne täytyy hyväksyttää viranomaisella, sillä pelastusteiden tulee täyttää pelastuslaitoksen mitoitusehdot. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014c, 2 - 3.)

Pelastusteistä säädetään Pelastuslain (379/2011) 11 §:ssä seuraavasti:

Kiinteistön omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että hälytysajoneuvoille tarkoitetut ajotiet ja muut kulkuyhteydet (pelastustiet) pidetään ajokelpoisina ja esteettöminä ja että ne on merkitty asianmukaisesti. Pelastustielle ei saa pysäköidä ajoneuvoja ei-

kä asettaa muutakaan estettä. Sisäasiainministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä pelastustien merkitsemisestä.

Pelastustien merkitsemisestä säädetään Sisäasiainministeriön asetuksen pelastustien merkitsemisestä (1384/2003) 1 §:ssä seuraavasti:

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) 49 §:n 1 momentissa tarkoitettuun rakennuslupa-asiakirjaan merkitty pelastustie tulee merkitä tieliikenneasetuksen (182/1982) 21 §:n mukaisella tekstillisellä lisäkilvellä seuraavasti:

- 1) Pelastustie; tai
- 2) Pelastustie Räddningsväg; tai
- 3) Räddningsväg.

Kilpeä käytetään sellaisenaan tai liikennemerkin lisäkilpenä.

Pelastustie vaaditaan aina rakennuksiin, joissa on enemmän kuin kaksi kerrosta tai varaita yli viiden metrin korkeudella. Pelastustie vaaditaan myös kohteille, joissa harjoitettu toiminta tai olosuhteet aiheuttavat tavanomaista suuremman vaaran palo- tai henkilöturvallisuudelle. Tällainen voisi olla esimerkiksi rivitaloalue, jossa ei vaadita erillistä nostopaikkaa. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014c, 3.)

Pelastustie mitoitetaan joko pelkästään pelastusyksikölle, jolloin 20 tonnin painorajoitus merkitään lisäkilvellä pelastustie-kyltin yhteyteen tai nostolava-autolle, jolloin mitoituksvaatimukset ovat huomattavasti suuremmat. Jos pelastustiellä on kansirakenteita tai maanalaisia onkaloita, on tarvittava painorajoituskilpi myös lisättävä. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014c, 3 ja 5 - 6.)

Pelastustien vaatimuksista ja mitoituksesta ei ole olemassa yhtä yhteistä ohjeistusta. Useimmilla pelastuslaitoksilla on pelastusteihin liittyen omat vaatimuksensa, jotka on laadittu kunkin pelastuslaitoksen kaluston mukaisiksi.

5.3 Muut ulkoalueen paloturvallisuustekijät

Jäteastiat ja -katokset

Tilastot osoittavat, että noin kolmasosa rakennuspaloista on tuhopolttoja. Suomen pelastusalan Keskusjärjestö seuraa epäiltyjä tuhopolttopauksia, ja kerättyjen tietojen perusteella yli 40 % tuhopoltoista on kohdistunut jäteastioihin, jätekatoksiin tai muihin katoksiin. Tämän lisäksi jäteastioita on syttynyt paljon myös huolimattoman tulenkäsittelyn vuoksi sekä jätteiden itsesyttymisistä. (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö 2002, 7 - 8.) Tämän vuoksi on tärkeää, että jäteastioiden ja rakennelmien osalta huomioidaan tuhopolttojen torjunta ja muu paloturvallisuus.

Jäteastioiden ja -katosten syttymisen varalle on laskettu turvaetäisyydet rakennuksiin palosta aiheutuvan liekin ja savupatsaan koon ja lämpötilan perusteella. Turvaetäisyyksillä pyritään estämään palon leviäminen jäteastioista muihin rakennuksiin. (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö 2002, 9.)

Yksittäiset 240- ja 600-litraiset jäteastiat, metalliset jäteastiat sekä alle puolitoista metriä leveät ja korkeat palavista materiaaleista tehdyt rakennelmat tulee sijoittaa vähintään neljän metrin etäisyydelle rakennusten räystäslinjoista. Useamman jäteastian rivistöt, pahvirullakot ja alle neljän metrin levyiset ja korkuiset palavista materiaaleista tehdyt rakennelmat tai varastokasat tulee sijoittaa vähintään kuuden metrin etäisyydelle räystäslinjoista. Vähintään kahdeksan metrin etäisyydelle räystäslinjoista tulee sijoittaa avoimaiset palavaa materiaalia sisältävät vaihtolavat, jätekatokset, kuormalavapinot ja alle kuuden metrin levyiset ja korkuiset palavista materiaaleista tehdyt rakennelmat tai varastokasat. (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö 2002, 10 - 12; Finanssialan Keskusliitto 2013, 3.)

Mikäli turvaetäisyyksiä ei voida noudattaa tai jäteastiat halutaan sijoittaa lähemmäs, tulee ne sijoittaa palo-osastoituun jätekatokseen niin, että avoimen jätekatoksen tuuletusseinä sijoitetaan pois päin ja vähintään neljän metrin päähän rakennuksesta. Vaihtoehtoisena ratkaisuna toimivat myös jätteiden syväsilöntäratkaisut. (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö 2002, 15 - 16; Finanssialan Keskusliitto 2013, 2.) Vaadittu palonkestävyys jätekatokselle määräytyy rakennuksen paloluokan mukaisesti.

Tilojen valvomattomuuden ja ulkopuolisten helpon pääsyn esimerkiksi jätekatokseen on todettu lisäävän tuhopolttoriskiä. Jätekatosten lukittuna pitäminen vaikeuttaa ulkopuolisten sisään pääsemistä ja hyvä pihavalaistus helpottaa luonnollista valvontaa pienentäen tuhopolttoriskiä. (Turvallinen Kaupunki 2014; Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö 2002, 8.) Finanssialan Keskusliiton suojeleuohjeessa Tuhopolttojen torjunta (2013, 2) edellytetään jätekatosten olevan lukittavia.

Autosuojat

Rakennusluvassa käyttötarkoitukseltaan autosuojaksi määriteltyjä tiloja ei tule käyttää varastona, korjaamona, tulityöpaikkana, asuntona tai muuna tilana, jonka käyttötarkoitus on rakennusluvan vastainen. Käyttötarkoituksen muutos edellyttää yleensä rakennusvalvontaviranomaisen luvan. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013h, 2.)

Enimmäispinta-alaltaan alle 60 m² luokitellaan pieniksi autosuojiksi. Pienissä autosuojissa saa säilyttää moottoriajoneuvon lisäksi esimerkiksi sen huoltoon tarkoitettuja työkaluja ja varaosia, ulkoliikuntavälineitä, kuten polkupyöriä ja suksia, peräkärryn sekä ruohonleikkurin tai muun polttomoottorilaitteen. Jokaista autopaikkaa kohden sallitaan säilytettävän yhden vaihtorengaskerran kuitenkin niin, ettei renkaiden säilytys tapahdu keskitetysti. Säilytettävälle tavaroille tarkoitettut hyllyt ja kannattimet suositellaan tehtäväksi palamattomista materiaaleista. Edellä mainittujen lisäksi pienissä autosuojissa sallitaan kemikaalien säilytys Valtioneuvoston asetuksen vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta mukaisesti. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013h, 3.)

Valtioneuvoston asetuksen vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (855/2012) 46 §:ssä on säädetty palavien nesteiden ja palavien kaasujen säilytyksestä moottoriajoneuvosuojassa seuraavasti:

Moottoriajoneuvosuojassa saa säilyttää palavaa nestettä ja palavaa kaasua ajoneuvoon, työkoneeseen ja niihin verrattavaan laitteeseen kuuluvassa, moottoriin kiinteästi liitettyssä polttoainesäiliössä sen tilavuuden mukaisen määrän. Tämän lisäksi saa säilyttää:

- 1) erittäin helposti syttyviä, helposti syttyviä ja syttyviä palavia nesteitä sekä palavia nesteitä tai palavia kaasuja sisältäviä aerosoleja yhteensä enintään 60 litraa;
- 2) palavia nesteitä, joiden leimahduspiste ylittää 55 celsiusastetta enintään 200 litraa; sekä
- 3) nestekaasua enintään 25 kilogrammaa.

Muita kuin edellä mainittuja palavia kaasuja näissä tiloissa ei saa säilyttää.

Kaikissa autosuojissa palavien nesteiden ja palavien kaasujen käsittely, kuten esimerkiksi polttomoottorilaitteen tankkaus, on kiellettyä (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013h, 3).

Yli 60 m² enimmäispinta-alaltaan olevat yhtenäiset autosuojat ovat rajoitetumpia muun irtaimiston säilytyksen osalta verrattuna pieniin autosuojoihin. Moottoriajoneuvon lisäksi muiden polttomoottorilaitteiden, polkupyörien, tyhjän peräkärryn ja kiinteistön huolto-laitteiden säilytys on sallittua. Autonrenkaita saa säilyttää myös yhden rengaskerran autopaikkaa kohden, jos autosuoja on erillään asuinrakennuksesta. Asuinrakennuksen yhteydessä olevassa autosuojassa renkaita ei tule säilyttää. Kaikkien palavien nesteiden ja palavien kaasujen säilytys on kiellettyä. Ainoastaan moottoriajoneuvojen omissa kiinteissä säiliöissä olevat palavat aineet sallitaan. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013h, 4.)

Pinta-alaltaan yli 200 m²:n kokoisissa moottoriajoneuvosuojissa edellytetään olevan palonalkujen sammuttamiseen soveltuvia laitteita, kuten käsisammuttimia (RakMk E4 2005, 5 - 6). Vaikka alle 200 m²:n kokoisissa moottoriajoneuvosuojissa ei alkusammutuskalustoa vaadita olevan, suositellaan esimerkiksi käsisammuttimen sijoittamista sinne näkyvälle paikalle.

Kattotyöskentely turvallisesti

”Kaikkiin rakennuksen osiin, joissa on säännöllisesti siivottavia, huollettavia tai tarkastettavia rakennusosia, varusteita taikka laitteita, on järjestettävä pääsy ja työskentelymahdollisuus niin, että työntekijöiden ja sivullisten turvallisuus on otettu huomioon.” (RakMk F2 2001, 18.) Tämä koskee esimerkiksi kattoa, jossa on huoltoa vaativia laitteita tai hormeja.

Rakennusmääräyskokoelman osassa F2 (2001, 20) tarkennetaan katolla huoltoa vaativien hormien ja laitteiden luokse pääsyn turvallisuudesta seuraavasti: ” Katolla sijaitseville savupiipuille, ilmanvaihtolaitteille sekä muille säännöllistä käyntiä edellyttävillä rakennusosille ja laitteille on järjestettävä tarkoituksenmukainen, katkeamaton kulku-tie.”

Kaikkien tikkaiden ja kattosiltojen sekä muiden turvavarusteiden tulee asennettuna kestää niille suunniteltu kuorma. Niiden tulee myös kestää ilmaston rasitukset ja niiden kuntoa on ylläpidettävä säännöllisillä tarkastuksilla ja huolloilla. Turvavarusteet tulee valmistaa yleensä korroosion kestävästä metallista, mutta alle kolmekerroksisiin rakennuksiin ne voidaan valmistaa myös lahosuojatusta puusta. (RakMk F2 2001, 19 - 20.)

Myös Pelastuslain (379/2011) 13 §:ssä on huomioitu kattotyöskentelyn turvallisuus: ”Rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta sekä huoneiston haltijan hallinnassaan olevien tilojen osalta huolehdittava, että: ... 3) tikkaat, kattokulkutien osat ja katon turvavarusteet pidetään sellaisessa kunnossa, että nuohoustyö voidaan suorittaa turvallisesti.”

Tikkaisiin liittyvää turvallisuutta voidaan myös parantaa estämällä lasten ja muiden ulkopuolisten tikkaille kiipeäminen. Tätä varten voidaan tikkaiden alin puola asettaa vähintään 1200 mm:n korkeudelle tai jopa 2000 mm:n korkeudelle, jos tikkaiden alapäähän asennetaan vedettävä tai käännettävä jatkos. (RakMk F2 2001, 19; Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014d, 2.)

Talotikkaiden sivujohteiden väli tulee olla vähintään 400 mm ja puolien välit metallisilla tikkailla enintään 300 mm. Puisilla tikkailla puolien väli tulee olla enintään 400 mm:ä. Sivujohteiden etäisyys seinästä tai räystäästä tulee olla vähintään 200 mm. Metallisten johteiden tulee jatkua ylimmästä puolasta vielä vähintään 1000 mm, kun taas puisilla johteilla riittää vähintään 600 mm:n korkeus. Lapetikkaissa sivujohteiden keskinäinen etäisyys ja kattosillan leveys tulee olla vähintään 350 mm. Lisäksi kattosillalla tulee olla vähintään 20 mm korkeat reunukset. Muilta osin lapetikkailla sovelletaan talotikkaiden mitoitus-ta. Jos savupiipun korkeus ylittää 1200 mm, tulee piippu varustaa piipputikkailla ja vähintään 1100 mm korkealla suojakaiteella. (RakMk F2 2001, 19 - 22; Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014d, 1 - 2.)

Jokaiseen ullakon palo-osastoon tulee olla pääsymahdollisuus sammutustyön helpottamiseksi (RakMk E1 2011, 34). Yli kaksikerroksisissa rakennuksissa ullakolle tulee päästä sekä ulko- että sisäkautta. Ullakolle johtavan luukun tulee olla kooltaan vähintään 600 mm * 600 mm. Jos ullakolla olevat osastoivat luukut eivät ole itsestään sulkeutuvia ja salpautuvia, tulee niihin asentaa opaste, joka muistuttaa luukun sulkemisesta. (RakMk F2 2001, 18 - 19.)

Varatie

Rakennuksen käyttötavan ollessa asunto, tulee yhden uloskäytävän lisäksi olla vähintään yksi varatie. Varatiellä tarkoitetaan uloskäytävää vaikeakulkuisempaa reittiä, kuten esimerkiksi parveketta tai ikkuna-aukkoa, jonka kautta pääsee tulipalotilanteessa maanpinnalle tai muuhun turvalliseen paikkaan. (RakMk E1 2011, 4 ja 29.)

Varatieikkunan vapaan aukon tulee olla korkeudeltaan vähintään 600 mm ja leveydeltään vähintään 500 mm kuitenkin niin, että korkeuden ja leveyden yhteenlaskettu summa on vähintään 1500 mm. Varatieksi suunnitellun ikkunan tulee olla aina helposti avattavissa. Jos pudottautumiskorkeus varatieikkunalta tai -parvekkeelta maanpinnalle tai muuhun palolta turvalliseen paikkaan ylittää 3,5 metriä, tulee järjestää kiinteät varatietikkaat. (RakMk E1 2011, 29.)

Varatien tikkaat ja rakennusosat tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että ne toimivat tulipalotilanteessa tarkoituksenmukaisesti. Varatietikkaiden osalta sovelletaan aiemmin käsiteltyjä talotikkaiden mitoitus- ja toteutustapoja. Sivuttaista siirtymistä varatieikkunalta tikkaille auttamaan voidaan asentaa tarkoitukseen soveltuva käsijohde tai muu tuki. (RakMk F2 2001, 14.)

5.4 Yleiset tilat

Useissa rivitaloissa on yleisiä tiloja, kuten ulkoiluväline- ja pyörävarastoja, irtaimistovarastoja, taloyhtiön saunoja, pesutupia sekä kerhotiloja. Yleisten tilojen osalta ongelmana on usein ylimääräisen tavaran kertyminen, mikä tukkii kulkureitit ja uloskäytävät sekä lisää tulipaloriskiä. Palavien nesteiden ja kaasujen säilytys väärissä paikoissa on myös tavallinen näky rivitaloyhtiön yleisissä tiloissa.

Pelastuslain (379/2011) 10 §:ssä säädetään uloskäytäviin sekä kulkureitteihin liittyen seuraavasti:

Rakennuksen omistajan ja haltijan sekä toiminnanharjoittajan on osaltaan huolehdittava siitä, että uloskäytävät ja kulkureitit niille pidetään kulukelpoisina ja esteettöminä ja muutenkin sellaisessa kunnossa, että niitä voidaan käyttää turvallisesti ja tehokkaasti. Uloskäytävillä sekä ullakoiden, kellarien ja varastojen kulkureiteillä ei saa säilyttää tavaraa. Uloskäytävät ja kulkureitit niille tulee tarvittaessa merkitä ja valaista asianmukaisesti. Merkitsemisestä ja valaisemisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä sisäasiainministeriön asetuksella.

Palavien nesteiden ja kaasujen säilytyksestä on säädetty Lain vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) 36 §:ssä seuraavasti:

Vaarallisten kemikaalien säilytysmäärien ja -paikkojen tulee olla sellaiset, ettei vaarallisista kemikaaleista aiheudu vaaraa.

Pelastusviranomainen voi yksittäistapauksissa rajoittaa vaarallisten kemikaalien säilytysmääriä tai määrätä säilytykselle muita turvallisuuden kannalta tarpeelliseksi katsottuja rajoituksia tai ehtoja...

Valtioneuvoston asetuksen vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (855/2012) 43 §:ssä lisätään edelliseen liittyen seuraavaa:

...Palavat nesteet tulee ensisijaisesti säilyttää erillisessä, oman palotekni- sen osaston muodostavassa varastotilassa tai -huoneessa taikka muusta toiminnasta erillisessä huoltotilassa tai vastaavassa.

Nestekaasun ja muiden ilmaa raskaampien palavien kaasujen säilytys on kielletty rakennusten kellari- ja ullakkotiloissa...

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen alueella on tulkittu edellä mainittuja lakeja ja asetuksia ja laadittu ohjeistukset palavien nesteiden ja kaasujen säilyttämisestä taloyhtiön tiloissa. Taloyhtiöillä saattaa myös olla enemmän rajoituksia omissa säännöissään. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013i, 2.)

Ulkoiluväline- ja pyörävarastot sekä irtaimistovarastot

Rivitalojen ulkoiluväline- ja pyörävarastot on tarkoitettu polkupyörien, lastenvaunujen ja muiden vastaavien tavaroiden säilytykseen. Polttomoottorilaitteita, kuten ruohonleik-

kuria tai mopoa, ei ulkoiluväline- tai pyörävarastoissa saa säilyttää. Jos niissä halutaan säilyttää polttomoottorilaitetta, tulee sen polttoainetankin olla tyhjä ja tuuletettu sekä akun kaapeleiden kytketty irti. Myös palavien nesteiden ja kaasujen säilytys näissä tiloissa on kiellettyä. Samat määräykset koskevat myös irtaimistovarastoja sillä erolla, että irtaimistovarastoissa sallitaan yhden autonrengaskerran säilytys autoa kohden. Irtaimistovarastossa tulee varastoitavan tavaran olla varastokoppien sisäpuolella, jolloin käytävät jäävät vapaiksi. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013i, 1.)

Taloyhtiön yhteiset saunat

Varsinkin vanhemmissa rivitaloyhtiöissä on taloyhtiön yhteisiä saunatiloja. Valtaosa niistä on sähkösaunoja, minkä vuoksi hormien nuohousta ei oppaassa saunan yhteydessä mainita. Tulisijojen ja hormien nuohousta on käsitelty erikseen luvussa 5.7. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston esiselvityksessä Sähkölaitteistoista aiheutuneista tulipaloista ja palovaaroista Suomessa (2014, 32 - 34) selviää, että seurantajakson aikana jopa 56,4 % sähkösaunoista aiheutuneista rakennuspaloista ja rakennuspalovaaroista oli seurausta ihmisen virheellisestä toiminnasta tai huolimattomuudesta. 39,7 % aiheutui laitteen vikaantumisesta, 0,6 % muusta syystä ja 3,2 % tapauksista syy jäi epäselväksi.

Yleinen syy saunoista alkaneisiin tulipaloihin on kiukaan päälle tai läheisyyteen jäänyt palokuorma, joka syttyy ja sytyttää muutkin rakenteet palamaan. Pyykkien kuivaus saunassa esimerkiksi johtaa helposti pyykkien syttymiseen kiukaan lämmöstä. Muita syitä saunapaloille ovat esimerkiksi kiukaan asennus liian lähelle lauteita ja kiukaan kiinnittäminen pelkästään seinäpaneeliin, jolloin kiinnityskohta saattaa pettää aiheuttaen kiukaan tippumisen. Vikaantumisista 32 % aiheutui lämpövastuksista ja 24 % käyttökäytöistä. Harvinaisempia vikaantumisia aiheutui verkkoliitännöistä ja ohjaustermostaateista. 37 % vikaantumisista ei voitu selvittää tarkemmin. (Hatakka, Valkeinen ja Huurinainen 2014, 32 - 34.)

Pesutuvat

Pesutuvissa olevien pesukoneiden ja kuivaushuoneissa olevien kuivauslaitteiden aiheuttamat tulipalot johtuvat usein teknisestä viasta. Laittevikojen lisäksi huoltojen laiminlyönti ja laitteiden väärinkäyttö saattavat aiheuttaa syttymisiä. Vikaantumiset tämän

luokan laitteissa ovat yleisiä, sillä laitteet altistuvat voimakkaalle tärinälle, mikä löysyttää liitoksia ja vikaannuttaa komponentteja, jolloin riskiksi muodostuu erityisesti kosteuden pääseminen sähkökomponentteihin. (Partanen 2010, 22 - 23 ja 32.)

Pesukoneiden vikaantumisiin voidaan kuitenkin vaikuttaa säännöllisellä huollolla. Käytönaikaiseen huoltoon kuuluvat säännöllinen nukkasihdin puhdistus ja pesukoneen ulkopuolinen puhdistus nukasta ja pesuainejäämistä. Jos laitteessa havaitaan jokin vika tai häiriö, tulee käyttö keskeyttää ja laite kytkeä irti pistorasiasta. Laite on korjautettava ennen seuraavaa käyttökertaa. Kuivauslaitteiden syttymisiä voidaan tehokkaimmin ennaltaehkäistä huolehtimalla, ettei mikään materiaali estä laitteen ilmankiertoa tai ettei laitteen päälle voi tippua mitään peittäen sen. (Partanen 2010, 22 - 23 ja 32 - 33.)

5.5 Tekniset tilat

Sähköpääkeskuksen ja pääsulkujen sijaintien ja niiden luokse johtavien reittien opastuksia on käsitelty jo aiemmin luvun 5.2 Opasteet -kohdassa. Talotekniikkaa sisältävissä teknisissä tiloissa on usein korkeampi syttymisriski esimerkiksi sähkö- ja lämmitysjärjestelmien vuoksi sekä laitteiden ja kytkimien luokse tulee olla esteetön pääsy niin huolto- kuin hätätilanteessakin, minkä vuoksi teknisissä tiloissa ei sallita säilytettävän mitään ylimääräistä tavaraa.

Sähköpääkeskukset

Sähköpääkeskuksissa ei saa olla näkyvillä jännitteisiä osia ja kosteuden ja pölyn pääseminen sähköasennuksiin on oltava estetty. Komponenttien, kuten painikkeiden ja mittareiden, tulee olla ehjiä ja laitteita ei saa roikkua johtojen varassa. Jännitteiset johdot ja muut komponentit on oltava peitettynä kansilla. Sähköpääkeskuksen tiiveyden toteuttamiseksi läpivientien tulee olla tiiviitä ja kansien tiivisteiden ehjiä. (Turvatekniikan keskus 2006, 8 - 9.)

Kattilahuoneet ja polttoainevarastot

Kattilahuoneiden ja polttoainevarastojen tulee olla rakennusluvan mukaisia. Rakennuslupapiirustuksissa on osoitettu esimerkiksi lämmityslaitteisto, polttoainevarasto, öljysäiliön sijainti sekä kattilahuoneen ja polttoainevaraston palotekniset osastointivaatimukset. Muutoksille, kuten öljysäiliön paikan vaihtamiselle tai hormiston uusimiselle, tulee hakea uusi rakennuslupa. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014f, 1.)

Kattilahuoneet ja polttoainevarastot muodostetaan aina omiksi palo-osastoikseen. Paloteknisen osastoinnin rakennusosien luokat määräytyvät rakennuksen paloluokan, kattilan tehon ja kattilahuoneen sijainnin perusteella. Mahdollinen polttoaineen varastointi kattilahuoneessa vaikuttaa myös palo-osastoinnin vaatimuksiin. (RakMk E9 2005, 6.) Osastoinnin toteutumista on käsitelty jo aiemmin kohdassa 5.1.

Rakennusmääräyskokoelman osassa E9 (2005, 3) on ilmoitettu polttoainemääristä kattilahuoneessa seuraavasti:

- EI 30- ja EI 60-luokkaisin rakennusosin osastoituun kattilahuoneeseen saadaan sijoittaa polttoainetta enintään
 - 3 m³ polttoöljyä terässäiliössä teräksisessä suoja-altaassa tai
 - 3 m³ polttoöljyä muovisäiliössä teräksisessä suoja-altaassa, jonka yläreuna ulottuu säiliön ylimmän sallitun öljynpinnan korkeudelle tai
 - 0,5 m³ halkoja rajatussa tilassa tai
 - 0,5 m³ muuta kiinteää polttoainetta tiiviskantisessa erillisessä teräksisessä varastosiilossa.

...

Kun polttoainetta on edellä mainittuja määriä enemmän, se sijoitetaan ... osastoituun polttoainevarastoon.

Lain vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) 54 §:ssä on säädetty pohjavesialueilla sijaitsevien öljysäiliön määräaikaistarkastamisesta seuraavasti:

Omistajan tai haltijan on huolehdittava, että tärkeällä tai muulla vedenhankintaan soveltuvalla pohjavesialueella olevat maanalaiset öljysäiliöt tarkastetaan määräajoin.

Säiliö, joka 1 momentissa tarkoitettussa tarkastuksessa havaitaan öljyvahingonvaaraa aiheuttavaksi, on korjattava tai poistettava käytöstä. Välitöntä vaaraa aiheuttava säiliö on heti poistettava käytöstä.

Pohjavesialueilla sijaitsevien maanalaisten öljysäiliöiden tarkastamisesta on säädetty myös Kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen öljylämmityslaitteistoista (314/1985) 48 §:ssä:

Kunnan öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmassa esitetyillä tärkeillä pohjavesialueilla olevat maanalaiset öljysäiliöt tulee tarkastaa määräajoin siten kuin maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista annetussa kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksessä (344/83) on määrätty.

Pohjavesialueilla sijaitsevat maanalaiset öljysäiliöt tulee tarkastuttaa aina ensimmäisen kerran 10 vuoden kuluessa käyttöönotosta. Seuraavan tarkastuksen määräaika muodostuu todetusta kuntoluokasta. (Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista 344/1983, 10 §.) Useiden kuntien ympäristönsuojelumääräykset velvoittavat myös muidenkin kuin pohjavesialueella sijaitsevien maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksen suorittamisen säännöllisesti (mm. Lahden kaupungin ympäristönsuojelumääräykset 2011, 17 §; Heinolan kaupungin ympäristönsuojelumääräykset 2012, 15 §; Hollolan kunnan ympäristönsuojelumääräykset 2011, 17 §).

Rakennuksen lämmittämiseen tarkoitettujen öljysäiliöiden ylitäytön estämiseksi säiliöiden tulee olla varustettu standardin SFS 5684 tasoisella ylitäytönestimellä (Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös öljylämmityslaitteistoista 314/1985, 23 §). Öljysäiliöiden täyttöputkien tulee olla varustettu standardin SFS 4429 mukaisilla lukittavilla kansilla (Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös öljylämmityslaitteistoista 314/1985, 21 §).

Kun öljysäiliö poistetaan käytöstä, tulee sen käyttö estää esimerkiksi tulppaamalla täyttöputki. Suositeltavaa on poistaa öljysäiliön täyttöputki ja ylitäytönestin kokonaan. Lisäksi säiliö tulee tyhjentää ja puhdistaa öljystä. (Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014e, 2.)

Kiinteillä polttoaineilla, useammilla polttoaineilla, raskas öljyllä ja kevyt öljyllä toimiva lämmityskattila sekä sen hormi on nuohottava vuosittain (Sisäasiainministeriön asetus nuohouksesta 539/2005, 2 §).

5.6 Palovaroittimet

Ympäristöministeriö teki 1.2.2009 eräitä muutoksia rakennusten paloturvallisuuteen liittyviin asetuksiin. Yksi muutos liittyi palovaroittimiin, minkä vuoksi kyseisen päivämäärän jälkeisiin asuntojen rakennuslupiin tuli vaatimus huoneistokohtaisista sähköverkkoon kytketyistä palovaroittimista. Syinä muutokselle olivat sähköverkkoon kytkettyjen palovaroittimen toimintavarmuus verrattuna paristokäyttöisiin ja tapaturmariskin pieneneminen, kun paristonvaihtoa ei tarvitse tehdä niin usein. Lisäksi muutoksen ansiosta paristojätteen määrä vähenee. (Kamic Security 2011.)

Sähköverkkoon kytkettyihin asuntoihin tulee asentaa sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet huoneistokohtaisesti. Palovaroittimien toiminta suunnitellaan niin, että ne palotilanteessa antavat hälytyksen vaarassa oleville niin nopeasti, että pelastautumiseen jää riittävästi aikaa. Palovaroittimien virransyöttö varmistetaan sähköverkon lisäksi esimerkiksi paristoilla tai akuilla. (RakMk E1 2011, 34.)

Sähköverkkoon kytkettyjen palovaroittimien kunnossapidosta vastaa taloyhtiö, ei huoneiston asukas. Kunnossapitoon kuuluu huollot ja varmennusparistojen vaihtaminen. Huoneiston asukkaan vastuulle jää ainoastaan palovaroittimien säännöllinen testaus, jolla varmistetaan palovaroittimien toimintakunto. Sähköverkkoon kytketyistä palovaroittimista on tärkeää tiedottaa asukkaille, jotta he tietävät miten toimia niiden kanssa. (Isännöintiliitto 2014.)

Mikäli huoneistossa ei ole sähköverkkoon kytkettyjä palovaroittimia, on huoneiston haltija velvollinen huolehtimaan asunnon varustamisesta riittävällä määrällä palovaroittimia (Pelastuslaki 379/2011, 17 §). Paristokäyttöisten palovaroittimien paristonvaihto ja säännöllinen testaus kuuluvat myös huoneiston asukkaan vastuulle (Isännöintiliitto 2012).

Palovaroittimien vähimmäismäärästä ja sijoittamisesta huoneistossa on säädetty Sisäasiainministeriön asetuksen palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta (239/2009) 3 §:ssä seuraavasti:

Asunnon jokainen kerros sekä niihin yhteydessä olevat kellarikerrokset ja ullakot on varustettava vähintään yhdellä palovaroittimella. Asunnon jo-

kaisen kerroksen tai tason alkavaa 60 m² kohden on oltava vähintään yksi palovaroitin.

...

Palovaroitin on asennettava siten, että se reagoi tulipalosta aiheutuneeseen savuun mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Huoneistoalan lisäksi palovaroittimien määrässä ja sijoittamisessa tulee ottaa huomioon suojattavan tilan muoto ja erityistä syttymisvaaraa aiheuttavat toiminnot.

5.7 Savuhormit ja nuohous

Sisäasiainministeriön asetuksen nuohouksesta (539/2005) 2 §:ssä säädetään nuohouksen aikavälistä:

Käytössä oleva kiinteällä polttoaineella, useammilla polttoaineilla tai raskasöljyllä toimiva tulisija hormeineen on nuohottava vuoden välein. Suuluukuttoman tulisijan (avotakka) tulipesää ei nuohota, ellei siitä erikseen sovita.

Yksinomaan kevytöljykäyttöinen tulisija hormeineen on nuohottava vuoden välein. Tämän momentin mukainen määräväli ei koske keskuslämmityskattilan tulipesää ja tulipintoja.

Omaan yksityiseen käyttöön pääasiassa tarkoitetun vapaa-ajan asunnon ja sen saunan tulisijat ja hormit on nuohottava kolmen vuoden välein. Muuhun kuin omaan yksityiseen käyttöön tarkoitetun, säännöllisessä käytössä olevan vapaa-ajan asunnon ja sen saunan tulisijat ja hormit on nuohottava vuoden välein.

Nuohoustyö sisältää aina tulisijan, savuhormin, hormin lisälaitteiden sekä liitin- ja yhdishormin nuohouksen. Ainoastaan luukuton tulisija nuohotaan erikseen niin sovittaessa. Nuohoustyö sisältää nuohouksen ohella tehtävän tulisijan ja savuhormin kuntotarkastuksen sekä savupeltien puhdistuksen ja toimintakunnon varmistamisen. Nuohouksesta annetaan asiakkaalle aina todistus. (Sisäasiainministeriön asetus nuohouksesta 539/2005, 2, 4 ja 5 §; Pelastuslaki 379/2011 60 §.)

Pelastuslain (379/2011) 13 §:ssä säädetään nuohousvastuusta seuraavasti:

Rakennuksen omistajan, haltijan ja toiminnanharjoittajan on yleisten tilojen ja koko rakennusta palvelevien järjestelyjen osalta sekä huoneiston

haltijan hallinnassa olevien tilojen osalta huolehdittava, että ... tulisi-
jat ja savuhormit on nuohottu 59 §:n mukaisella tavalla;

Asunto-osakeyhtiölain (1599/2009) 4 luvun 2 §:ssä säädetään yhtiön kunnossapitovas-
tuusta seuraavasti:

Yhtiön on pidettävä kunnossa osakehuoneistojen rakenteet ja eristeet. Yh-
tiö on lisäksi velvollinen pitämään kunnossa lämmitys-, sähkö-, tiedonsiir-
to-, kaasu-, vesi-, viemäri-, ilmanvaihto- ja muut sen kaltaiset perusjärjes-
telmät. Yhtiö ei kuitenkaan vastaa osakehuoneistoissa olevista altaista.
Yhtiön on korjattava ne osakehuoneistojen sisäosat, jotka vahingoittuvat
rakenteen tai yhtiön kunnossapitovastuulle kuuluvan rakennuksen muun
osan vian tai sen korjaamisen vuoksi.

Asunto-osakeyhtiöillä on ollut epäselvyyttä, kuka vastaa taloyhtiöiden asuntojen savu-
hormien nuohouksesta. Epäselvyyttä on aiheuttanut edellä mainittu pelastuslain
(379/2011) 13 §, jonka mukaan huoneiston haltija vastaa omistamansa tilan hormien
nuohouksesta. Asunto-osakeyhtiöissä sovelletaan kuitenkin asunto-osakeyhtiölakia,
joka ristiriitatilanteessa syrjäyttäisi pelastuslaissa säädetyn pykälän. Yllä olevan asunto-
osakeyhtiölain 4 luvun 2 §:n mukaisesti yhtiö vastaa osakehuoneistojen rakenteiden,
kuten esimerkiksi savuhormien, ylläpidosta. Asunto-osakeyhtiön tulee sekä korjata
hormeissa esiintyvät viat että huolehtia hormien nuohouksesta, ellei yhtiöjärjestyksessä
ole määrätty asiasta toisin. (Suomen Kiinteistöliitto.) Asunto-osakeyhtiölain
(1599/2009) 4 luvun 3 §:ssä säädetään osakkeenomistajan kunnossapitovastuusta siten,
että osakkeenomistajan tulee pitää osakehuoneistonsa sisäosat kunnossa (Asunto-
osakeyhtiölaki 1599/2009, 4 luvun 3 §). Esimerkiksi takka kuuluu sisäosiin, jolloin se
on osakkeenomistajan vastuulla, vaikka sen hormi onkin yhtiön vastuulla (Suomen
Kiinteistöliitto).

Usein taloyhtiöissä on luovuttu tulisijojen käyttämisestä asuntojen lämmittämiseen talo-
yhtiön siirryttyä esimerkiksi käyttämään keskuslämmitysjärjestelmää. Kun tulisijat on
päätetty poistaa käytöstä siinä tarkoituksessa, johon ne on alun perin rakennettu, ei talo-
yhtiö vastaa enää niiden ylläpitämisestä. Halutessaan jatkaa tulisijojen käyttöä vastaavat
osakkaat itse siitä aiheutuvista kuluista, kuten hormin nuohouksesta. Osakkaat vastaavat
myös hormin nuohouksesta silloin, jos he ovat jälkeinpäin omakustanteisesti rakennut-
taneet takan ja hormin asuntoon. (Suomen Kiinteistöliitto.)

5.8 Väestönsuoja

Väestönsuojan varusteineen ja laitteineen on oltava normaalioloissa sellaisessa kunnossa, että sen käyttöönotto onnistuu 72 tunnissa (Pelastuslaki 379/2011, 76 §). Väestönsuojasta tulee löytyä yksityiskohtainen ohjeistus suojan käyttöönottamiselle (Salokanto 2013, 61).

Väestönsuoja ja reitti sinne tulee olla merkittynä kansainvälisillä väestönsuojan tunnuksilla. Jos varsinainen suojan ovi pidetään normaalioloissa auki, on käyttöovessa oltava väestönsuojan tunnus. (Virtanen ja Virpiaro 2011, 16; Salokanto 2013, 59.) Mikäli rakennuksen väestönsuojapaikat ovat toisella kiinteistöllä, tulee niiden sijainti kirjata pelastussuunnitelmaan. (Salokanto 2013, 60).

Väestönsuojan varusteet ja laitteet tulee pitää toimintakunnossa asianmukaisin huolloin ja tarkastuksin (Pelastuslaki 379/2011, 12 §). Tarkemmin laitteiden toimintakunnossa pitämisestä säädetään Sisäasiainministeriön asetuksen väestönsuojien teknisistä vaatimuksista ja väestönsuojien laitteiden kunnossapidosta (506/2011) 20 §:ssä:

Väestönsuojan laitteiden toimintakunnon varmistamiseksi ne tulee tarkastaa ja huoltaa vähintään 10 vuoden välein.

Laitteiden toiminnan tarkastuksesta tulee laatia tarkastuspöytäkirja, johon tehdään merkinnät suoritetuista tarkastuksista laitekohtaisesti. Tarkastuspöytäkirja on pyydettäessä esitettävä pelastusviranomaiselle.

Väestönsuojan kunto sekä sen laitteet ja varusteet on hyvä tarkistaa vuosittain ja tarvittaessa huoltaa käyttökunnon ylläpitämiseksi. Myös vuositarkastukset ja -huollot merkitään tarkastuspöytäkirjaan. (Virtanen ja Virpiaro 2011, 17; Salokanto 2013, 60 - 61.) Tiiveyskoe väestönsuojalle tulee tehdä 10 vuoden välein, josta saatava todistus on esitettävä pelastusviranomaiselle. (Salokanto 2013, 61). Tiiveyskoe sisältyy 10 vuoden välein tehtävään väestönsuojan määräaikaistarkastukseen.

Väestönsuojan laitteita ja varusteita koskevista käyttö- ja huolto-ohjeista on säädetty Valtioneuvoston asetuksen väestönsuojan laitteista ja varusteista (409/2011) 8 §:ssä:

Laitteiden ja varusteiden varastoinnista, sijoittamisesta, asennuksesta, käytöstä ja huollosta on oltava ohjeet molemmilla kotimaisilla kielillä. Ohjeiden tulee sisältää muun muassa tiedot tuotteen tilantarpeesta ja tarvittaessa

on tehtävä esimerkkipiirustus laitteen sijoituksesta ympäryksensä, ympäröivien rakenteiden raudoituksesta sekä laitteesta siirtyvien kuormien suuruuksista ja suunnista.

Mikäli laitteiden tai varusteiden ohjeet puuttuvat, saa maahantuojalta tilattua uudet (Virtanen ja Virpiaro 2011, 17).

Sisäasiainministeriön asetuksen väestönsuojien teknisistä vaatimuksista ja väestönsuojien laitteiden kunnossapidosta (506/2011) 19 §:ssä on säädetty väestönsuojan viestiliikennevalmiuksista seuraavasti:

Väestönsuojassa tulee olla matkaviestimen käytön mahdollistava tekninen järjestelmä tai puhelinpiste, joka on kytketty valmiiksi puhelinverkkoon joko omana liittymänä tai rakennuksessa olevan puhelimen rinnakkaisliittymänä.

Osana taloyhtiön turvallisuushenkilöstöä toimii väestönsuojan hoitaja, joka on koulutettu esimerkiksi laittamaan väestönsuoja käyttökuntoon. Väestönsuojan hoitaja huolehtii myös varusteiden kunnossa pysymisestä ja mahdollisesti yhdessä kiinteistöhuollon kanssa suojan laitteiden kokeiluista ja huolloista. Väestönsuojan hoitajan kurseja, joilta saa riittävän tietotaidon väestönsuojan hoitajan tehtäviin, järjestää esimerkiksi alueen pelastuslaitos. (Virtanen ja Virpiaro 2009, 4 - 5.) Nykyinen lainsäädäntö ei enää edellytä erikseen nimeämään hoitajaa väestönsuojalle, mutta se on erittäin suositeltavaa, sillä väestönsuoja varusteineen tulee pidettyä paremmin kunnossa sen ollessa nimetyn henkilön vastuulla.

5.9 Tulipalot

Suomessa on 6000 - 7000 rakennuspaloa vuodessa. (Sisäministeriö/Pelastusosasto 2014c). Palokuolemia vuosittain tapahtuu keskimäärin 80. Yli 90 % niistä tapahtuu asuinrakennuksissa. (Sisäministeriö/Pelastusosasto 2014a.) Palokuolemista 60 - 90 % aiheutuu savukaasuista, joiden myrkyllisyys onkin tulipalossa vaarallisinta (Sisäministeriö/Pelastusosasto 2014b).

Viimeistään muutaman minuutin kuluttua tulipalon syttymisestä olosuhteet alkavat olla hengenvaaralliset. Tulipalossa muodostuu valtavasti savukaasuja, jotka myrkyllisyyten-

sä lisäksi peittävät näkyvyyden. Savukaasuja hengittäessään ihminen menettää tajuntansa hyvin nopeasti. (Sisäministeriö/Pelastusosasto 2014b.)

Kaikista tulipaloista ihmisen itse aiheuttamia on noin puolet. Kolmasosa ihmisen itse aiheuttamista tulipaloista on tahallaan sytytettyjä ja kolmasosa aiheutuu huolimattomuudesta. Puolet tahallisesti sytytetyistä tulipaloista kohdistuu valvomattomiin paikkoihin, kuten esimerkiksi jätekatoksiin. Huolimattomuudesta aiheutuneet tulipalot liittyvät useimmiten sähkölaitteiden väärinkäyttöön sekä tupakointiin ja alkoholiin. (Sisäministeriö/Pelastusosasto 2014a.)

6 ASUINHUONEISTON PALOTURVALLISUUSOPPAAN PERUSTELUT

Tässä luvussa perustellaan osana opinnäytetyön toiminnallista osuutta laaditun *Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaan* sisällössä esitetyt asiat. Asiat on jaettu alalukuihin oppaassa esiintyvien pääotsikoiden mukaisesti. Selkeyden vuoksi oppaan alaotsikot on jaettu vielä numeroimattomiin otsikkoihin.

Oppaan sisältämät asiat on perusteltu lakien ja määräysten sekä erilaisten valmiiden oppaiden pohjalta. On huomion arvoista, että Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen laatimat oppaat perustuvat Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen tulkintoihin laeista ja määräyksistä, minkä vuoksi osa oppaan asioista saattaa poiketa muiden pelastuslaitosten tulkinnoista ja linjauksista.

Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaassa käsitellään useita samoja asioita kuin *Rivitalon paloturvallisuusoppaassa*, mutta asiat on esitetty asukkaiden näkökulmasta. *Asuinhuoneiston paloturvallisuusopas* on laadittu asuntojen paloturvallisuuden parantamisen tueksi niin rivi- kuin kerrostaloissakin.

Luvun 5 alussa on esitetty Pelastuslain (379/2011) pykälät 4, 9 ja 14. Ne liittyvät läheisesti lähes kaikkiin oppaissa esitettyihin asioihin, minkä vuoksi niitä ei ole erikseen mainittu enää myöhemmissä perusteluissa.

6.1 Varautuminen tulipalo- ja onnettomuustilanteisiin

Pelastussuunnitelma

Perustelut pelastussuunnitelmavelvollisuudesta eri kiinteistöissä ja pelastussuunnitelmasta tiedottamisesta asukkaille on esitetty aiemmin luvussa 5.1.

Tulipalojen ja onnettomuuksien vaikutukset voivat kohdistua taloyhtiössä yksittäiseen asuntoon, mutta myös pahimmassa tapauksessa kaikkiin taloyhtiön asukkaisiin. Yksittäisen asukkaan turvallisuustietous vaikuttaa siis koko taloyhtiön turvallisuuteen. Tulipalot ja tapaturmat voidaan tehokkaasti välttää ja niiden seurauksia pienentää, kun taloyhtiön asukkaat kiinnittävät huomiota turvallisuusasioihin ja pyrkivät parantamaan niitä.

Lisäksi on tärkeää, että asukkaat osaavat toimia oikein erilaisissa hätätilanteissa. Häätatilanteen mukaan jokaisen asukkaan tulisi osata hälyttää apua, auttaa loukkaantunutta, sammuttaa tulipalon alkua ja pelastautua varatietä käyttäen. (Virtanen ja Virpiaro 2011, 6 ja 12.)

Häiriötilanteiden varalta on tärkeää, että asukkaat osaavat suojautua koteihinsa ja kykenevät selviytymään niissä usean vuorokauden. Tyypillisiä häiriötilanteita ovat esimerkiksi myrskyn aiheuttama laaja sähkökatkos, lämmönjakelukatkos ja vedenjakelun katkos. (Virtanen ja Virpiaro 2011, 12 ja 39).

Esimerkiksi edellä mainittuja häiriötilanteita tai poikkeusoloja varten on suunniteltu kotivara. Kotivara sisältää perheen tarvitsemat elintarvikkeet viikoksi, astioita vedenhaakuun viranomaisten perustamilta vesipisteiltä, lääkkeitä ja muita välttämättömyystarvikkeita. Lisäksi jokaisessa asunnossa tulisi olla paristoilla toimivat taskulamppu ja radio. (Partanen 2006, 53; Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö.) Kotivaran turvatussa perheen itsenäisen toimeentulon viikon ajan mahdollistaa se myös viranomaisten keskittymisen häiriön poistamiseen ja tilanteen takaisin normaaliksi saattamiseen.

6.2 Palovaroitin on halpa henkivartija

Palovaroittimet on suunniteltu alkavan tulipalon havaitsemiseksi ja siitä varoittamiseksi. Palovaroittimien ansiosta aikaa jää pelastautumiseen ja usein myös alkusammutukseen. Asuinhuoneiston tulipalo on vaikutuksiltaan hyvinkin samanlainen siitä riippumatta, onko kyseessä rivi-, kerrostalo- tai muu asunto. Asuinhuoneistot sisältävät tavallisesti suurin piirtein saman verran irtaimistoa ja sisusteita, jotka syttyvät ensimmäisinä. (Majamaa ja Koskela 2012, 21.)

Paikkoja, joihin palovaroitin suositellaan asennettavaksi, ovat makuuhuoneet ja asunnosta ulos johtavat reitit. Paikkoihin, joissa esiintyy kosteutta, pölyä tai käryä, ei kannata palovaroittimia asentaa turhien hälytysten välttämiseksi. Näitä tiloja ovat muun muassa pesuhuone, keittiö ja autotalli. Palovaroittimet sijoitetaan vähintään puolen metrin etäisyydelle seinistä ja muista esteistä huoneen korkeimpaan kohtaan, millä varmistetaan savun kulkeutuminen mahdollisimman nopeasti varoittimelle. (Majamaa ja Koskela 2012, 23 ja 26.)

Huonetiloihin, joissa on esimerkiksi takka tai muu tulisija, kannattaa asentaa häkävaroitin. Häkävaroitin ei korvaa lain vaatimaa palovaroitinta, mutta varoittaa hajuttoman ja mauttoman, mutta kuolettavan myrkyllisen hään syntymisestä. (Tukes 2014.)

Lain vaatima palovaroittimien vähimmäismäärä asunnoissa sekä taloyhtiön ja asukkaan vastuut liittyen paristotoimisten ja sähköverkkoon kytkettyjen palovaroittimien huoltoon ja testaukseen on perusteltu jo aiemmin luvussa 5.6.

6.3 Tulipalo

Tulipalossa saadaan usein pienennettyä huomattavasti vahinkoja ja pelastauduttua vähillä riskeillä, kun toimintaa on mietitty etukäteen erilaisissa tilanteissa omassa asunnossa. Aiemmin harjoitellut toimintamallit voivat nopeuttaa oikeiden ratkaisujen tekemistä tositilanteessa ratkaisevasti. (Partanen 2006, 17.)

Yleisestä toimintavelvollisuudesta on säädetty Pelastuslain (379/2011) 3 §:ssä seuraavasti:

Jokainen, joka huomaa tai saa tietää tulipalon syttyneen tai muun onnettomuuden tapahtuneen tai uhkaavan eikä voi heti sammuttaa paloa tai torjua vaaraa, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan siitä vaarassa oleville, tekemään hätäilmoituksen sekä ryhtymään kykynsä mukaan pelastustoimenpiteisiin.

Tulipalon alkaessa tai palon ollessa vielä alkusammuttimin sammutettavissa kannattaa sitä yrittää sammuttaa. Useimmiten palon alkuvaiheessa suoritettu alkusammutus vähentää huomattavasti lopullisia vahinkoja, mutta omaa turvallisuuttaan ei kuitenkaan tule vaarantaa sammutuksen suorittamiseksi. Jos palotilanteessa on vain yksi henkilö, voidaan alkusammutus aloittaa ennen hätänumeroon soittamista. Useamman henkilön ollessa läsnä voidaan hätäpuhelun soittaminen ja alkusammutus jakaa eri henkilöille tehtäväksi. (Partanen 2006, 31 - 32.)

Hätäpuhelu tulee tehdä vasta turvalliseen paikkaan päästyään (Majamaa ja Koskela 2012, 42). Jokaisessa EU-maassa toimii sama hätänumero, joka on 112. Hätänumero palvelee kaikissa kiireellisissä hätätilanteissa ja sen kautta saa tarvittavan viranomaisavun paikalle. Hätäpuheluihin vastataan soittamisjärjestyksessä, joten jos hätänumero

on ruuhkautunut, tulee odottaa sulkematta puhelua, kunnes puheluun vastataan. (Hätäkeskuslaitos 2014a; Hätäkeskuslaitos 2014b.)

Asuinhuoneistot muodostetaan aina omiksi palo-osastoikseen, jotka suunnitellaan niin, että palo ei leviä osastosta toiseen määrättynä aikana (RakMk E1 2011, 14 ja 17). Tämän vuoksi asunnossa on mahdollista olla turvassa tulipalolta pelastuslaitoksen saapumiseen asti, jos esimerkiksi porraskäytävä on täyttynyt savulla (Partanen 2006, 22 ja 24). Savuiseen porraskäytävään ei tule milloinkaan mennä, sillä muutama hengenveto savua aiheuttaa jo tajunnan menetyksen sekä myöhemmin kuoleman (Partanen 2006, 20 - 22).

Tulipalotilanteessa on tärkeää sulkea ovet perässään, jotta palon ja savukaasujen leviäminen hidastuu (Waitinen 2009, 14). Asuinhuoneistojen kerrostaso-ovissa ei edellytetä sulkijalaitetta, kuten muilta palo-ovilta (RakMk E1 2011, 18). Tämän vuoksi on erityisen tärkeää muistaa huolehtia, että esimerkiksi kerrostaloissa porraskäytävään johtava ovi tulee suljettua, jotta savukaasut eivät leviä porraskäytävään ja estä näin muista asunnoista poistumista (Partanen 2006, 21 - 22).

6.4 Alkusammutuskalusto

Käyttötarkoitukseltaan asuinhuoneistoksi luokiteltuun tilaan ei säädöksissä ole edellytetty hankittavaksi alkusammutuskalustoa. Lähtökohtana kuitenkin yleisesti pidetään, että asunnosta löytyisi jokin alkusammutukseen soveltuva väline. Alkusammutukseen voidaan käyttää alkusammuttimien sijaan myös asunnoista luontaisesti löytyviä sammutukseen soveltuvia välineitä, kuten esimerkiksi astioita ja vettä. (Majamaa 2011, 38.)

Kaikkien asuinhuoneistojen keittiötiloihin suositellaan asennettavaksi vähintään sammutuspeite, sillä se soveltuu useimpien sähkölaitepalojen ja rasvapalojen sammutukseen. Suositeltavin saatavilla oleva koko sammutuspeitteelle on 1,2 metriä kertaa 1,8 metriä (Majamaa 2011, 8 ja 38.)

Rivitaloasuntoihin suositellaan sammutuspeitteen lisäksi hankkimaan kuusi kilogrammaa sammutusainetta sisältävä käsiammutin, jonka teholuokka on vähintään 13A

144B. Käsiammuttimelle hyvä sijoituspaikka on uloskäynnin lähettyvillä, josta se saadaan nopeasti haettua sekä ulos että sisälle. (Majamaa 2011, 38.)

Käsiammuttimien tarkastuksesta on säädetty Sisäasiainministeriön asetuksen käsiammuttimien tarkastuksesta ja huollosta (917/2005) 9 §:ssä seuraavasti:

Käsiammuttimen tarkastus on tehtävä vuoden välein, jos käsiammutinta säilytetään paikassa, jossa se on alttiina sammuttimen toimintakuntoon vaikuttaville tekijöille kuten kosteudelle, tärinälle, lämpötilojen vaihtelulle tai pakkaselle.

Käsiammuttimen tarkastus on tehtävä kahden vuoden välein, jos käsiammutinta säilytetään kuivissa ja tasalämpöisissä sisätiloissa.

Ensimmäisen tarkastuksen ajankohta määräytyy käsiammuttimen valmistusajankohdasta.

Jotta alkusammutus onnistuisi mahdollisimman tehokkaasti, on tärkeää, että alkusammuttimien käyttöohjeisiin tutustutaan ja niiden käyttöä harjoitellaan. Monien sammuttimien toiminta-aika on niin lyhyt, että niitä käytettäessä tulee tietää mitä tekee onnistuneen sammutuksen saavuttamiseksi. Erittäin tärkeää on myös, että jokainen asukas tietää alkusammuttimien sijainnit. (Majamaa 2011, 44 ja 38.)

Varatie

Säädösperusta asuinrakennuksen varatielle on esitetty jo aiemmin luvun 5.3 kohdassa Varatie.

Palavasta huoneistosta on päästävä mahdollisimman nopeasti ja turvallisesti pois. Sen onnistumiseksi on tärkeää, että asukkaat tutustuvat etukäteen huoneistonsa ja taloyhtiönsä poistumisjärjestelyihin. (Waitinen 2009, 30.)

Tulipalossa poistumiseen käytetään aina pääsääntöisesti varsinaista uloskäyntiä, mutta jos sitä ei voida käyttää esimerkiksi savukaasujen tai palon vuoksi, käytetään varatietä. Varatienä on usein kiintokahvoin varustettu ikkuna tai parveke, josta pääsee pudottautumaan alas. Kerrostaloissa varatienä toimivalta parvekkeelta voi pelastautuminen olla myös suunniteltu onnistuvaksi ainoastaan palokunnan avustamana. Joissain tapauksissa

varatienä toimivat parvekkeilta löytyvät luukut, joiden kautta pääsee aina alemmalle parvekkeelle ja lopulta maahan. (Partanen 2006, 20 - 24.)

6.5 Tulipalojen ja vahinkojen ennaltaehkäiseminen

Autosuojat ja pysäköinti

Käyttötavaltaan varastoksi luokitellun palo-osaston kantavien ja osastoivien rakennusosien palonkestävyysvaatimukset mitoitetaan palokuormalle, joka on tiheydeltään yli 1200 MJ/m². Autosuojaksi luokitellulla palo-osastolla palonkestävyysvaatimukset ovat palokuormalle, joka on tiheydeltään alle 600 MJ/m². (RakMk E1 2011, 10.) Tämän vuoksi autosuojaksi suunniteltua palo-osastoa ei voida yleensä käyttää varastotilana sellaisenaan.

Autosuojissa sallittujen tavaroiden säilytystä ja säilytettävien kemikaalien enimmäismääriä koskevat perustelut on esitetty jo aiemmin luvun 5.3 kohdassa Autosuojat.

Autosuojissa ja parkkipaikoilla tulee jatkojohdot ja autojen lämmitysjohtot kytkeä irti pistorasioista aina, kun ne eivät ole käytössä. Johdon pää voi tippua esimerkiksi lumeen tai autosuojassa auton mukana kulkeutuneen lumen aiheuttamaan vesilätäkköön, jolloin on olemassa suuri sähköiskun ja tulipalon vaara. (Tukes 2012.)

Perusteet pysäköintikiellosta pelastusteilteille ja muille kulkuväylille on esitetty jo aiemmin luvun 5.2 kohdassa Pelastustiet & pysäköinti.

Saunat

Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaassa käsitellään huoneistokohtaisia saunatiloja, joita koskevat samat paloturvallisuusasiat kuin taloyhtiön yhteisiäkin saunatiloja. Saunojen paloturvallisuusasiat on perusteltu jo aiemmin luvussa 5.4.

Tulisijat

Pelastuslain (379/2011) 5 §:ssä säädetään tulenkäsittelystä: ”Tulta sekä syttyvää ... ainetta on käsiteltävä huolellisesti ja riittävää varovaisuutta noudattaen.” Huolellisuuteen

ja varovaisuuteen voidaan lukea myös huolehtiminen tulisijan ja hormin nuohousvälin noudattamisesta, jonka perusteet on esitetty jo aiemmin luvussa 5.7. Samassa luvussa on eritelty myös vastuu nuohouksesta taloyhtiön ja asukkaan kesken eri tapauksissa.

Tulisijat on jaoteltu neljään luokkaan normaalikäytössä aiheutuvan pintalämpötilan perusteella: lämminpintaiset, kuumapintaiset, polttavapintaiset ja hehkuvapintaiset. Vaaditut suojaetäisyydet riippuvat tulisijan rakennusosista ja tulisijan luokasta. Myös polttoaineen säilytys on järjestettävä niin, ettei palovaaraa aiheudu. Tulisijan päällä polttoainetta ei tule lainkaan säilyttää. (RakMk E8 1985, 4 ja 6.)

Mikäli tulisijan edustalla on palavasta materiaalista valmistettu lattia, tulee lattia suojata palamattomalla materiaalilla. Suuluukullisessa tulisijassa lattian suojauksen tulee ulottua luukun molemmille puolille vähintään 100 mm ja eteen vähintään 400 mm. Avonaisissa tulisijoissa suojaus ulotetaan suuaukon molemmille puolille vähintään 150 mm ja eteen vähintään 750 mm. Avonaisen tulisijan suojaukseksi eteenpäin riittää 600 mm, jos tulisija on vähintään 750 mm syvä tai jos suuaukolla on vähintään 50 mm:n korkuinen vierintäeste. (RakMk E8 1985, 6.)

Pyykin- ja astianpesukone

Sähköpaloista kymmenen yleisimmän aiheuttajan joukossa on pyykinpesukone (Lepistö ja Valkeinen 2013, 16). Yleisimpinä syinä pesukoneiden syttymisille pidetään valmistusvikoja, kulumisen aiheuttamia laitevikoja sekä vääränlaista käyttöä ja huoltojen laiminlyömistä (Partanen 2010, 22).

Pesukoneita tulisi käyttää aina vain valvonnan alla. Vesihanat tulee sulkea aina käytön jälkeen vesivahinkojen estämiseksi. Pesukoneen pistoke tulisi myös pitää irrotettuna pistorasiasta, kun konetta ei käytetä. Näin estetään esimerkiksi lapsia käynnistämästä vahingossa konetta. (Tuisku ja Arvonen 2006, 15.) Koneiden altistuessa kosteudelle ja tärinälle syntyy helposti löysiä liitoksia, jotka aiheuttavat suuren palovaaran. Lisäksi pesukoneiden ohjelmakytkimissä olevat komponentit voivat kullessaan aiheuttaa pesuohjelmien päälle jumiutumisen, mikä saattaa aiheuttaa koneen ylikuumentumisen. (Partanen 2010, 22 - 23.) Yleisimmät huoltoon vaativat osat pesukoneessa ovat suodatti-

met ja nukkasihdit, jotka täyttyvät ja tukkeentuvat aiheuttaen palovaaran, ellei niitä tyhjennetä ja puhdisteta säännöllisesti (Salokanto 2013, 52).

Valaisimet

Loisteputkivalaisimista loisteputken tai kuristimen vikaannuttua saattaa aiheutua vakava palovaara. Loisteputken jäädessä vilkkumaan yrittää kuristin sytyttää valoa jatkuvasti, mikä voi aiheuttaa lämpötilan nousun jopa 200 °C:seen asti. Kuumuus voi sytyttää tai sulattaa ympärillä olevia materiaaleja, kuten valaisimen muoviosia, jotka tippuessaan alas sytyttävät helposti tulipalon. Loisteputken alkaessa vilkkumaan tulee valaisin kytkeä irti sähköverkosta. Ennen käytön jatkamista vaihdetaan loisteputki ja sytytin kuristimen kuumenemisen estämiseksi. (Partanen 2010, 18 ja 20.)

Useiden valaisintyyppien, kuten esimerkiksi halogeenivalojen, pinta kuumenee erittäin paljon. Tällaisten valaisimien sijoituksessa on tärkeää huomioida käyttöohjeissa ilmoitetut suojaetäisyydet palaviin materiaaleihin, jotta valaisimen kuumuus ei pääse aiheuttamaan tulipaloa. Myös valaisimen tukevuus on tärkeää varmistaa, jotta valaisin ei pääse kaatumaan tai liikkumaan palavien materiaalien lähelle. Valaisimissa ilmoitettuja polttimoiden enimmäistehomääriä ei tule koskaan ylittää, sillä liian suuritehoisen polttimon aikaansaama lämpö saattaa sytyttää valaisimen palamaan. (Partanen 2010, 18 - 20.)

Liesi ja uuni

Liedessä ja uunissa ei ole palavia materiaaleja, joten vikaantuessaankaan ne eivät aiheuta tulipaloa. Niistä syttyneet tulipalot ovat johtuneet aina ihmisen omasta virheellisestä toiminnasta. (Partanen 2010, 12.)

Lietä ja uunia tulee aina käyttää vain valvonnan alla. Liedelle unohdettu ruoka kuivuu nopeasti ja syttyy lopulta palamaan, jolloin isona riskinä on tulipalon leviäminen liesituulettimeen ja keittiön rakenteisiin. Lieden päällä ei tule koskaan myöskään säilyttää mitään palavaa materiaalia, sillä esimerkiksi lemmikkieläimet voivat onnistua kytkemään lieden vahingossa päälle. Edellä mainittuihin paloriskeihin on kehitetty yksinkertaiset, mutta toimivat turvavarusteet. Liesiajastimen avulla liesi sammuu itsestään, jos se on unohtunut kytkeä pois päältä. Kytkimien päälle on saatavissa myös liesisuoja, jotka

estävät lieden tahattomat päälle kytkemiset. (Partanen2010, 12 - 14.) Yleinen lieden paloturvallisuusongelma on myös liesituulettimen likaisuus. Rasvasuodatin tulee puhdistaa säännöllisesti, ettei liedellä mahdollisesti syttyvä palo sytytä liesituulettiimeen kertynyttä rasvaa ja levitä paloa hormiin. (Tuisku ja Arvonen 2006, 15.) Lisäksi tukkoinen suodatin aiheuttaa liesituulettimen moottorin ylikuumentumista, jolloin se voi syttyä itsestäänkin palamaan (Partanen 2010, 46).

Muut sähkölaitteet

Useissa sähkölaitteissa, kuten esimerkiksi tietokoneissa, toimii jäähdytys tuulettimien avulla. Tuulettimet keräävät myös pölyä sähkölaitteiden sisälle, miksi niitä pitäisikin imuroida säännöllisesti. Pöly tukkii aukkoja heikentäen ilmankiertoa, mikä aiheuttaa laitteiden ja komponenttien kuumentumista. Laitteita ei tule myöskään peittää millään ja on varottava, ettei esimerkiksi verhot estä laitteen suunniteltua ilmankiertoa. (Partanen 2010, 28 ja 51 - 52.)

Pääsääntöisesti sähkölaitteet ovat turvallisia käyttöohjeiden mukaisesti käytettyinä. Laitteet saattavat kuitenkin vioittua itsekseen sekä aiheuttaa oikosulun ja palovaaran, minkä vuoksi ne kannattaakin pitää irti kytkettynä sähköverkosta silloin, kun niitä ei käytetä. Kylmlaitteita lukuun ottamatta mitään sähkölaitteita ei tulisi pitää käynnissä ilman niiden valvomista. Jos sähkölaitteissa esiintyy normaalia poikkeavia ilmiöitä, kuten ääntä, hajua, savua tai käyntihäiriöitä, tulee ne ottaa välittömästi pois käytöstä ja viedä sähköalan ammattilaisen tarkastettavaksi. (Partanen 2010, 38 - 39 ja 41 - 42.)

Yleinen vaaramerkki

Taajama-alueilla on kiinteästi asennettuja ulkohälyttimiä, joilla voidaan tarvittaessa antaa yleinen vaaramerkki väestölle. Alueilla, joissa ulkohälyttimiä ei ole, voidaan yleinen vaaramerkki antaa myös kaiutinautoja käyttäen. Yleinen vaaramerkki on helppo tunnistaa, sillä se on yhden minuutin pituinen äänimerkki, jossa vuorotellen vaihtelevat seitsemän sekunnin pituiset laskevat ja seitsemän sekunnin pituiset nousevat äänet. (Tuisku ja Arvonen 2006, 59.)

Viranomaiset antavat yleisen vaaramerkin, mikäli väestöä kohtaa välitön vaara. Välitön vaara voi aiheutua esimerkiksi kemikaalionnettomuudesta, josta on lähtenyt myrkyllinen kaasupilvi liikkeelle. Myös säteilyonnettomuudesta annettaisiin yleinen vaaramerkki. (Tuisku ja Arvonen 2006, 59 - 60.)

Yleisen vaaramerkin soidessa toimintaohjeet ovat aina samat. Tällöin tulee välittömästi hakeutua sisätiloihin, sulkea ovet, ikkunat ja ilmanvaihtolaitteet sekä avata radio ja kuunnella viranomaisten antamat tarkemmat ohjeet tilanteessa toimimiseksi. Ohjeet annetaan monilla eri kanavilla. Lanka- ja matkapuhelinten käyttöä tulisi välttää, jotta puhelinlinjat eivät tukkeutuisi. (Tuisku ja Arvonen 2006, 59 - 60.)

7 KYSELYTUTKIMUS

Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella aloitettiin omavalvonnan laajentaminen pientaloista ja vapaa-ajan asunnoista taloyhtiöihin kokeilemalla vuoden 2014 kesän aikana omavalvontaa rivitaloyhtiöihin. Rivitalojen omavalvontakokeilussa hyödynnettiin tämän opinnäytetyön toiminnallisena osuutena laadittua materiaalia, joka sisältää Rivitalon paloturvallisuusoppaan, Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaan, omavalvontalomakkeen ja saatekirjeen eli ohjeistuksen asiakkaille omavalvonnan suorittamiseksi. Materiaali on laadittu pääosin olemassa olevien säädösten, oppaiden ja käytännön onnettomuuksien ehkäisytyössä koettujen asioiden pohjalta.

Rivitalojen omavalvontamateriaalia käytiin laadintavaiheessa lävitse useiden Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn parissa työskentelevien henkilöiden kanssa ja sitä pyrittiin kehittämään mahdollisimman tehokkaasti neuvoja hyödyntäen. Rivitalojen omavalvontakokeilun ja siihen käytetyn materiaalin toimivuutta ja vaikuttavuutta käytännössä oli kuitenkin vielä syytä tutkia asiakkaiden näkökulmasta.

Tutkimuksella pyrittiin selvittämään, soveltuuko laadittu materiaali käytettäväksi rivitalojen omavalvonnassa. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena oli löytää keinoja sekä materiaalin että rivitalojen omavalvonnan toteutuksen kehittämiseksi niin, että ne palvelisivat entistä paremmin tarkoituksiaan.

7.1 Tutkimusmenetelmä

Tämän opinnäytetyön tutkimuksessa hyödynnettiin kummankin, kvantitatiivisen eli määrällisen ja kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimusmenetelmän yhdistelmää. Pääpaino oli kuitenkin selkeästi kvantitatiivisella tutkimusmenetelmällä.

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin tutkimuskyselyä. Kysely toteutettiin sekä postitettuna verkkokyselynä siten, että vastaajat saivat itse valita vastausmuodon. Rivitalojen omavalvontakokeilu toteutettiin Lahden kaupungin alueelle, minkä jälkeen rivitalojen omavalvontaa alettiin toteuttaa kunta kerrallaan muuallakin Päijät-Hämeessä. Kyselytutkimus kohdistettiin Lahden kaupungin alueelle niille henkilöille, jotka olivat tehneet rivitalon omavalvontatarkastuksen ja palauttaneet omavalvontalomakkeen. Lahden alu-

eella taloyhtiöitä, joihin omavalvontakirje lähetettiin, oli yhteensä 85 kappaletta. Niistä 63:sta palautettiin omavalvontalomake täytettynä määräaikaan mennessä. Populaation sisältäessä 63 tilastoyksikköä ei erillistä otosta ollut tarpeen ottaa, vaan kaikki otettiin tutkimukseen mukaan.

Omavalvontalomake kohdennettiin taloyhtiön hallitukselle, jonka tehtäväksi jäi määrittellä omavalvontatarkastuksen suorittaja ja lomakkeen täyttäjät. Näin ollen lomakkeen täyttäjät voivat olla isännöitsijöitä, taloyhtiön hallituksen jäseniä tai mitä vain muita henkilöitä erilaisilla taustoilla ja koulutuksilla. Pelkästään kvalitatiivisella tutkimuksella olisi saatu syvempää tietoa tutkituista asioista, mutta tutkimukseen ei olisi saatu otettua mukaan kuin pieni osa lomakkeen palauttaneista henkilöistä. Kvantitatiivisella tutkimuksella mukaan saatiin koko kirjo eri taustan omaavia ihmisiä. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla voidaan esittää tutkittavien asioiden määrällinen esiintyminen populaatiossa (Kananen 2010, 134). Tutkimuksen suppealla kvalitatiivisella osuudella mahdollistettiin tilastoyksiköiden tarkentavan vastauksiaan vapaasti.

7.2 Saatekirje ja kyselylomake

Kyselylomakkeen mukana lähetettävässä saatekirjeessä tulee aina jo lainsäädännönkin kannalta antaa kyselyn kohdehenkilölle riittävästi tietoa siitä, mitä tutkimuksella selvitetään ja mihin tutkimustuloksia käytetään. Saatekirjeessä on myös hyvä ilmoittaa, ettei vastaajan henkilöllisyys ole uhattuna eikä vastaajaa voi tunnistaa lomakkeesta. Lisäksi saatekirjeessä ilmoitetaan annettu vastausaika, jonka tulisi olla pisimmillään yksi tai kaksi viikkoa kyselyn vastaanottamisesta. Saatteen lopussa tulee olla vielä kyselyn teettäjän allekirjoitus ja yhteystiedot. (KvantiMOTV 2011.) Edellä mainittujen asioiden lisäksi saatekirjeessä ohjeistettiin lomakkeen palauttaminen ja ilmoitettiin, ettei postimerkkiä tarvita lomakkeen palauttamiseksi. Vaihtoehtoiseksi palautustavaksi saatekirjeeseen lisättiin vielä internetosoite, jossa vastaajat pystyvät halutessaan täyttämään ja palauttamaan kyselyn tietokoneen avulla. Saatekirje on opinnäytetyön liitteenä 5.

Kyselylomakkeen (liite 6) tehtävänä oli kerätä tietoa opinnäytetyön toiminnallisena osuutena laaditun materiaalin ja rivitalojen omavalvonnan toteutuksen toimivuudesta asiakkaiden näkökulmasta. Lomakkeella kerättiin myös asiakkaiden ehdotuksia, miten materiaalia tai rivitalojen omavalvontaa voitaisiin kehittää. Lomakkeella kysytyt asiat

liittyivät hyvin pitkälti asenteisiin, mielipiteisiin, uskomuksiin, kokemuksiin ja tosi-asioihin. Kyseisten asioiden mittaamiseen päätettiin käyttää 18 strukturoitua väittämää, joiden vastausvaihtoehdot toteutettiin 4-portaisella Likertin asteikolla. Vastausvaihtoehdot olivat 1 = täysin eri mieltä, 2 = osittain eri mieltä, 3 = osittain samaa mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä. Viidettä vaihtoehtoa eli neutraalia tai ”ei mielipidettä” ei vastausvaihtoehtoihin lisätty, jotta vastaajat joutuivat kallistumaan jompaankumpaan suuntaan vastauksissaan. Strukturoitujen väittämien jälkeen lomakkeessa annettiin kahden avoimen kysymyksen avulla vastaajille mahdollisuus ilmaista omin sanoin mielipiteitään ja kehitysehdotuksiaan omavalvontaan ja materiaaliin liittyen. Vastaajien henkilö- ja taustatietojen kysymiseen ei koettu olevan tarvetta, joten ne jätettiin kokonaan pois lomakkeesta. Samalla varmistettiin, ettei vastaajien tarvinnut pelätä anonymiteettinsä menettämistä kyselytutkimuksessa.

Lomakkeessa tärkeimpänä asiana pidettiin selvyyttä. Ennen väittämiä ohjeistettiin lomakkeen täyttäminen ja eri vastausvaihtoehdot. Väittämät vastausvaihtoehtoineen sijoitettiin omille riveilleen taulukon avulla, jotta lomakkeen ulkoasu olisi mahdollisimman selkeä. Väittämissä pyrittiin välttämään mahdollisimman paljon epämääräisyyttä ja niistä pyrittiin laatimaan mahdollisimman yksiselitteisiä niin, ettei niihin sisältyisi kaksoismerkityksiä tai monimerkityksellisiä sanoja. Kyselylomakkeen esteettinen ulkoasu houkuttelee vastaajia täyttämään lomakkeen, kun taas päinvastaisessa tilanteessa lomake aiheuttaa kohdehenkilössä negatiivisen tunteen, jolloin lomake jää helposti täyttämättä (Kananen 2011, 44).

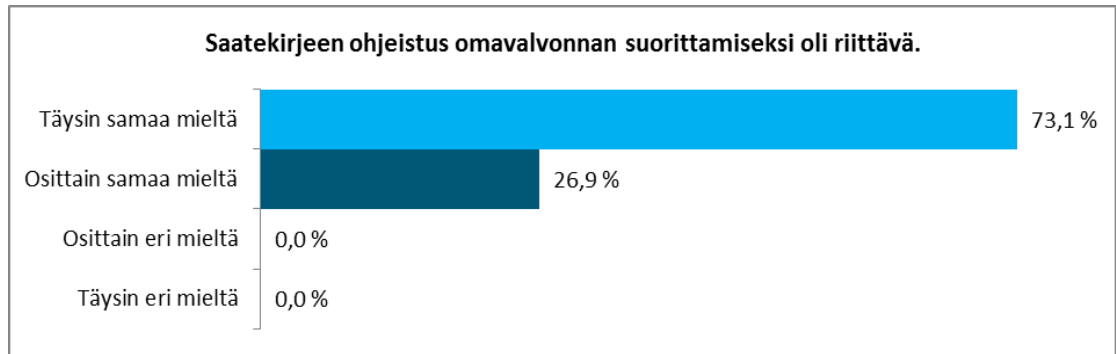
Kyselylomakkeen kääntöpuolelle tulostettiin valmiiksi vastauslähetystunnus ja muut tarvittavat tiedot, jolloin vastaaja pystyi taittamaan lomakkeen kahtia ja tiputtamaan kirjelaatikkoon. Tällöin erillistä palautuskuorta ei tarvittu, vaan kyselylomake toimi itsessään kirjeenä. Vaihtoehtoisena kyselyn täyttämismenetelmänä vastaajille laadittiin internetlomake, joka sisälsi samat väittämät vastausvaihtoehtoineen. Internetlomake lisättiin pelastuslaitoksen Internet-sivuille niin, että osoitepolku lomakkeeseen olisi mahdollisimman lyhyt ja selkeä, jolloin se olisi helppo kirjoittaa selaimen osoitekenttään. Internetlomakkeen osoitetta ei laitettu mihinkään muualle esille kuin kyselytutkimuksen kohdehenkilöille lähetettyyn saatekirjeeseen. Näin poistettiin mahdollisuus, että tutkimuksen ulkopuolinen henkilö kävisi täyttämässä ilkeästi lomakkeen.

8 KYSELYTUTKIMUKSEN TULOKSET

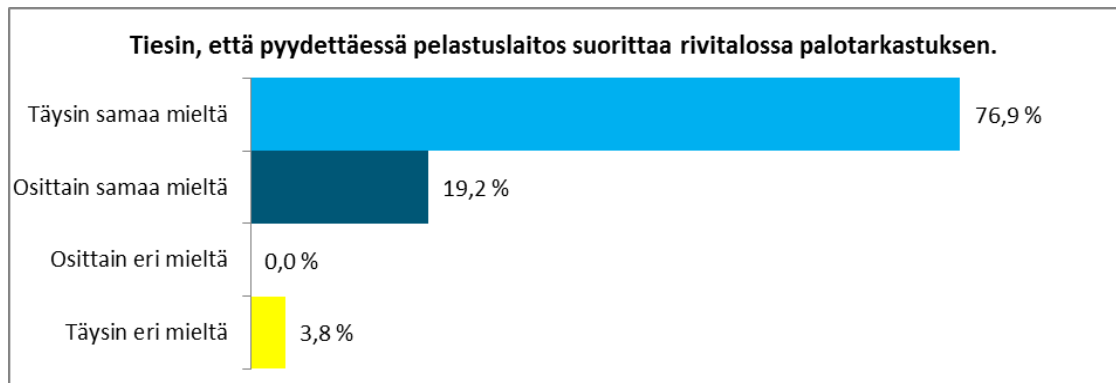
Kyselytutkimus toteutettiin Lahden kaupungin alueelle tehdyssä rivitalojen omavalvontakokeilussa niille mukana olleille taloyhtiöille, jotka palauttivat omavalvontalomakkeen täytettynä annettuun määräaikaan mennessä. Omavalvontakokeilussa oli mukana yhteensä 85 taloyhtiötä, joista 63 suorittivat omavalvontatarkastuksen ja palauttivat lomakkeen pelastuslaitokselle. Rivitalojen omavalvontakokeilun palautusprosentti oli siis noin 74. Lomakkeen palauttaneista 14 hyödynsivät internetlomaketta, kun taas loput 49 palauttivat lomakkeen paperiversiona.

Kyselytutkimuksella pyrittiin selvittämään taloyhtiöiden eli asiakkaiden näkökulmaa, onko opinnäytetyön toiminnallisena osuutena laadittu materiaali soveltuva käytettäväksi rivitalojen omavalvonnassa. Tutkimuksella annettiin myös asiakkaille mahdollisuus tuoda omia kehitysehdotuksiaan julki liittyen rivitaloille laadittuun omavalvontamateriaaliin ja myös itse rivitalojen omavalvontakokeilun toteutukseen. Vastauksia kyselytutkimukseen palautui yhteensä 27 kappaletta, jolloin vastausprosentiksi jäi noin 42,9. Yksi lomake jouduttiin kuitenkin hylkäämään, sillä se oli täytetty tahallisesti väärin ja sisälsi asiattomuuksia. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2012, 196) mukaan kyselytutkimuksissa normaali vastausprosentti on 30 – 40, jota saataisiin Kanasen (2010, 95) mukaan nostettua jonkin verran niin sanotuilla karhukirjeillä. Karhukirjeitä ei kuitenkaan tässä tapauksessa käytetty, mihin palataan luvussa 9.1. Vastausten lukumäärän jäätyä kuitenkin sen verran vähäiseksi, ei kyselyn tuloksia voida yleistää. Tuloksista saadaan tehtyä kuitenkin hyvin suuntaa antavia päätelmiä, sillä vastaukset ovat useimpien väittämien kohdalla keskittyneet selvästi jompaankumpaan laitaan.

Kyselytutkimuksen 18 ensimmäiseen strukturoituun väittämään saadut tulokset on esitetty palkkeina, joista ilmenee vastausten jakautuminen prosenttiosuuksina. Tulokset esitetään hieman kyselylomakkeesta poikkeavassa järjestyksessä siten, että toisiaan mahdollisesti tukevat ja selittävät väittämät on esitetty peräkkäisessä järjestyksessä, jolloin niiden välistä yhteyttä on helpompi tarkastella. Kahteen viimeiseen kohtaan eli avoimiin kysymyksiin saatuja vastauksia esitetään strukturoitujen väittämien tulosten ohella aina, kun ne liittyvät oleellisesti kyseiseen kohtaan.

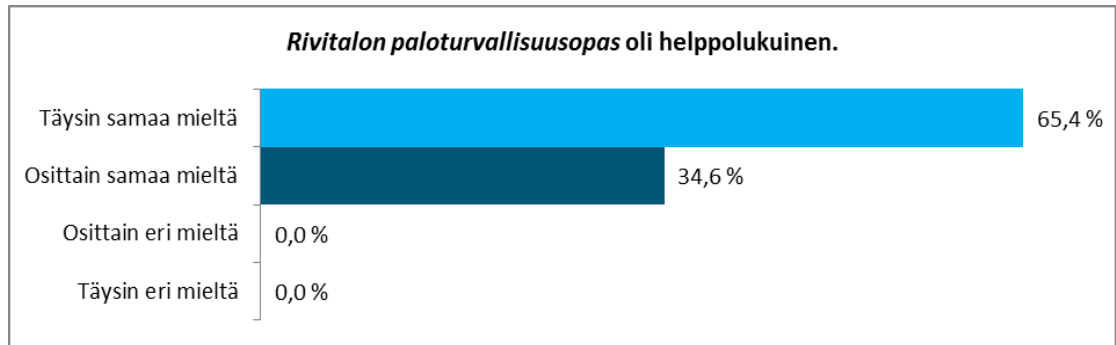


Kuva 5 Saatekirjeen ohjeistus omavalvonnan suorittamiseksi oli riittävä.



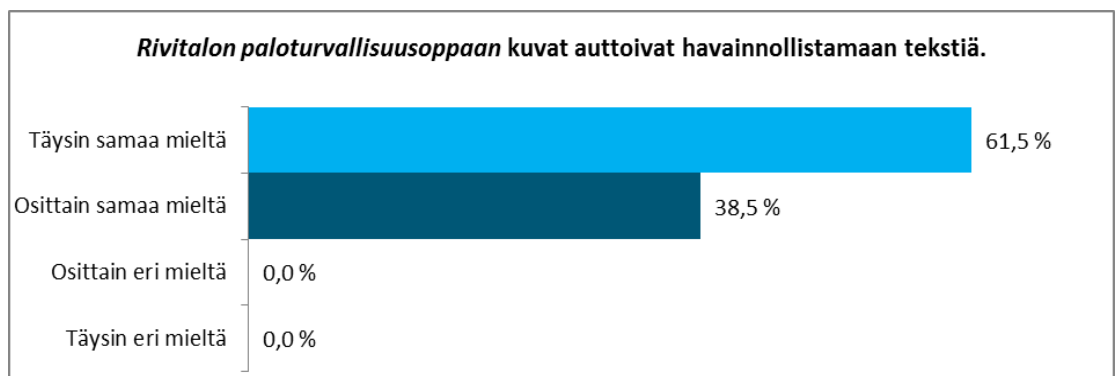
Kuva 6 Tiesin, että pyydettyessä pelastuslaitos suorittaa rivitalossa palotarkastuksen.

Kuvan 5 mukaisesti kyselytutkimuksen ensimmäisessä väittämässä lähdettiin liikkeelle tiedustelemalla saatekirjeen sisällön riittävyyttä. Väittämän avulla haluttiin selvittää, oliko saatekirjeen sisältämä ohjeistus tarpeeksi tarkka omavalvontaprosessin lävitse käymiseksi. 19 vastaajista päätyi vaihtoehtoon, jonka mukaan ohjeistus oli täysin riittävä. Loput seitsemän vastaajaa valitsivat vaihtoehdon ”osittain samaa mieltä”. Painotettu keskiarvo vastauksille on 3,73. Vastausten jakautumisesta voi päätellä, että ohjeistus on lähestulkoon riittävä ja vastaajat ovat saaneet suhteellisen hyvän kokonaiskäsityksen omavalvontaprosessista ja sen vaiheista, jotka heidän tarvitsee huomioida. Osalle vastaajista on kuitenkin jäänyt pieniä epäselvyyksiä, joten ohjeistuksen tarkkuutta olisi syytä tarkastella sekä mahdollisesti muuttaa entistä selvemmäksi ja kattavammaksi. Saatekirjeessä oli myös maininta, että halutessaan taloyhtiöt voivat pyytää perinteisen palotarkastuksen suoritettavaksi omavalvontatarkastuksen sijasta. Kuvassa 6 on esitetty tulokset väittämälle, jonka avulla tiedusteltiin oliko kyseinen asia taloyhtiöissä tiedossa. Väittämän kanssa täysin samaa mieltä olivat 20 ja osittain samaa mieltä viisi vastaajaa. Täysin eri mieltä oli yksi vastaaja. Vastausten painotettu keskiarvo on 3,69.

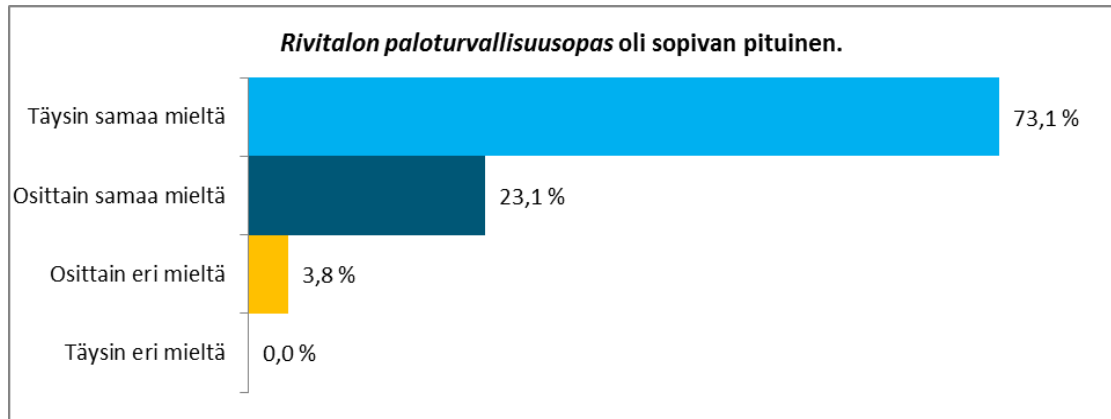


Kuva 7 Rivitalon paloturvallisuusopas oli helppolukuinen.

Kuvan 7 väittämän avulla pyrittiin selvittämään, oliko laaditun Rivitalon paloturvallisuusoppaan teksti selkeää ja ymmärrettävää ja oliko asiat esitetty niin, että alan ulkopuolinenkin henkilö sai sen avulla käsityksen rivitalon tavallisimmista paloturvallisuusasioista. Täysin samaa mieltä olivat 17 ja osittain samaa mieltä yhdeksän vastaajaa. Yk-sikään vastaajista ei ilmoittanut olevansa täysin tai edes osittain eri mieltä oppaan helppolukuisuudesta, jolloin painotetuksi keskiarvoksi muodostuu 3,65. Vastauksista päätel-len Rivitalon paloturvallisuusoppaan teksti on selkeää ja suurin osa asioista on esitetty ymmärrettävästi. Oppaan helppolukuisuutta ja ymmärrettävyyttä pyrittiin lisäämään kuvilla, jotka selittivät visuaalisesti tekstin sisältöä. Kuvassa 8 on esitetty vastaajien valitsemat vaihtoehdot väittämälle, jonka mukaan kuvat tukivat ja auttoivat hahmotta-maan tekstisisältöä. Kuvista oli selkeästi hyötyä oppaan asioita sisäistettäessä, sillä vas-taajista 16 oli täysin ja 10 osittain sitä mieltä, että kuvat auttoivat havainnollistamaan tekstiä. Painotettu keskiarvo vastauksille on 3,62. Kuvien 6 ja 7 osoittamien tulosten perusteella voidaan oppaan luettavuuden ja asiasisällön ymmärrettävyyden olettaa ole-van onnistuneita.

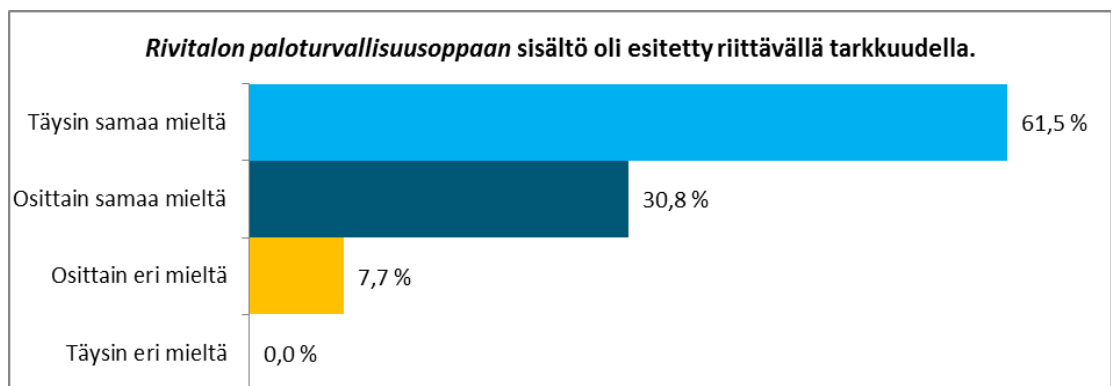


Kuva 8 Rivitalon paloturvallisuusoppaan kuvat auttoivat havainnollistamaan tekstiä.



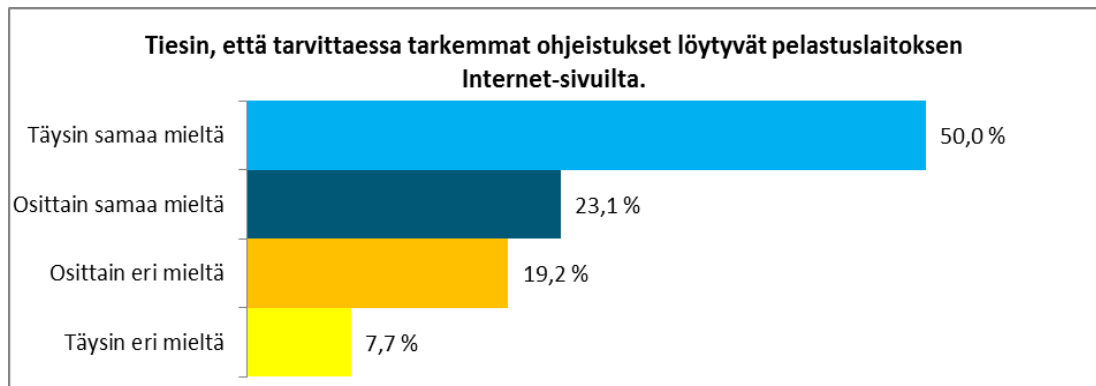
Kuva 9 Rivitalon paloturvallisuusopas oli sopivan pituinen.

Rivitalon paloturvallisuusopasta laadittaessa yhtenä tavoitteista oli saada pituus pysymään kohtuullisena, jotta asiakkaat eivät menettäisi motivaatiotaan tutustua oppaaseen liiallisen pituuden vuoksi. Kuva 9 osoittaa, että valtaosa vastaajista piti 19 kappaleen äänimäärällä pituutta sopivana. Kuusi vastaajista ei ollut aivan täysin tyytyväisiä pituuteen ja yksi vastaaja kallistui olemaan osittain eri mieltä. Painotetuksi keskiarvoksi tulee tällöin 3,69. Yksinomaan kyseisen väittämän perusteella ei voida sanoa, oliko pituutta liikaa vai liian vähän, mutta oletuksia voidaan tehdä ottamalla vertailuun myös vastaajien mielipiteet oppaan sisällön riittävästä tarkkuudesta, joka on esitetty kuvassa 10. Kaksi vastaajaa ilmoitti olevansa osittain eri mieltä siitä, että oppaan asiasisällön esitystarkkuus olisi riittävä. Sisällön tarkkuus korreloi ainakin jossain määrin oppaan pituuden kanssa, sillä mitä tarkemmin asiat esitetään, sitä enemmän oppaalle tulee myös pituutta. Esitystarkkuutta riittävänä pitivät 16 ja lähes riittävänä kahdeksan vastaajaa, jolloin painotettu keskiarvo on 3,54. Kuvan 9 ja 10 osoittamien tulosten perusteella voidaan olettaa, että oppaan pituuteen ja tarkkuuteen ollaan aikalailla tyytyväisiä. Laajuuden kohtuullinen kasvattaminen ei kuitenkaan välttämättä haittaisi.

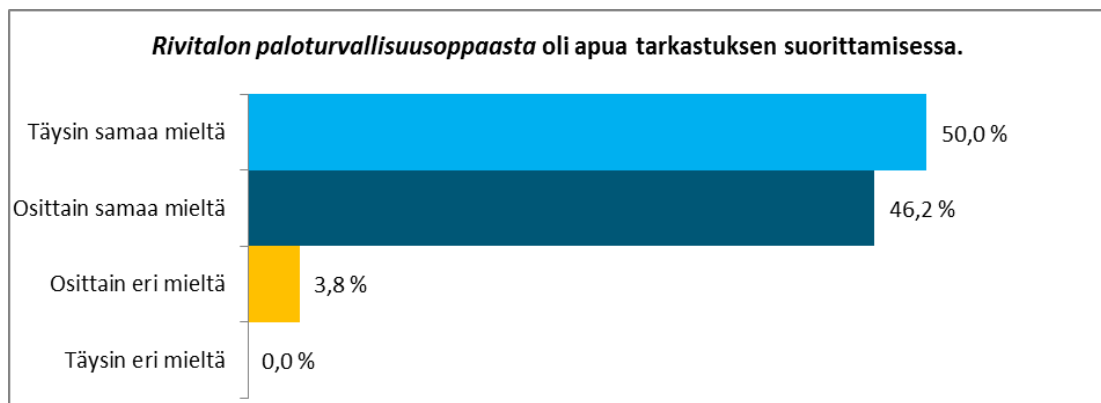


Kuva 10 Rivitalon paloturvallisuusoppaan sisältö oli esitetty riittävällä tarkkuudella.

Edellisiä kohtia selvästi enemmän hajontaa vastauksissa tuli väittämään, jossa kartoitettiin vastaajien tietämystä tarkempien ohjeiden löytymisestä pelastuslaitoksen Web-sivuilta. Kuvan 11 mukaisesti jokaiselle vastausvaihtoehdolle löytyi kannattajansa. Täysin samaa mieltä väittämän kanssa olivat 13, osittain samaa kuusi, osittain eri mieltä viisi ja täysin eri mieltä kaksi vastaajaa. Vastausten painotettu keskiarvo on 3,15. Tarkempien ohjeistuksien löytyminen ja sijainti kerrottiin oppaan takasivulla, mutta vastauksista päätellen se ei ollut tarpeeksi näkyvästi esillä.



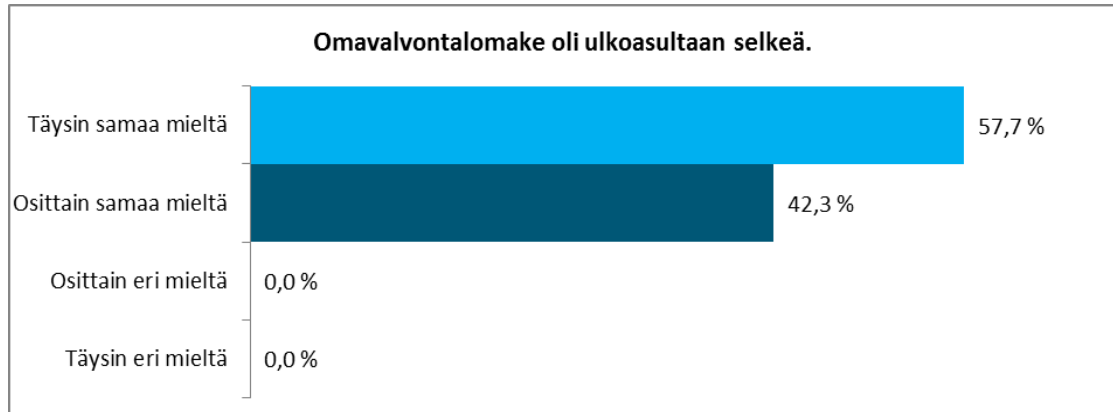
Kuva 11 Tiesin, että tarvittaessa tarkemmat ohjeistukset löytyvät pelastuslaitoksen Internet-sivuilta.



Kuva 12 Rivitalon paloturvallisuusoppaasta oli apua tarkastuksen suorittamisessa.

Kuvassa 12 on esitetty vastaukset väittämään, jonka mukaan oppaasta oli apua omavalvontatarkastuksen tekemisessä. Vastaukset jakautuivat melko tasaisesti täysin ja osittain samaa mieltä olevien kesken. Täysin samaa mieltä olivat 13 ja osittain samaa mieltä 12 vastaajaa. Näiden lisäksi yksi vastaaja valitsi vaihtoehdon ”osittain eri mieltä”. Painotettu keskiarvo on 3,46. Vastausten perusteella oppaasta on pääosin siis ollut hyötyä ja apua itse suoritettavaan tarkastukseen. Avoimen kysymyksen kautta ehdotettiin myös avuksi tarkastuksen suorittamiselle: ”Tarkastuksen suorittamiseen olisi hyvä järjestää lisäkoulutusta isännöitsijöille.”

Seuraavan väittämän mukaan omavalvontalomakkeen ulkoasu oli selkeä. Tulosten mukaan 15 vastaajaa olivat täysin ja 11 vastaajaa osittain samaa mieltä, joten painotettu keskiarvo on 3,58. Vastausten jakautuminen prosenttiosuuksina näkyy kuvassa 13. Omavalvontalomake koettiin vastauksista päätellen melko selkeäksi.



Kuva 13 Omavalvontalomake oli ulkoasultaan selkeä.

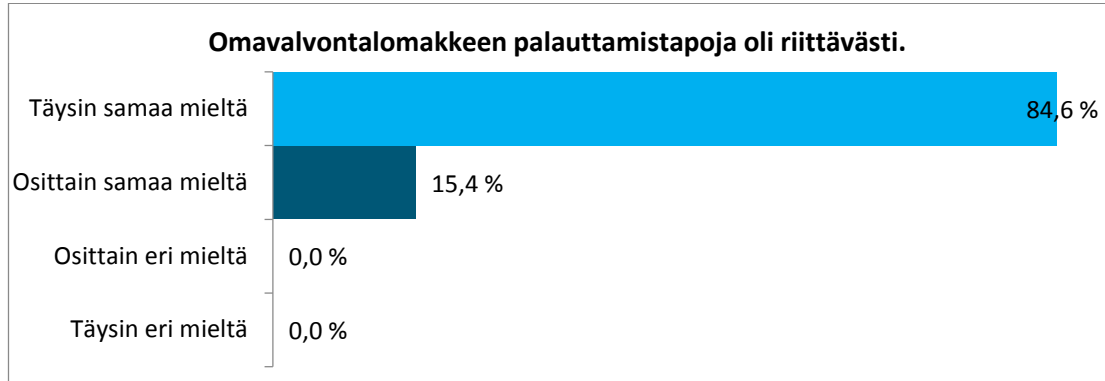


Kuva 14 Omavalvontalomakkeen tarkastettavat asiat olivat esitetty ymmärrettävästi.

Omalta osaltaan omavalvontalomakkeen selkeyteen vaikuttaa siinä esitetyt asiat, joita omavalvontatarkastuksessa tulee käydä lävitse. Kuvan 14 tulokset ovat väittämästä, jonka mukaan lomakkeen asiat olivat selkeitä ja ymmärrettäviä. Täysin samaa mieltä väittämän kanssa olivat 11 vastaajaa, osittain samaa mieltä 14 vastaajaa ja osittain eri mieltä yksi vastaaja. Painotetuksi keskiarvoksi muodostui 3,38. Lomakkeen tarkastettavat asiat olivat vastausten mukaan pääosin ymmärrettäviä, mutta pientä epäselvyyttä joissain kohdissa on selvästi ollut havaittavissa.

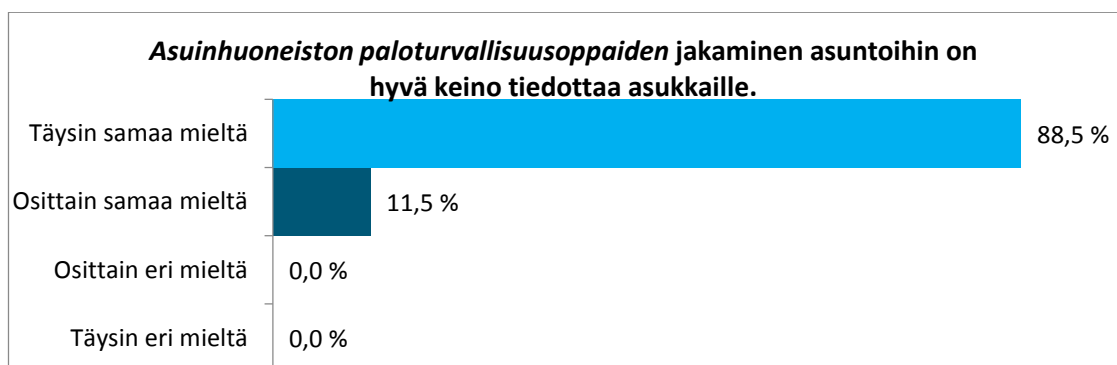
Omavalvontalomake oli mahdollista palauttaa postitse paperiversiona tai Web-lomakkeena sähköisesti. Kuvan 15 tulokset ovat väittämälle, jonka mukaan palauttamistapoja lomakkeelle oli annettu riittävästi. Täysin samaa mieltä vastaajista olivat 22 ja

osittain samaa mieltä neljä, jolloin painotettu keskiarvo on 3,85. Vastauksista päätellen palautusmahdollisuuksiin oltiin tyytyväisiä eikä mitään erityistä palauttamistapaa jääty kaipaamaan.

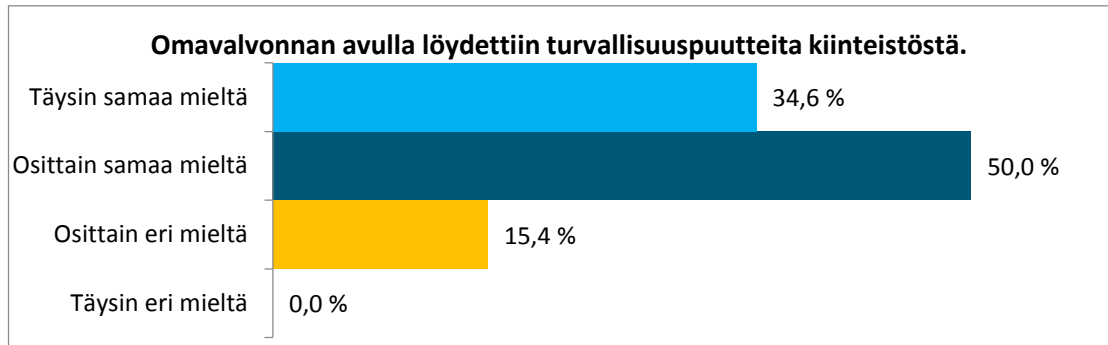


Kuva 15 Omaevalvontalomakkeen palauttamistapoja oli riittävästi.

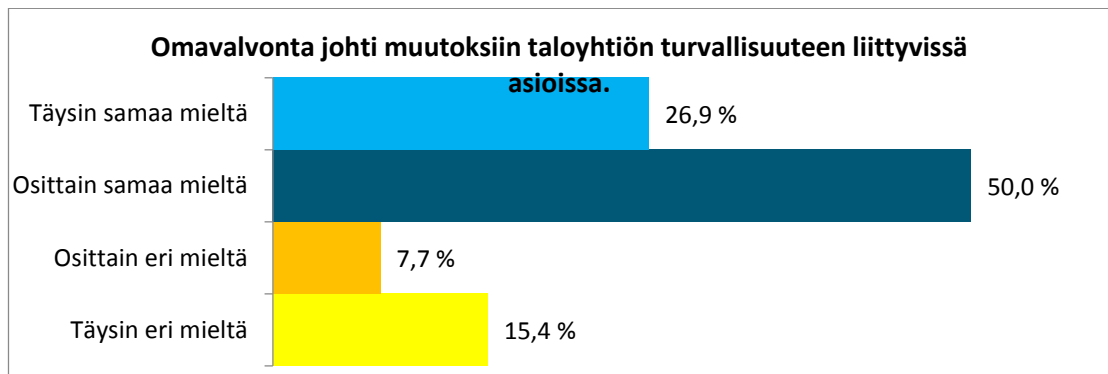
Omaevalvontalomakkeen palauttaneille taloyhtiöille lähetettiin *Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaita* huoneistoihin jaettavaksi sen verran kuin taloyhtiössä oli lomakkeen mukaan ilmoitettu olevan huoneistoja. Yhdellä väittämällä kartoitettiin vastaajien mieltäpidettä, oliko oppaiden jakaminen hyvä keino taloyhtiön asukkaille tiedottamisessa. 23 vastaajista oli väittämän kanssa täysin ja kolme osittain samaa mieltä (kuva 16). Painotettu keskiarvo vastauksille on 3,88 eli vastaajat olivat selkeästi yhtä mieltä siitä, että oppaiden jakaminen on hyvä asia turvallisuustietouden lisäämiseksi. Avoimen kysymyksen kautta annettiin myös kehittämisehdotus aiheeseen liittyen: ”Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaiden mukana pitäisi jakaa viranomaiskirje, ettei oppaat sekaannu ilmaisjakeluun/mainoksiin ja asioiden painoarvo korostuisi.”



Kuva 16 Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaiden jakaminen asuntoihin on hyvä keino tiedottaa asukkaille.

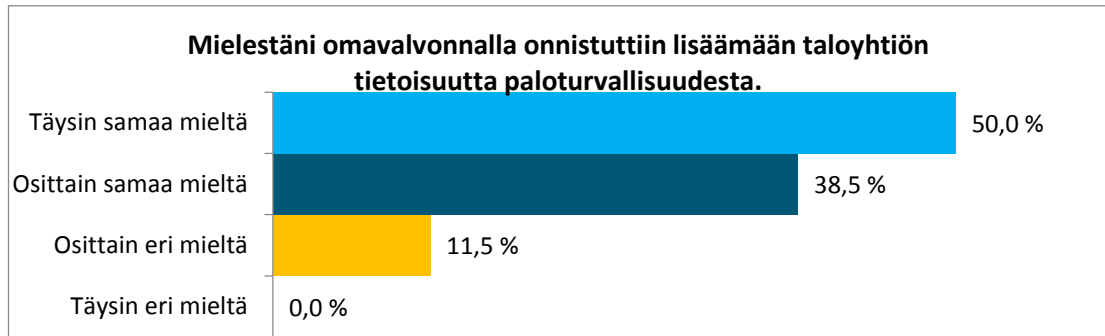


Kuva 17 Omaavonnan avulla löydettiin turvallisuuspuutteita kiinteistöstä.



Kuva 18 Omaavonta johti muutoksiin taloyhtiön turvallisuuteen liittyvissä asioissa.

Kahden väittämän avulla pyrittiin selvittämään, löydettiinkö omaavonnan avulla turvallisuuspuutteita kiinteistöstä (kuva 17) ja reagoitiinko niihin eli hoidettiin turvallisuuspuutteet kuntoon (kuva 18). Turvallisuuspuutteiden löytymisestä täysin samaa mieltä olivat yhdeksän vastaajaa ja osittain samaa mieltä 13 vastaajaa. Neljä vastaajista valitsi vaihtoehdon ”osittain eri mieltä”. Painotetuksi keskiarvoksi jää 3,19. Vastauksista päätellen kaikissa taloyhtiöissä on tiedostettu ainakin jotain turvallisuuspuutteita. Osittain eri mieltä olleet mahdollisesti tiedostivat turvallisuuspuutteet jo ennestään, jolloin omaavonta on ainakin muistuttanut niistä. Mielenkiintoista on, että vaikka turvallisuuspuutteita selvästi tiedostettiin, ei kaikissa taloyhtiöissä ryhdytty toimiin niiden korjaamiseksi. Neljä vastaajaa olivat täysin eri mieltä siitä, että omaavonta olisi johtanut muutoksiin turvallisuusasioissa. Osittain eri mieltä olivat kaksi vastaajaa. Sen sijaan täysin samaa mieltä olivat seitsemän ja osittain samaa mieltä 13 vastaajista. Vastausten painotettu keskiarvo on 2,88. Turvallisuuspuutteiden löytymisen ja niihin reagoinnin lisäksi selvitettiin, lisäkö omaavonta taloyhtiön tietoisuutta paloturvallisuusasioissa (kuva 19). Täysin samaa mieltä väittämän kanssa olivat 13, osittain samaa mieltä 10 ja osittain eri mieltä kolme vastaajaa. Kukaan vastaajista ei ollut täysin eri mieltä, jolloin painotettu keskiarvo on 3,38. Vastausten perusteella paloturvallisuustietoisuus on lisääntynyt kaikissa kyselytutkimukseen osallistuneissa taloyhtiöissä ainakin vähän.



Kuva 19 Mielestäni omavalvonnalla onnistuttiin lisäämään taloyhtiön tietoisuutta paloturvallisuudesta.

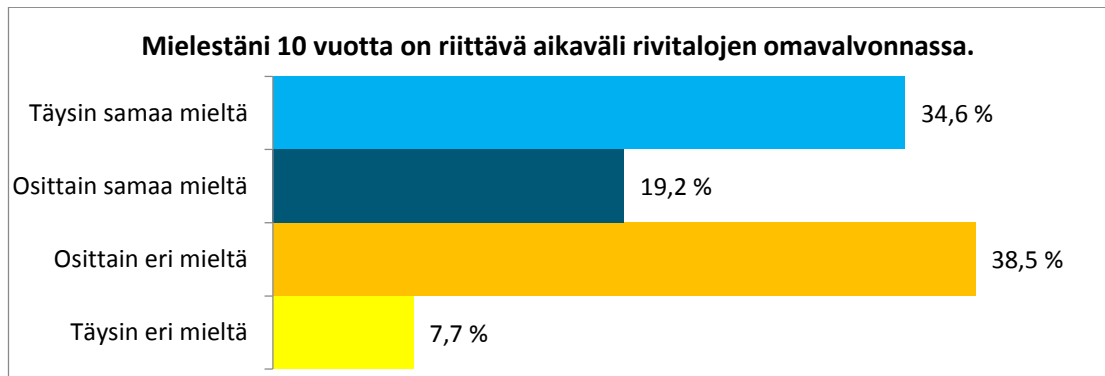


Kuva 20 Omavalvontatarkastuksia ei ole tarpeen suorittaa erikseen huoneistokohtaisesti.

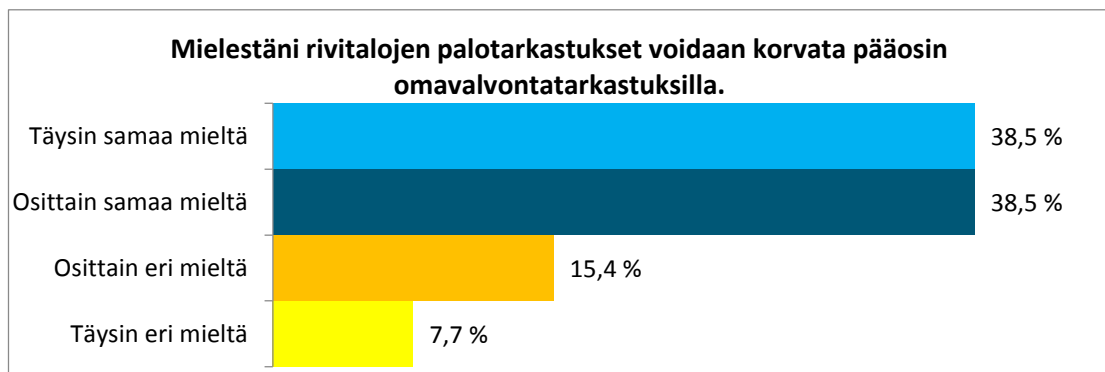
Rivitalon omavalvontatarkastus suoritettiin pelkästään rivitalon ulkoalueelle, yleisiin- ja teknisiin tiloihin eli se ei koskenut asuinhuoneistoja. Kuvan 20 väittämän mukaan omavalvontatarkastuksia ei ole tarpeen suorittaakaan huoneistokohtaisesti. Väittämän kanssa täysin samaa mieltä olivat 10 ja osittain samaa mieltä kahdeksan vastaajaa. Osittain eri mieltä olivat kolme ja täysin eri mieltä neljä vastaajaa. Painotettu keskiarvo vastauksille on 2,96. Yhteen lomakkeeseen väittämän kohdalle oli merkitty kysymysmerkki, mistä päätellen käsitettä ”huoneistokohtainen” olisi tullut avata tai väittämä olisi tullut ilmaista erilailla. Osa vastaajista on selvästi sitä mieltä, että huoneistotkin olisi hyvä olla mukana tarkastuksessa. Osa vastaajista tarkensi avoimissa kysymyksissä aiheetta: ”Oppaassa tulisi olla mukana jokaiselle huoneistolle oma pienimuotoinen valvontalomake” ja ”Asuntokohtainen tarkistuslista!”.

Sekä rivitalojen perinteisillä palotarkastuksilla että omavalvontatarkastuksilla tarkastusväliksi on määriteltä 10 vuotta. Kuvassa 21 on esitetty tulokset, jotka saatiin väittämälle, jonka mukaan 10 vuotta on riittävä tarkastusväli rivitaloille. Kuten edellisessä, tässäkin vastaukset jakautuivat jokaiseen vastausvaihtoehtoon. Täysin samaa mieltä olivat yhdeksän ja osittain samaa mieltä viisi vastaajaa. Eniten ääniä sai ”osittain eri mieltä” -vaihtoehto kymmenellä äänellä. Kaksi vastaajaa valitsivat olevansa täysin eri mieltä.

Vastausten painotettu keskiarvo on 2,81. Avoimissa kysymyksissä tarkennettiin tarkastusvälistä seuraavasti: ”tarkastus pitäisi olla 5 vuoden välein”.



Kuva 21 Mielestäni 10 vuotta on riittävä aikaväli rivitalojen omavalvonnassa.



Kuva 22 Mielestäni rivitalojen palotarkastukset voidaan korvata pääosin omavalvontatarkastuksilla.

Kyselytutkimuksessa haluttiin vielä selvittää yleistä mielipidettä taloyhtiöiden keskuudessa siitä, voidaanko rivitalojen palotarkastukset korvata pääosin omavalvontatarkastuksilla. Tulokset väittämälle on esitetty kuvassa 22. 10 vastaajista olivat täysin samaa mieltä palotarkastusten korvaamisesta omavalvontatarkastuksin. Samaten 10 vastaajaa olivat osittain samaa mieltä ja neljä osittain eri mieltä. Kaksi vastaajaa ilmoitti olevansa täysin eri mieltä asiasta. Painotetuksi keskiarvoksi muodostui 2,81. Enemmistö vastaajista oli selvästi omavalvontatarkastusten kannalla, mutta perinteiset palotarkastuksetkin saivat pienen osansa kannatuksesta.

9 POHDINTA

9.1 Kyselytutkimuksen toteutus ja luotettavuus

Kyselytutkimuksen vastauksia toivottiin saatekirjeessä yhden viikon sisällä kyselylomakkeen vastaanottamisesta. Palautuneet kyselylomakkeet kirjattiin yhteensä kolmen viikon ajalta lomakkeiden lähettämisestä asiakkaille, millä varmistettiin, että jokaisella vastaajalla on lomakkeen vastaanotettuaan vähintään yksi viikko aikaa vastata siihen. Palautusprosentiksi muodostui lopulta noin 42,9, sillä kolmen viikon aikana 63 lähetystä kyselylomakkeesta palautui 27 kappaletta. Yksi lomakkeista jouduttiin hylkäämään, sillä se oli täytetty tahallisesti väärin ja sisälsi asiattomia tekstejä. Kolmen viikon jälkeen lomakkeita palautui vielä muutamia kappaleita, mutta niiden tulokset eivät valittavasti ehtineet enää mukaan opinnäytetyöhön.

Posti- ja verkkokyselyiden tavallinen palautusprosentti on 30 – 40 (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2012, 196). Palautuneiden lomakkeiden prosentuaalinen osuus oli siis melko tavanomainen, mutta kyselytutkimuksessa mukana olleiden tilastoyksiköiden määrä oli kuitenkin sen verran pieni, että tuloksia ei voida yleistää, vaan ne ovat suuntaa antavia. Niin sanottujen karhukirjeiden avulla palautusprosenttia olisi saatu jonkin verran kasvatettua (Kananen 2010, 95). Kyselylomakkeissa ei kysytty minkäänlaisia vastaajien henkilö- tai taustatietoja, jotta he voisivat olla varmoja anonymiteetistään ja täyttäsivät lomakkeen rehellisesti. Vastaajien tietojen puuttuessa karhukirjeet olisi jouduttu lähettämään myös jo lomakkeen palauttaneille, minkä vuoksi niiden käyttämisestä luovuttiin.

Posti- ja verkkokyselyiden suurin ongelma on kato (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2012, 196). Tässä tapauksessa katoa osaltaan ehkäisi se, että aihe kosketti vastaajia läheisesti ja heillä oli kyselyn kautta mahdollisuus tuoda kehitysehdotuksia esille ja vaikuttaa omavalvonnan toteutukseen. Toisaalta vastaajat olivat juuri täyttäneet ja palauttaneet omavalvontalomakkeet, jolloin toisen lomakkeen täyttäminen heti ensimmäisen jälkeen ei välttämättä herättänyt mielenkiintoa. Kyselyyn vastaamista helpotettiin kuitenkin mahdollistamalla palautus internetin kautta, jota käyttikin noin kolmasosa vastaajista. Katoa olisi saatu kuitenkin luultavasti pienennettyä jonkin verran, jos kyselylomake olisi postitettu omavalvontalomakkeen yhteydessä, jolloin kummatkin lomakkeet olisi voitu palauttaa samalla kerralla. Katoa olisi myös saatu pienennettyä kysymällä vastaa-

jien henkilötietoja, jotta lomakkeen palauttamatta jättäneille henkilöille olisi voitu lähettää karhukirjeet.

Kummatkin lomakkeet samalla kerralla palauttamalla olisi myös säästetty kustannuksissa. Kustannuksissa säästettiin kuitenkin kummankin lomakkeen osalta järjestelyllä, jossa vastauslähetystunnus oli tulostettuna lomakkeen toiselle puolelle. Näin lomake itsessään toimi kirjeenä eikä erillistä palautuskirjekuorta tarvittu. Postimaksu maksettiin vain palautuneista lomakkeista.

Tutkimuksen reliabiliteetti eli pysyvyys on melko hyvä. Reliabiliteettia heikentäviä tekijöitä ovat mahdollisesti verrattain pieni tutkittavien määrä ja tutkittavien erilaiset taustat. Jos tutkimus toistettaisiin, olisi mahdollista, että pieneen otokseen sattuisi paljonkin ensimmäisestä tutkimuskerrasta eroavia kohdehenkilöitä, mikä voisi aiheuttaa erilaisia tutkimustuloksia. Ainoa keino varmistaa reliabiliteetti on tehdä uusintamittaus, mutta opinnäytetyössä ei ole järkevää tehdä uusintamittauksia reliabiliteetin osoittamiseksi (Kananen 2010, 129; Kananen 2011, 123).

Validiteettia eli pätevyyttä ja luotettavuutta pyrittiin jo tutkimusta suunniteltaessa parantamaan esimerkiksi kyselylomakkeen esitestauksella. Esitestaus suoritettiin alan ulkopuolisilla ihmisillä, jolloin saatiin varmistettua kyselyn kohdehenkilöiden ymmärtävän asiat samalla lailla kuin ne oli tarkoitettu. Esitestauksen avulla lomaketta saatiin yksinkertaistettua, kuten esimerkiksi väittämiä lyhentämällä ja vaihtamalla mahdollisesti moniselitteisiä käsitteitä yksiselitteisiin. Kyselyn ajankohta ja kohdehenkilöt olivat myös oikeita, sillä rivitalojen omavalvontakokeilu oli juuri saatettu loppuun Lahden alueella. Heti omavalvontakokeilun jälkeen kysely lähetettiin henkilöille, jotka omavalvontatarkastuksen olivat suorittaneet. Posti- ja verkkokyselynä toteutettuna vastaajat eivät myöskään olleet tavanneet tutkimuksen suorittajaa, joten se ei ollut vaikuttanut tutkittaviin. Toisaalta mukana kyselyn toteuttamisessa oli pelastuslaitos, joka saattaa olla osalle vastaajista jonkinlainen auktoriteetti ja joka on voinut vaikuttaa osaltaan tuloksiin.

Riskinä pidettiin myös sitä, että kyselylomakkeen täyttäisi väärä ihminen etenkin verkon kautta palautettavan lomakkeen kohdalla. Tämä mahdollisuus pyrittiin kuitenkin poistamaan antamalla kyselyyn johtava linkki ainoastaan tutkittaville lähetetyssä saatekirjeessä. Riski oli muutenkin vähäinen, sillä lomakkeen täyttämistä ei palkittu miten-

kään ja se perustui täysin vapaaehtoisuuteen. Asenne- ja mielipidemittauksiin liittyy usein myös riski niin sanottuun sosiaaliseen suotavuuteen, jolla tarkoitetaan tutkittavien taipumusta mukailla väittämiä tai valita vastausvaihtoehto, jota he pitävät suotavana (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2012, 203).

Vastauksilla saatiin hyvinkin suuntaa antavia käsityksiä asioista, joiden kehittämiseen materiaalissa ja omavalvonnassa tulisi panostaa. Suurentamalla vastausvaihtoehtojen skaalaa esimerkiksi 6- tai 7-portaiseksi olisi vastauksista saatu huomattavasti tarkempia. Tosin tällöin otoskoon olisi tullut olla myös suurempi. Kahdella avoimella kysymyksellä pyrittiin saamaan vastaajilta tietoon juuri ne ajatukset, joita strukturoiduista väittämisistä ei ollut mahdollista päätellä. Vapaita vastauksia olisi mahdollisesti saatu enemmän, jos väittämät olisi laadittu puolistrukturoituina eli niissä olisi ollut vapaan vastaamisen mahdollisuus.

9.2 Pohdintaa tulosten pohjalta

Kyselytutkimuksen tulokset olivat pääosin erittäin hyviä, mutta tulosten pohjalta havaittiin selvästi tiettyjen asioiden jakavan mielipiteitä puolesta ja vastaan. Kyselytutkimuksen avulla saatiin selvitettyä suhteellisen hyvin asiat, joita materiaalissa tulee kehittää ja joihin omavalvonnan toteutuksessa tulee kiinnittää huomiota.

Toiminnallisena osuutena laaditun materiaalin osalta palaute oli erittäin positiivista. Kyselyn perusteella kehittämistä vaativat asiat materiaalissa ovat asioiden esitystarkkuus ja tieto tarkempien ohjeiden löytymisestä pelastuslaitoksen sivuilta. Kyseiset asiat liittyvät toisiinsa siten, että mikäli rivitalossa omavalvontatarkastuksen suorittanut henkilö ei ole tiennyt tarkempien ohjeiden löytyvän pelastuslaitoksen Web-sivuilta, olisi hän luultavasti halunnut oppaan asioiden olevan selitetty nykyistä tarkemmin. Oppaiden tarkoitus ei ole kertoa kaikkia mahdollisia paloturvallisuusriskejä, vaan niissä on pyritty tuomaan esille kaikkein yleisimmät puutteet, joihin palotarkastuksilla on törmätty. Asioita ei ole voitu kovinkaan tarkasti avata oppaassa, jotta sivumäärä on saatu pidettyä kohtuullisena. Useimmista oppaan sisältämistä asioista on laadittu erikseen laajemmat ohjeistukset pelastuslaitoksen Web-sivuille. Oppaisiin olisi luultavasti hyvä korostaa entistä enemmän tarkempien ohjeistusten sijaintia. Jokaisen asian yhteyteen voitaisiin

mahdollisesti jopa lisätä erillinen teksti, mikäli kyseisestä asiasta on tarkempi ohje Internetissä.

Tuloksista selvisi, että omavalvontatarkastusten avulla jokaisesta kyselyyn osallistuneesta rivitaloyhtiöstä oli löytynyt turvallisuuspuutteita. Mielenkiintoista oli, että kaikissa taloyhtiöissä ilmenneisiin puutteisiin ei kuitenkaan oltu reagoitu. Osalle puutteisiin reagoimattomuuden syynä ovat varmasti kustannuskysymykset, etenkin jos kyse on jostain suuremmasta asiasta, kuten esimerkiksi osastoidun jätekatoksen rakentamisesta. Palautuneista omavalvontalomakkeista käy kuitenkin ilmi, että suurin osa havaituista turvallisuuspuutteista on suhteellisen halpoja, mutta silti merkityksellisiä asioita, kuten esimerkiksi osoitenumeron näkyvyys. Asiaa pidetään mahdollisesti vähäpätöisenä tai asenteissa on vikaa, mikäli puutteeseen ei reagoida.

Eräs vastaaja mainitsi avoimen kysymyksen kautta, että pelastuslaitoksen tulisi tehdä pistokoetarkastuksia omavalvottuihin rivitalokohteisiin ja julkaista tulokset näytävästi mediassa. Omavalvonnan saatekirjeessä mainittiin, että pelastuslaitos voi tehdä pistokoeluontoisia tarkastuksia palautettujen lomakkeiden oikeellisuuden valvomiseksi. Käytännössä pistokoetarkastuksille ei kuitenkaan ole suunnattu ollenkaan resursseja. Tällöin tarkastus tehdään ainoastaan kiinteistöihin, joista omavalvontalomake on jäänyt kokonaan palauttamatta. Sekä lomakkeiden oikeellisuutta että turvallisuuspuutteisiin reagoimista saataisiin varmasti lisättyä huomattavasti julkaisemalla pistokoetarkastusten aloittamisesta tiedote mediassa ja suorittamalla tarkastuksia satunnaisesti rivitaloyhtiöihin. Tuloksiakin voitaisiin toki julkaista mediassa, jolloin taloyhtiötkin viimeistään huomaisivat, että pistokoetarkastuksia todella suoritetaan.

Kyselytutkimuksen vastaajien mielipiteet jakoutuivat laidasta laitaan myös huoneisto-kohtaisuuteen liittyen. Omavalvontatarkastus tehtiin rivitaloyhtiöihin siten, että huoneistot eivät kuuluneet tarkastuksen piiriin. Osa vastaajista oli selkeästi sitä mieltä, että tarkastus tulisi tehdä myös huoneistoihin. Kaksi vastaajista myös tarkensivat avoimien kysymysten kautta, että *Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaan* mukana tulisi olla jonkinlainen omavalvontalista huoneistoille. Pelastuslaitoksella ei ole resursseja toteuttaa omavalvontaa siten, että tiedot kirjattaisiin erikseen rekisteriin jokaisen huoneiston osalta. Se vaatisi vähintäänkin järjestelmän, joka kirjaisi palautuneet omavalvontalomakkeet automaattisesti rekisteriin. Erittäin hyvä kehitysidea kuitenkin olisi laatia pie-

nimuotoinen tarkistuslista *Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaan* takakanteen, jonka avulla asukkaat voisivat halutessaan tarkastaa huoneistonsa paloturvallisuusasioita, mutta jota ei kuitenkaan palautettaisi pelastuslaitokselle.

Rivitalojen omavalvonnan aikaväli on 10 vuotta, kuten se on ollut perinteistenkin palotarkastusten osalta. Suurin osa vastaajista oli osittain erimieltä siitä, että 10 vuotta olisi riittävä valvontaväli. Avoimien kysymysten kautta myös tuotiin esille, että sopiva valvontaväli olisi viisi vuotta. On totta, että 10 vuotta on pitkä aikaväli ja että sen aikana moni asia ehtii muuttua. Rivitaloissa esiintyvistä puutteista suurin osa on kuitenkin sellaisia, jotka kerran korjattuna pysyvät kunnossa. Tässä mielestäni korostuu jälkivalvonnan osuus omavalvonnassa. Kaikki omavalvotut rivitalokohteet tulisi jälkivalvoa niin, että turvallisuuspuutteet saadaan hoidettua kuntoon. Tämän jälkeen paloturvallisuuteen voisi panostaa huoneistojen osalta esimerkiksi erilaisin turvallisuusviestinnän keinoin.

Pieni osa vastaajista oli myös sitä mieltä, että perinteisiä palotarkastuksia ei tulisi korvata omavalvonnalla. Omavalvonnassa jää iso osa palotarkastajan tarkastuksella suorittamasta turvallisuusviestintätyöstä pois. Kyseistä aukkoa pyritään paikkaamaan mahdollisimman hyvin oppailla ja muulla jaettavalla materiaalilla sekä ylläpitämällä Web-sivuja. Lisäksi pelastuslaitoksella on aina arkipäivisin päivystävän palotarkastajan puhelin, josta voi kysyä neuvoja. Omavalvonnan avulla pyritään tavoittamaan suurempi määrä kohteita kuin perinteisillä palotarkastuksilla, minkä lisäksi pyritään saamaan taloyhtiö huomioimaan paremmin turvallisuusasioita ja puuttumaan niihin. Jokainen taloyhtiö voi kuitenkin halutessaan pyytää perinteisen palotarkastuksen suoritettavaksi, jolloin omavalvonta ei poissulje palotarkastajan suorittamaa palotarkastusta.

9.3 Opinnäytetyön toteutus ja tavoitteiden saavuttaminen

Opinnäytetyön aihe varmistui vuoden 2013 lopulla, kun Päijät-Hämeen pelastuslaitoksella sovittiin aikatauluista rivitalojen omavalvonnan käynnistämisestä vuoden 2014 kesällä. Opinnäytetyön laatiminen vei yhteensä aikaa hieman alle vuoden, mutta mukaan mahtui myös taukoja, jolloin opinnäytetyön tekeminen keskeytyi olosuhteiden pakosta. Haastavinta opinnäytetyöprojektissa oli sen tekeminen kokopäivätyön ohella.

Haastavaa oli myös kirjoitetun tiedon puuttuminen. Omavalvonta on ollut pelastusalalla käytössä vasta muutaman vuoden, joten siitä ei löydy kovinkaan paljoa aineistoa. Kirjoitettua tietoa löytyi suurimmaksi osaksi erilaisista lehtiartikkeleista ja pelastuslaitosten valvontasuunnitelmista. Suurta hyötyä oli myös tiedonannoista ja omasta omavalvontaan liittyvästä työkokemuksestani.

Opinnäytetyöprosessi oli mielenkiintoinen ja ajankohtainen. Näen myös erittäin positiivisena sen, että opinnäytetyön tuotoksena laadittu materiaali saatiin hyötykäyttöön rivitalojen omavalvontaan ja turvallisuusviestintään. Opinnäytetyön tekeminen vaati suuren määrän lakien ja määräysten läpikäymistä sekä kokeilemista, millaisilla ratkaisuilla esimerkiksi paloturvallisuusoppaista saadaan mielenkiintoisia ja asiakasystävällisiä. Hyödyn tämän työn myötä opituista asioista jatkuvasti käytännön työelämässä.

Opinnäytetyön tavoitteet saavutettiin mielestäni jopa erittäin hyvin. Opinnäytetyön tuotoksina saatiin laadittua rivitalojen omavalvonnassa ja turvallisuusviestinnässä toimiva materiaali, josta saatiin hyvää palautetta. Lisäksi sekä materiaalille että rivitalojen omavalvonnan toteutukselle saatiin kerättyä hyviä kehitysideoita asiakkaiden näkökulmasta.

Lisäksi positiivista palautetta laaditusta materiaalista saatiin muilta pelastuslaitoksilta Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kokouksessa Oulussa 29.–30.10.2014. Osa pelastuslaitoksista kiinnostui ottamaan materiaalin myös käyttöönsä aloittaessaan rivitalojen omavalvonnan. (Paloinsinööri Marjo Oksanen, henkilökohtainen tiedonanto 31.10.2014.)

Omavalvontakokeilu käsitti Lahden alueella 85 rivitaloyhtiötä, jotka sisälsivät 172 rivitaloa. Määräaikaan mennessä omavalvontalomake oli palautettu 63 taloyhtiöstä eli omavalvontatarkastus suoritettiin 155 rivitaloon. Rivitalot sisälsivät yhteensä 677 asuinhuoneistoa, joihin kaikkiin jaettiin *Asuinhuoneiston paloturvallisuusopas*. Todellisuudessa luvut ovat vielä suurempia, sillä lomakkeita palautui määräajan jälkeenkin. Uskon vakaasti, että opinnäytetyön tärkein tavoite, rivitaloyhtiöiden ja niiden asuinhuoneistojen turvallisuuden parantaminen, saatiin toteutettua. Opinnäytetyön kirjoittamisen jälkeen rivitalojen omavalvonta on saatu otettua käyttöön jokaisessa Päijät-Hämeen kunnassa.

Jälkeenpäin mieleeni tulee asioita, jotka tekisin ehdottomasti toisin. Huomasin opinnäytetyötä tehdessäni, että aloittaminen on aina vaikein osuus. Tehokkaimmin tulosta syntyi silloin, kun opinnäytetyötä sai tehtyä säännöllisesti eikä sen tekemiseen tullut pitkiä taukoja. Pitempien taukojen jälkeen vuorossa oli aina sama aloittamisen vaikeus ja tehdyn työn kertaaminen, jotta työtä pystyi jatkamaan luontevasti. Uskon, että asia olisi hyvin pitkälti ratkaistavissa laatimalla huolellinen aikataulusuunnitelma tehtävistä asioista. Tällöin työn tekeminen pysyisi helpommin säännöllisenä ja päivän työrupeamaan voisi valmistautua jo etukäteen.

Aikatauluun liittyen pidentäisin myös opinnäytetyöprosessia siten, että rivitalojen omavalvonta olisi saatu kunnolla käyntiin koko Päijät-Hämeessä. Tällöin kyselytutkimus voitaisiin teettää paljon isommalla otoksella, jolloin tulokset olisivat luotettavampia. Otokseen kasvaessa kyselyyn voisi muuttaa strukturoidut väittämät puolistrukturoiduiksi, jolloin vastausprosentti luultavasti pienenesi, mutta vastausten kokonaismäärä olisi silti huomattavasti suurempi. Näin kyselyllä saataisiin myös paljon tarkempia tuloksia.

Opinnäytetyötä tehdessä syntyi ajatuksia myös jatkotutkimuksen aiheista. Rivitalojen tai muiden asuinrakennusten omavalvontaa ja omavalvonnan vaikuttavuutta voisi tutkia käyttäen hyödyksi palautuneita omavalvontalomakkeita ja jälkivalvontapöytäkirjoja, jotka kirjataan palotarkastusohjelmaan. Toinen mahdollinen aihe liittyy omaan uskumukseeni, että omavalvontaa tullaan laajentamaan vielä rivi- ja kerrostaloistakin edemmäs pieniin yrityksiin. Omavalvonnan soveltuvuutta tällaisiin kohteisiin olisi myös tärkeää tutkia.

LÄHTEET

Asunto-osakeyhtiölaki 1599/2009.

Autio, R. 2014. Rivitaloasukkaille lisää vastuuta omasta turvallisuudestaan. www-dokumentti.

http://yle.fi/uutiset/rivitaloasukkaille_lisaa_vastuuta_omasta_turvallisuudestaan/740708
1. 12.8.2014.

Finanssialan Keskusliitto 2013. Tuhopolttujen torjunta 2013. Suojeluohje.

Hakkarainen, J. 2014. Rivitalojen palotarkastukset vaihtuvat omavalvontalomakkeisiin Päijät-Hämeessä. www-dokumentti.

http://www.ess.fi/uutiset/paijathame/2014/10/22/rivitalojen-palotarkastukset-vaihtuvat-omavalvontalomakkeisiin-paijat-hameessa?ref=paijat_hame-section-teaser-latestCurrent-teaserCategoryMain. 22.10.2014.

Hall, J., Flynn, J. ja Grant, C. 2008. Measuring Code Compliance Effectiveness for Fire-Related Portions of Codes. www-dokumentti.

<http://www.nfpa.org/~media/Files/Research/Research%20Foundation/Research%20Foundation%20reports/ccereport.pdf>. 9.10.2014.

Hatakka, I. ja Grönstrand, H. 2012. *Pelastussuunnittelu: Opas asuinrakennuksen pelastussuunnitelman tekoon*. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Helsinki.

Hatakka, S., Valkeinen, H. ja Huurinainen, V. 2014. Sähkölaitteistoista aiheutuneet tulipalot ja palovaarat Suomessa - esiselvitys. www-dokumentti.

http://www.tukes.fi/Tiedostot/julkaisut/Sahkolaitteistoista_aiheutuneet_tulipalot_ja_palovaarat_2014.pdf. 20.6.2014.

HE 257/2010. Hallituksen esitys pelastuslaiksi ja meripelastuslain 23 §:n muuttamisesta.

Heinolan kaupungin ympäristönsuojelumääräykset 2012.

Helsingin Pelastusliitto 2014. Turvatiedote 2/2014. www-dokumentti.
<http://www.helpe.fi/wp-content/uploads/2014/05/Omavalvontamateriaalia-HELPE-nettisivulle.pdf>. 21.5.2014.

Hirsjärvi, S., Remes, P. ja Sajavaara, P. 2012. *Tutki ja kirjoita*. 15.–17. painos. Kirjayhtymä Oy. Hämeenlinna.

Hollolan kunnan ympäristönsuojelumääräykset 2011.

Husu, P. 2013. Palotarkastukset ovat jatkossa myös asukkaiden vastuulla. www-dokumentti.
http://yle.fi/uutiset/palotarkastukset_ovat_jatkossa_myos_asukkaiden_vastuulla/6575470. 16.4.2014.

Hätäkeskuslaitos 2014a. Milloin soitat 112? www-dokumentti.
http://www.112.fi/fi/hatanumero_112/milloin_soitat_112. 9.7.2014.

Hätäkeskuslaitos 2014b. Hätänumero 112. www-dokumentti.
http://www.112.fi/hatanumero_112/hatanumero_112. 9.7.2014.

IMS 2013. Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen prosessikartat. Toimintajärjestelmä.

Isännöintiliitto 2012. Isännöintiyritykset muistuttavat: Taloyhtiön asukas, muista palovaroitin. www-dokumentti. <http://www.isannointiliitto.fi/29417.aspx>. 1.7.2014.

Isännöintiliitto 2014. Isännöintiliitto ja SPEK: Taloyhtiö vastaa sähköverkkoon kytkettyjen palovaroittimien kunnossapidosta. www-dokumentti.
<http://www.isannointiliitto.fi/rss/32808.aspx>. 1.7.2014.

Jauhiainen, K. 2014. Tee se itse -palotarkastukset aktivoivat kiinteistönomistajia. www-dokumentti. <http://www.vihdinuutiset.fi/artikkeli/277139-tee-se-itse-palotarkastukset-aktivoivat-kiinteistonomistajia>. 2.5.2014.

Jokilaaksojen pelastuslaitos 2013. Taloyhtiön omavalvontalomake.

Jokilaaksojen pelastuslaitos 2014a. Valvontasuunnitelma 2014.

Jokilaaksojen pelastuslaitos 2014b. Pientalojen omavalvonta 2014 käynnistyy jokilaaksojen alueella. www-dokumentti. <http://www.jokipelastus.fi/asuinkiinteistojen-omavalvonta-2014>. 17.9.2014.

Järjestyslaki 612/2003.

Kamic Security 2011. Palovarointia koskevat lait ja määräykset. www-dokumentti. <http://www.palovarointin.fi/lue-maarayksista>. 25.6.2014.

Kananen, J. 2010. *Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä.

Kananen, J. 2011. *Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös maanalaisten öljysäiliöiden määräaikaistarkastuksista 344/1983.

Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös öljylämmityslaitteistoista 314/1985.

Keski-Suomen pelastuslaitos 2014. Valvontasuunnitelma 2014.

Kortelainen, P. ja Ketola, J. 2012. Pelastustoimen rekisteri- ja tilastointijärjestelmien tarpeet ja toteutusmalli. www-dokumentti. http://info.pelastusopisto.fi/kirjasto/Sarja_B/B2_2012.pdf. 26.4.2014.

KvantiMOTV 2011. Postikyselyaineiston kokoaminen. www-dokumentti. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/postikysely/postikysely.html#muistilistat>. 10.10.2014.

Kymenlaakson pelastuslaitos 2013. Pelastustoimen palvelutasopäätös 2014-2017. www-dokumentti. <http://ep.kouvola.fi/kokous/20133185-4-1.PDF>. 24.5.2014.

Lahden kaupungin ympäristönsuojelumääräykset 2011. Lahden kaupungin säädöskoelma – ympäristönsuojelumääräykset.

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005.

Lapin pelastuslaitos 2013. Pientalon omatarkastuslomake. www-dokumentti. <http://www.lapinpelastuslaitos.fi/files/Olli%20Omavalvojan%20Omavalvonta,%20tarkastuslomake,%20t%C3%A4ytett%C3%A4v%C3%A4,%202013.pdf>. 9.5.2014.

Lepistö, J. 2013. Asuinkerrostaloyhtiön omavalvonta. Saatekirje. Jokilaaksojen pelastuslaitos. Ylivieska.

Lepistö, J. ja Valkeinen, H. 2013. Sähkö palon syttymissyynä. www-dokumentti. http://www.tukes.fi/Tiedostot/sahko_ja_hissit/esitteet_ja_opaat/sahko_palon_syttymissyyna.pdf. 21.7.2014.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos 2012a. Aluevalvonta osana pelastuslaitoksen valvontatoimintaa. Luentomateriaali.

Länsi-Uudenmaan pelastuslaitos 2012b. Omavalvonta osana valvontatoimintaa. Luentomateriaali.

Maankäyttö- ja rakennusasetus 895/1999.

Majamaa, J. 2011. *Alkusammutuskalusto*. 3. uudistettu painos. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Helsinki.

Majamaa, J. ja Koskela, K. 2012. *Palovaroitinopas*. 2. uudistettu painos. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Helsinki.

Oberlin Fire Department. Self-Inspection Form: Oberlin Fire Department. www-dokumentti. <http://www.oberlin-fire.com/documents/safety/Self%20Inspection%20form.pdf>. 9.5.2014.

Omavalvonta Jokilaaksojen pelastuslaitoksen alueella. www-dokumentti.

<http://www.jokipelastus.fi/palotarkastukset>. 17.9.2014

Omavalvonta paljastaa kiinteistöjen omistajien unohdukset 2014. www-dokumentti.

<http://kangasalansanomat.fi/index.php/uutisia/etusivun-nostot/1091>. 15.4.2014.

Palosuojelurahasto innovaatiopalkinto RESCA-monitoimilautan kehittäjälle 2012.

www-dokumentti. [http://www.kauppalehti.fi/5/i/yritykset/lehdisto/stt-](http://www.kauppalehti.fi/5/i/yritykset/lehdisto/stt-info/tiedote.jsp?selected=kaikki&oid=20120401/13340639364620)

[info/tiedote.jsp?selected=kaikki&oid=20120401/13340639364620](http://www.kauppalehti.fi/5/i/yritykset/lehdisto/stt-info/tiedote.jsp?selected=kaikki&oid=20120401/13340639364620). 18.4.2014.

Partanen, A. 2010. *Sähköpalon ennaltaehkäisy kotikonstein*. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Helsinki.

Partanen, M. 2006. *Kodin turvaopas*. Helmi kustannus. Helsinki.

Pelastuslaki 379/2011.

Pientaloille omavalvontasuunnitelma 2011. www-dokumentti.

http://yle.fi/uutiset/pientaloille_omavalvontasuunnitelma/5329534. 10.4.2014.

Pientalojen palotarkastuksissa siirrytään omavalvontaan 2013. www-dokumentti.

<http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/518800/Pientalojen+palotarkastuksissa+siirrytaan+omavalvontaan>. 11.4.2014.

Pientalojen paloturvallisuuden omavalvonta laajenee Pirkanmaalla 2013. www-

dokumentti. <http://www.tampere.fi/tampereinfo/ajankohtaista/6IE710Hi8.html>.

10.4.2014.

Pirkanmaan pelastuslaitos 2014. Valvontasuunnitelma 2014.

Prescott Fire Department 2011. Self-Fire Inspection Form. www-dokumentti.

http://www.cityofprescott.net/_d/SelfInspectionForm2011.pdf. 9.5.2014.

Päijät-Hämeen liitto. Karttoja Päijät-Hämeestä. www-dokumentti. [http://www.paijat-](http://www.paijat-hame.fi/fi/tehtavat/tutkimustoiminta/karttapohjat)

[hame.fi/fi/tehtavat/tutkimustoiminta/karttapohjat](http://www.paijat-hame.fi/fi/tehtavat/tutkimustoiminta/karttapohjat). 20.5.2014.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2010. Palokunnan taulu, kerrosnumerointi ja opastetaulu. Ohje.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2011. Vuosikertomus 2011.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012a. Valvontasuunnitelma 2012.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012b. Vuosikertomus 2012.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2012c. Graafinen ohjeistus.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013a. Pientalojen palotarkastukset käynnistyvät viikolla 25. www-dokumentti.

<http://www.phpela.fi/fi/yleista/uutiset/?a=viewItem&itemid=56307>. 2.5.2014.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013b. Valvontasuunnitelma 2013.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013c. Valvontamaksut käyttöön 1.9.2013 alkaen. www-dokumentti. <http://www.phpela.fi/fi/yleista/uutiset/?a=viewItem&itemid=56308>. 25.5.2014.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013d. Valvontamaksut käyttöön Päijät-Hämeessä 1.9. alkaen. www-dokumentti.

<http://www.phpela.fi/fi/yleista/uutiset/?a=viewItem&itemid=56324>. 25.5.2014.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013e. Vuosikertomus 2013.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013f. Palvelutasopäätös 2014 - 2017.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013g. Osoitenumerointi. Ohje.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013h. Autosuojan paloturvallisuus. Ohje.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2013i. Varastointi- ja säilytysohjeet kerrostaloasukkaille. Ohje.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014a. Valvontasuunnitelma 2014.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014b. Raksamessut 7 - 9.3.2014. www-dokumentti.
<http://www.phpela.fi/fi/yleista/tapahtumat/?a=viewItem&itemid=56398>. 25.5.2014.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014c. Pelastustiet. Ohje.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014d. Pientalon kattotikkaat. Ohje.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014e. Öljysäiliön turvallisuus. Ohje.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014f. Pientalon öljylämmitys. Ohje.

Päijät-Hämeen pelastuslaitos 2014g. Palveluhinnasto.

Pääsky, T. 2012. Palotarkastukset: Kunnian ja omantunnon kautta. www-dokumentti.
<http://www.meidantalo.fi/jutut/palotarkastukset-kunnian-ja-omantunnon-kautta>.
19.4.2014.

RakMk E1 2011. Suomen rakentamismääräyskokoelma E1. www-dokumentti.
http://www.finlex.fi/data/normit/37126-E1_2011-fi.pdf. 15.6.2014.

RakMk E4 2005. Suomen rakentamismääräyskokoelma E4. www-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/data/normit/28206-E4su2005.pdf>. 10.6.2014.

RakMk E8 1985. Suomen rakentamismääräyskokoelma E8. www-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/data/normit/1940-e8.pdf>. 20.7.2014.

RakMk E9 2005. Suomen rakentamismääräyskokoelma E9. www-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/data/normit/28202-E9su2005.pdf>. 20.6.2014.

RakMk F2 2001. Suomen rakentamismääräyskokoelma F2. www-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/data/normit/6376-F2.pdf>. 11.6.2014.

Salokanto, P. 2013. *Turvallinen taloyhtiö: Tunnista riskit, paikkaa puutteet*. Kiinteistöalan kustannus. Helsinki.

Savin, A. 2013. Palotarkastukset kiinteistönomistajille – "vilppi osuu omaan nilkkaan".
www-dokumentti.

http://yle.fi/uutiset/palotarkastukset_kiinteistonomistajille__vilppi_osuu_omaan_nilkkaan/6759671?ref=leiki-uu. 11.4.2014.

Siltanen, M. 2013. Palotarkastaja ei enää vieraile omakotitaloissa. www-dokumentti.

http://yle.fi/uutiset/palotarkastaja_ei_ena_vieraile_omakotitaloissa/6740892?ref=leiki-uu. 11.4.2014.

Sisäasiainministeriö 2013. Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta. Sisäasiainministeriön julkaisu. Helsinki.

Sisäasiainministeriön asetus käsisammuttimien tarkastuksesta ja huollosta 917/2005.

Sisäasiainministeriön asetus nuohouksesta 539/2005.

Sisäasiainministeriön asetus pelastustien merkitsemisestä 1384/2003.

Sisäasiainministeriön asetus väestönsuojien teknisistä vaatimuksista ja väestönsuojien laitteiden kunnossapidosta 506/2011.

Sisäministeriö/Pelastusosasto 2014a. Ihmisen oma toiminta aiheuttaa tulipaloja. www-dokumentti. <http://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/ehkaise-palon-syttyminen/tulipalon-vaarallisuus/oma-toiminta-aiheuttaa-tulipaloja>. 4.7.2014.

Sisäministeriö/Pelastusosasto 2014b. Tulipalon vaarallisuus. www-dokumentti.

<http://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/ehkaise-palon-syttyminen/tulipalon-vaarallisuus>. 4.7.2014.

Sisäministeriö/Pelastusosasto 2014c. Palokuolemat. www-dokumentti.

<http://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/ehkaise-palon-syttyminen/tulipalon-vaarallisuus/palokuolemat>. 4.7.2014.

Suomen Kiinteistöliitto. Kuka vastaa nuohouksesta taloyhtiössä. www-dokumentti. <http://www.kiinteistoliitto.fi/taloyhtio/ajankohtaista/default.aspx>. 2.7.2014.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö 2002. Pihan jäteasiat ja tuhopolttojen torjunta. Helsinki.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Kotivara. www-dokumentti. <http://www.spek.fi/Suomeksi/Varautuminen-ja-vss/Kotivara>. 7.7.2014.

Tee se itse -palotarkastus on menestys 2011. www-dokumentti. http://yle.fi/uutiset/tee_se_itse_-_palotarkastus_on_menestys/5428541. 18.4.2014.

Tee-se-itse-palotarkastus 2013. www-dokumentti. <http://rakennusmaailma.fi/artikkelit/tee-se-itse-palotarkastus>. 10.4.2014.

Tervo, V-P. 2013. Omavalvonta - pientalon palotarkastus. Luentomateriaali.

Tilastokeskus. Talotyypit. www-dokumentti. <http://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/talotyypit.html>. 27.5.2014.

Tuisku, E. ja Arvonon, S. 2006. *Joka kodin turvavinkit*. Multikustannus Oy. Helsinki.

Tukes 2012. Auton lämmitysjohto irrotettava aina käytön jälkeen pistorasiasta. www-dokumentti. <http://www.tukes.fi/fi/Ajankohtaista/Tiedotteet/Sahko-ja-hissit/Auton-lammitysjohto-irrotettava-aina-kayton-jalkeen-pistorasiasta/>. 20.7.2014.

Tukes 2014. Häkävaroitin. www-dokumentti. <http://www.tukes.fi/fi/Kuluttajille/Koti-ja-kodin-tekniikka/Hakavaroitin/>. 6.7.2014.

Turvallinen Kaupunki 2014. Tuhopolttojen ehkäiseminen ja vahinkojen rajaaminen. www-dokumentti. <http://www.turvallinenkaupunki.fi/turvallisuusteemat/tapaturmia-ehkaiseva-elinymparisto/suunnittelun-suuntaviivoja/paloturvallisuus-ja-pelastustoimen-edellytykset/tuhopolttojen-ehkaiseminen-ja-vahinkojen-rajaaminen>. 1.6.2014.

Turvatekniikan keskus 2006. Kodin sähkölaitteiston kunnossapito. Opas.

Waitinen, M. 2009. *Asukkaan turvallisuusopas*. Suomen Palopäällystyliitto. Helsinki.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011.

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 855/2012.

Valtioneuvoston asetus väestönsuojan laitteista ja varusteista 409/2011.

Vantaa 2012. Kerrostalojen paloturvallisuuden omavalvontaa pilotoidaan Vantaalla. www-dokumentti. http://www.vantaa.fi/ajankohtaista-arkisto/vantaa_fi/101/0/kerrostalojen_paloturvallisuuden_omavalvontaa_piloidaan_vantaalla. 10.5.2014.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos 2013. Pelastuslaitos tarjoaa työkaluja omatoimiseen varautumiseen. www-dokumentti. <http://www.turku.fi/Public/?contentid=441940&nodeid=8600>. 15.4.2014.

Varsinais-Suomen pelastuslaitos 2014. Tänä vuonna omavalvontalomakkeen voi palauttaa sähköisesti. www-dokumentti. <http://www.turku.fi/Public/default.aspx?contentid=512677&nodeid=8600>. 5.5.2014.

Virtanen, M. ja Virpiaro, M. 2009. *Väestönsuojan huolto ja käyttö: Opas väestönsuojan haltijalle*. 3. korjattu painos. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Helsinki.

Virtanen, M. ja Virpiaro, M. 2011. *Talon turvaopas*. 10. uudistettu painos. Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö. Helsinki

LIITTEET

Liite 1: Rivitalon paloturvallisuusopas

Liite 2: Asuinhuoneiston paloturvallisuusopas

Liite 3: Rivitalon omavalvontalomake

Liite 4: Rivitalojen omavalvonnan saatekirje

Liite 5: Kyselylomakkeen saatekirje

Liite 6: Kyselylomake

RIVITALON PALOTURVALLISUUSOPAS

Taloyhtiön hallitukselle



PELASTUSLAITOS
PÄIJÄT-HÄME



www.phpela.fi

VARAUTUMINEN TULIPALO- JA ONNETTOMUUSTILANTEISIIN

Pelastussuunnitelma

Pelastussuunnitelma vaaditaan jokaiselta asuinrakennukselta, jossa on vähintään kolme asuinhuoneistoa. Taloyhtiön hallitus on vastuussa pelastussuunnitelman laadinnasta, päivittämisestä sekä sisällön tiedottamisesta asukkaille.

Pelastussuunnitelma tehdään taloyhtiötä itseään – ei pelastuslaitosta varten. Pelastusviranomainen ohjaa ja neuvoo suunnitelman laadinnassa. Sen tulee sisältää vähintään seuraavat lakisääteiset asiat:

- ajantasaiset yhteystiedot
- vaarojen ja riskien arviointi sekä niiden ennaltaehkäisemiseksi tarvittavat toimenpiteet
- rakennuksen ja käytettävien tilojen turvallisuusjärjestelyt
- asukkaille ja muille henkilöille annettavat ohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä toimimisesta onnettomuus- ja vaaratilanteissa
- muut toimenpiteet liittyen taloyhtiön omatoimiseen varautumiseen, kuten esimerkiksi suunnitelma väestönsuojan käyttöönotosta.

Taloyhtiölle on hyvä nimetä turvallisuusasioista vastaavat henkilöt, jotka päivittävät pelastussuunnitelman aina tarvittaessa sekä seuraavat arjen turvallisuuden toteutumista taloyhtiössä.

Pelastussuunnitelma tehdään taloyhtiötä ja sen asukkaita -ei pelastuslaitosta varten!

Tulipalo- tai muussa onnettomuustilanteessa pelastuslaitoksen paikalle saapuminen saattaa kestää kauankin, jolloin asukkaiden kyky toimia oikein erilaisissa tilanteissa korostuu. Oikein toimimalla säästetään ihmishenkiä ja minimoidaan vahingot.

Hyvään pelastussuunnitelmaan saadaan useimmiten sisällytettyä kaikki tarpeelliset tiedot ja ohjeet alle 10 sivuun, jolloin asukkaatkin jaksavat lukea sen huolella läpi.

Riskikartoitus on helppoa tehdä ideariihi-tyyppisesti, jolloin esimerkiksi yhtiökokouksessa mietitään yhdessä kiinteistössä ja sen ympäristössä esiintyviä riskejä, minkä jälkeen aloitetaan toimenpiteiden suunnittelu riskien pohjalta.

Omaehtoiset tarkastukset

Määräaikaisen palotarkastuksen lisäksi on suositeltavaa suorittaa säännöllisesti omaehtoisia tarkastuksia kiinteistössä ja sen ympäristössä, jotta turvallisuus pysyisi halutulla tasolla. Tarkastuksilla on hyvä seurata tässä oppaassa mainittujen turvallisuusasioiden toteutumista sekä esimerkiksi päivittää pelastussuunnitelman riskikartoitusta.

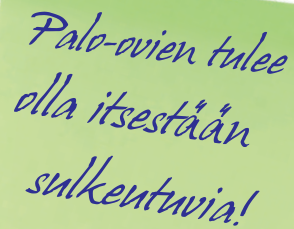
Tiedottaminen

Vuorovaikutus asukkaiden ja taloyhtiön hallituksen sekä turvallisuusvastaavien välillä on erittäin tärkeää. Pelastussuunnitelman jalkauttamisen lisäksi on tärkeää tiedottaa asukkaille säännöllisesti muistakin turvallisuuteen liittyvistä asioista, kuten esimerkiksi lumenpudotuksesta tai remonteista. Tiedottamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi yleisten tilojen ilmoitustaulua, taloyhtiön verkkosivuja tai jaettavia tiedotteita. Turvallisuus kannattaa myös ottaa aiheeksi yhtiö- ja asukaskokouksissa. Tällä tavoin varmistetaan tiedon kulkeminen molempiin suuntiin ja osataan kiinnittää huomiota oikeisiin asioihin.

Osastointi

Rivitaloissa on edellytetty vuodesta 1990 lähtien asuntokohtaista osastointia myös ullakolle ja yläpohjan onteloon. Vanhempien rivitalojen suurin ongelma paloturvallisuudessa onkin yhtenäinen yläpohja, minkä vuoksi osastoinnin rakentamista yläpohjaan suositellaan esimerkiksi kattoremontin yhteydessä. Osastoinnilla estetään savukaasujen ja palon leviäminen yläpohjan kautta muihin asuntoihin.

Oli kyseessä sitten yläpohja, autosuoja, asunto, kattilahuone tai muu erikseen osastoitu tila, tulee varmistua, ettei osastointia ole rikottu vahingossa esimerkiksi remontin yhteydessä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että mahdolliset läpiviennit on tiivistetty asianmukaisesti ja rakenteet ovat muutenkin ehjiä. Palo-ovia ei saa kiillata auki, vaan niiden tulee olla itsestään sulkeutuvia ja salpautuvia.



*Palo-ovien tulee
olla itsestään
sulkeutuvia!*

AVUN PAIKALLE SAAMINEN

Hätätilanteessa on erittäin tärkeää saada apu viivytyksettä paikalle, oli kyseessä sitten pelastuslaitoksen, poliisin tai ensihoidon tarve. Pitämällä seuraavat asiat kunnossa varmistat, että auttajat löytävät mahdollisimman nopeasti perille ja voivat esteettä aloittaa tarvittavat toimenpiteet.

Talonnumero

Talonumeron sekä asuntojen kirjain- tai numerotunnusten tulee näkyä pimeälläkin tielle, josta kiinteistölle saavutaan. Kesällä on myös huolehdittava, ettei kasvillisuus peitä tunnuksia.

Opastetaulu

Kahden tai useamman asuinrakennuksen taloyhtiöissä sisääntulotielle tai parkkipaikan läheisyyteen on sijoitettava opastetaulu, jonka näkee lukea autosta nousematta. Sen on hyvä olla myös valaistu, jolloin pimeyskään ei hidasta avun saantia oikeaan rakennukseen ja oikeaan asuntoon.

Opastetaulussa tulee olla ainakin rakennukset ja asunnot tunnuksineen, pihatiet, pelastustiet ja niiden painorajoitukset sekä olet tässä -merkki.



Opasteet

Reittien veden pääsulun, sähköpääkeskuksen ja väestönsuojan luokse tulee olla opastetut, jotta ne löydetään tarvittaessa nopeasti. Myös asukkaiden on tärkeää tietää niiden sijainti, jotta esimerkiksi putkirikon sattuessa vedentulo saadaan katkaistua mahdollisimman nopeasti.

Rivitaloihin suositellaan laitettavaksi näkyvään paikkaan yhteystiedot kiinteistöhuollosta, isännöitsijästä tai muusta henkilöstä, jonka avulla viranomaiset pääsevät tarvittaessa sisälle rakennukseen.

Pelastustiet & pysäköinti

Rakennusluvassa pelastusteiksi määritellyt kulkuväylät merkitään pelastustie- ja tarvittaessa painorajoituskyltein. Pelastusteiden ohella myös muut kulkuväylät on tärkeää pitää vapaina, jotta esimerkiksi ambulanssi pääsee mahdollisimman lähelle.

Jokaisen taloyhtiössä on omalta osaltaan huolehdittava, että pysäköinti tapahtuu vain sille merkityillä paikoilla. Talvisin on myös muistettava huolehtia kulkuväylien avaruudesta.



MUUT ULKOALUEEN PALOTURVALLISUUS- TEKIJÄT

Jäteastiat ja -katokset

Jäteastioiden etäisyydet räystäslinjoista palon leviämisen estämiseksi tulee olla

- yksittäisellä astialla vähintään 4 metriä
- useammalla astialla vähintään 6 metriä
- jätekatoksella vähintään 8 metriä

Tätä lähempänä olevien katoksien tulee olla rakennusmääräysten mukaisesti palo-osastoidut.

Autosuojat

Autosuojat ovat vain moottoriajoneuvojen säilytystä varten, mutta niissä sallitaan myös ajoneuvo kohtaisten varaosien sekä työkalujen säilytys. Lisäksi pienissä alle 60 m²:n autosuojissa saa säilyttää enintään:

- yhden rengaskerran autoa kohden
- 60 litraa helposti syttyviä palavia nesteitä, kuten bensiiniä
- 200 litraa palavia nesteitä, joiden leimahduspiste on yli 55°C, kuten dieseliä sekä
- 25 kg nestekaasua erillisessä säiliössä, kunhan lattiataso ei ole maanpinnan alapuolella.

Suuremmissa yhtenäisissä autosuojissa palavia aineita ei saa säilyttää. Renkaita sallitaan yksi rengaskerta autoa kohden, jos autosuoja on erillään asuinrakennuksista.

Palavien nesteiden ja kaasujen käsittely, esimerkiksi tankkaus, on kiellettyä autosuojassa. Lisäksi autosuojassa olisi suositeltavaa olla tarkastettu käsisammutin näkyvällä paikalla.



Lukituksella ja pihavalaistuksella saadaan pienennettyä tuhopolttoriskiä!

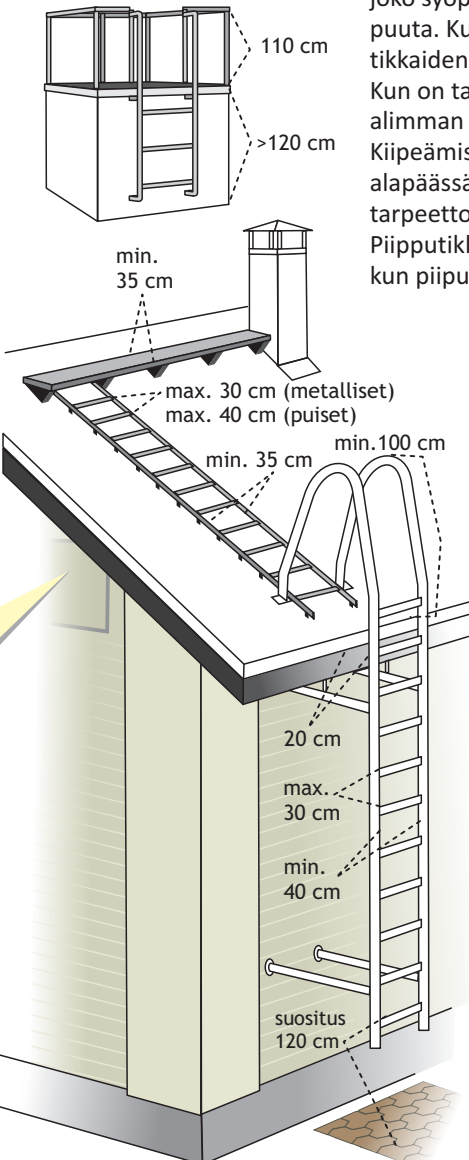
Ullakolle pääsy

Kun ullakkotilan vapaa korkeus ylittää 60 cm, tulee sen jokaiseen osastoon päästä sammutustyön helpottamiseksi. Yleensä pääsy ullakolle on järjestetty joko talon päätyyn tai katolle sijoitetun luukun kautta tai sisäkautta välipohjaluukulla. Normaalisti kiinni pidettävissä luukuissa ei tarvitse olla suljinta, mutta jos luukku on osana osastointia, tulee siinä olla opaste muistuttamassa luukun sulkemisesta. Aukon mitat oltava vähintään 60x60 cm.

Kattotyöskentely turvalliseksi

Jos katolla on huoltoa vaativia laitteita tai hormeja, on kiinteistössä oltava talotikkaat sekä tarvittaessa lapetikkaat ja kattosillat. Kaikkien näiden kunnosta sekä kiinnitysten tukevuudesta on huolehdittava, jotta katolla liikkuminen olisi mahdollisimman turvallista.

Enintään kaksikerroksisessa rakennuksessa tikkaat voivat olla joko syöpymistä vastaan suojattua metallia tai lahosuojattua puuta. Kummassakin tapauksessa tulee varmistua, että tikkaiden yläpää on tukevasti kiinni vesikatossa tai räystäässä. Kun on tarpeen estää lasten kiipeäminen tikkailla, tulee alimman puolan olla vähintään 120 cm:n korkeudella maasta. Kiipeämissuoja sekä vedettävä tai käännettävä jatkos tikkaiden alapäässä ovat myös varteenotettavia vaihtoehtoja estämään tarpeettomia tikkailla kiipeämisä. Piipputikkaat ja suojakaide vaaditaan, kun piipun korkeus ylittää 120 cm.



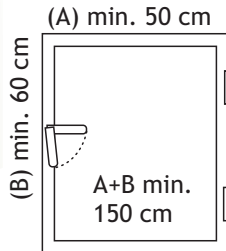
Varatie

Rivitalossa, kuten muissakin asuinrakennuksissa, on oltava jokaisessa kerroksessa uloskäytävän lisäksi vähintään yksi varatie. Varatie on yleensä järjestetty joko parvekkeen tai ikkunan kautta.

Varatieikkuna

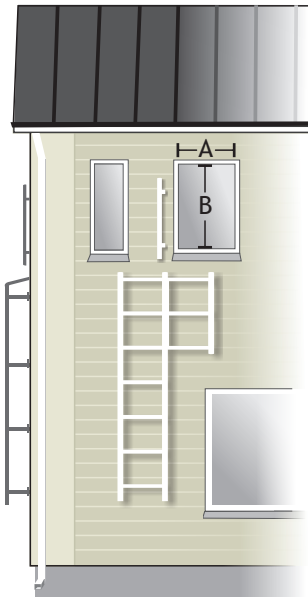
tulee aina olla kiinteillä avauskahvoilla varustettu.

Vapaan aukon mitat vähintään:



Varatietikkaat

Jos parvekkeen tai varatienä toimivan ikkunan korkeus maanpinnasta on yli 3,5 m, vaaditaan lisäksi seinään kiinnitetyt varatietikkaat, jotka mitoitetetaan tavallisten talotikkaiden tapaan.



*Varoita
asukkaita
ylitöytästä
pesukonetta!*

*Pyykkien
kuivattaminen
löylyhuoneessa
on kielletty!*

*Nukkasihdit
ja suodattimet
on puhdistettava
säännöllisesti!*

YLEISET TILAT

Rivitalon yleisissä tiloissa ei tule säilyttää sinne kuulumatonta tavaraa. Ylimääräinen tavara heikentää oleellisesti poistumisturvallisuutta sekä lisää tulipaloriskiä. Onnettomuustilanteessa ne myös hankaloittavat sammutus- ja pelastustoimintaa.

Ulkoiluväline- ja pyörävarastot on nimensä mukaisesti tarkoitettu ulkoiluvälineiden, lastenrattaiden ja pyörien säilytykseen. Esimerkiksi ruohonleikkuria ei tule säilyttää siellä, ellei kyseessä ole erillinen rakennus riittävällä osastoinnilla tai riittävällä etäisyydellä muista rakennuksista.

Irtaimistovarastoissa ei tule säilyttää palavia nesteitä, nestekaasuja eikä muita vaaralliseksi luokiteltavia aineita. Irtaimistovarastossa saa säilyttää autonrenkaita yhden rengaskerran autoa kohden.

Saunoissa on tärkeää, että kiuas on tukevasti kiinnitetty ja sen sähköjohto ja vastukset ovat ehjiä. Kiuaskohtaisia suojaetäisyyksiä, jotka löytyvät kiukaan kilvestä, tulee myös noudattaa. Kiukaan ympärillä on hyvä olla suojakaide estämässä horjahtamista kiukaan päälle.

Pyykkien kuivaaminen löylyhuoneessa on kiellettyä, sillä pyykkien putoaminen kiukaan päälle kuumuuden löysäämältä narulta on yksi tavallisimmista syistä saunasta alkaneisiin tulipaloihin.

Pesutuvassa tulee muistaa pesukoneen nukkasihdin ja suodattimien säännöllinen puhdistus. Jos pesukone tai kuivauslaite pitää normaalista poikkeavaa ääntä, on käyttö keskeytettävä ja laite korjattava. Kuivaushuoneessa on tärkeää, että pyykkien tippuminen narulta kuivauslaitteen päälle on estetty. On myös hyvä tiedottaa asukkaille, että he osaavat varoa pesukoneen ylitöytästä ja kuivauslaitteen peittämistä, sillä niistä voi aiheutua likuumenemisen seurauksena tulipalo.

TEKNISET TILAT

Taloyhtiön tekniset tilat on tarkoitettu pelkästään talotekniikalle, ja niissä tulee olla esteetön pääsy laitteistojen luokse. Niissä ei siis tule säilyttää ylimääräistä tavaraa. Sähköpääkeskuksen sekä veden ja kaasun pääsulkujen sijaintien tulee olla opastettu selvästi, jotta niiden luokse löytää vaivattomasti hätätilanteessa.

Sähköpääkeskuksen osalta on tärkeää huolehtia, ettei jännitteellisiä johtojen päitä ole esillä eikä sulaketaulussa ole avonaisia sulakepaikkoja sähköisku- ja tulipalovaaran vuoksi. Sähkötauluissa tulee myös olla kiinnitettyinä tarvittavat suojakannet.

Kattilahuoneiden ja polttoainevarastojen tulee olla rakennusluvan mukaisia. Uusi rakennuslupa tarvitaan, jos esimerkiksi öljysäiliön paikkaa vaihdetaan tai hormistoon tehdään muutoksia. Kattilahuoneessa on hyvä olla tarkastettu käsisammutin helposti saatavilla.

Kattilahuone on aina oma palo-osastonsa, jossa saa säilyttää enintään 3 m³ polttoöljyä suoja-altaalla varustetussa säiliössä tai 0,5 m³ halkoja tai 0,5 m³ muuta kiinteää polttoainetta tiiviissä teräsastiassa. Jos polttoöljymäärä on yli 3 m³, tulee polttoainevaraston muodostaa oman palo-osastonsa, jossa säiliö on suoja-altaassa. Pohjavesialueilla sijaitsevien säiliöiden ensimmäinen määräaikaistarkastus on aina 10 vuoden kuluttua asentamisesta, jonka jälkeen tarkastusväli riippuu todetusta kuntoluokasta. Kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset edellyttävät usein säiliön säännöllisen tarkastuksen myös pohjavesialueen ulkopuolella.

Öljysäiliön täyttöputken yhteydessä on oltava ylitäytönestön öljyvahinkojen torjumiseksi. Lisäksi täyttöputken tulee olla lukittu ilkivallan estämiseksi.

Palo-osastoinnin toteutumiseksi palo-ovia ei saa kiillata auki, vaan niiden täytyy olla itsestään sulkeutuvia ja salpautuvia, jolloin ne estävät savun ja palon leviämisen osastojen välillä.

Kiinteää polttoainetta tai öljyä käyttävän lämmityskattilan hormi tulee vuokota vuosittain!

Käytöstä poistettu öljysäiliö tulee puhdistaa sekä säiliön käyttö tulee estää esimerkiksi tulppaamalla täyttöputki ja poistamalla ylitäytönestön.

PALVAROITTIMET

Jos rivitalolle on haettu rakennuslupaa 1.2.2009 tai sen jälkeen, on siihen tullut asentaa huoneistokohtaiset sähköverkkoon kytketyt paristovarmennetut palovaroitin. Tällöin yleensä palovaroitin paristonvaihto- sekä huoltotyöt kuuluvat taloyhtiön vastuulle. Taloyhtiö huolehtii lisäksi palovaroitin uusimisesta niiden vanhentuuessa tai rikkoontuuessa. Uusissa palovarotimissa on merkintä, jolloin ne on vaihdettava uusiin. Käyttöikä on yleensä 8-10 vuotta.



Asukkaille on tärkeää tiedottaa, että sähköverkkoon kytketyn palovaroitin säännöllinen testaus on heidän vastuullaan. Tavalliset paristokäyttöiset palovaroitin ja niiden hankkiminen ovat kokonaan asukkaan vastuulla.

Rivitaloasunnon jokaisen kerroksen sekä niihin yhteydessä olevan ullakon ja kellarikerroksen tulee olla varustettuja vähintään yhdellä palovarotimella. Jokaisella tasolla on oltava vähintään yksi palovarotin alkavaa 60 m²:ä kohden.

Pelastusviranomaisen suosittelee asentamaan sähköverkkoon kytkettyjä palovarotimia myös niihin kiinteistöihin, joissa niille ei ole ennestään velvoitetta.

SAVUHORMIT JA NUOHOUS

Taloyhtiössä tulee olla selkeä vastuunjako taloyhtiön ja asukkaiden välillä siitä, kuka huolehtii tulisijojen ja savuhormien nuohouttamisesta ajallaan.

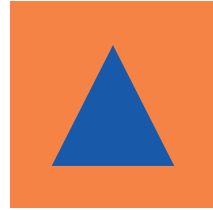
Jos jokainen asukas vastaa itse asuntonsa tulisijan ja hormin nuohouksesta, on taloyhtiössä varmistettava, että kaikki asukkaat tietävät sovitun järjestelyn.

Nuohous on suoritettava vuosittain. Säännöllisellä nuohouksella estetään tehokkaasti nokipaloja sekä muita palovahinkoja. Myös tulisijan hyötysuhde paranee oleellisesti, kun tulipinnat pidetään puhtaina.



Tulisijat ja savuhormit tulee nuohota vuosittain!

VÄESTÖNSUOJA



Jos taloyhtiöstä löytyy väestönsuoja, on reitti sinne opastettava näkyvästi ulkoa asti ja sen sijainti on määriteltävä pelastussuunnitelmassa.

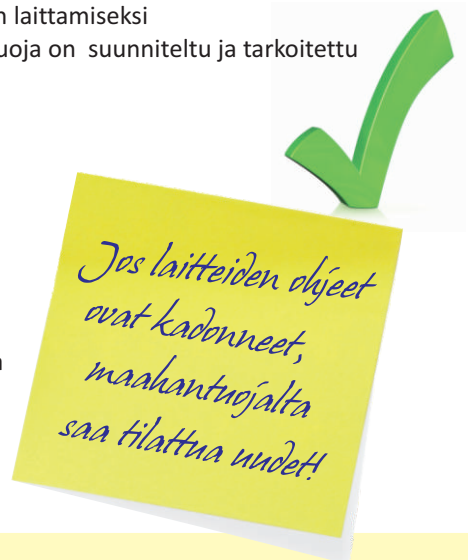
Jos väestönsuojaa käytetään muuhun käyttötarkoitukseen normaalioloissa, on käytön vastattava sen rakennusluvan mukaista käyttötarkoitusta. Suojan on oltava laitettavissa tarvittaessa käyttökuntoon 72 tunnissa.

Väestönsuojalle tulee tehdä määräaikaistarkastus ja tiiveyskoe vähintään 10 vuoden välein. Lisäksi väestönsuojalle, sen laitteille sekä varusteille on tehtävä vuosittain tarvittavat huolto- ja tarkastustoimenpiteet.

Sekä määräaikaistarkastukset että vuosihuollot kirjataan pöytäkirjaan, jota säilytetään väestönsuojassa. Edellä mainitun pöytäkirjan lisäksi väestönsuojasta tulee löytyä seuraavat asiakirjat:

- käyttö- ja huolto-ohjeet väestönsuojalle ja sen laitteille
- ohjeistus väestönsuojan käyttökuntoon laittamiseksi
- tiedot henkilömäärästä, jolle väestönsuoja on suunniteltu ja tarkoitettu
- kopio pelastussuunnitelmasta.

Nykyisen pelastuslain mukaan väestönsuojassa ei välttämättä tarvitse enää olla kiinteää puhelinliittymää, vaan vaihtoehtoisena ratkaisuna käy myös niin sanottu laajakaista-antenni. Sen kautta voidaan käyttää kaikkien operaattoreiden liittymiä kenen tahansa matkapuhelimesta, minkä vuoksi väestönsuojaan ei tarvitse hankkia erikseen omaa puhelinta.



Väestönsuojalle kannattaa nimetä hoitaja, joka huolehtii huoltojen ja tarkastusten suorittamisesta ajallaan. Valmiudet niiden suorittamiseen saa esimerkiksi käymällä väestönsuojan hoitajan kurssin.

TULIPALOT

Vaarallisinta tulipalossa ovat myrkylliset savukaasut, joita hengittäessään ihminen menettää nopeasti tajuntansa. Suomessa tapahtuu vuosittain keskimäärin 80 palokuolemaa, joista 60 – 90 % aiheutuu savukaasuista.

Tulipalo kehittyy hengenvaaralliseksi muutamassa minuutissa, mitä ennen alkusammutuksen ja poistumisen olisi tapahduttava. Savukaasujen peittäessä nopeasti näkyvyyden poistuminen vaikeutuu huomattavasti .

Rakennuksissa syttyy vuosittain 6000 – 7000 tulipaloa, joista puolet on ihmisen itsensä aiheuttamia. Näistä 30 % on tahallaan ja 30 % huolimattomuudella aiheutettuja. Lähes puolet tahallisista tulipaloista kohdistuu helposti sytytettäviin sekä valvomattomiin paikkoihin, kuten jätteastioihin.

Huolimattomuudesta aiheutuneet tulipalot syntyvät yleisimmin sähkölaitteiden ja tulisijojen käyttövirheistä. Myös runsas alkoholin käyttö ja huolimaton tupakointi liittyvät usein tulipalojen syttymiseen.

Tulipaloista iso osa voidaan ennaltaehkäistä

Tuhopoltoja voidaan torjua helposti estämällä asiattomien pääsy paikkoihin, joissa palo on helppo sytyttää, sekä poistamalla syttyvä materiaali rakennusten läheisyydestä. Lisäksi pihan valaistuksen on todettu vähentävän tuhopolttoriskiä.

Useimmat huolimattomuudesta aiheutuneet tulipalot voitaisiin ehkäistä noudattamalla ohjeita ja määräyksiä. Niistä tiedottamalla sekä niiden toteuttamista valvomalla saadaan paloturvallisuutta lisättyä huomattavasti.

LISÄTIETOA TURVALLISUUSASIOISTA

Tarkemmin tämän oppaan asiat sekä muut turvallisuusohjeet löytyvät Päijät-Hämeen pelastuslaitoksen verkkosivuilta: www.phpela.fi -> Ennaltaehkäisy -> Ohjeet ja lomakkeet.

Päivystävä palotarkastaja 044 077 3222
www.pelastustoimi.fi/turvatietao

Pelastusviranomainen suosittelee tutustumaan myös vakuutusyhtiön suojeluohjeisiin rivitalon paloturvallisuuden parantamiseksi.



PELASTUSLAITOS
PÄIJÄT-HÄME



ASUINHUONEISTON **PALO**TURVALLISUUSOPAS



PELASTUSLAITOS
PÄIJÄT-HÄME



www.phpela.fi

*Aloita
turvallinen
asuminen
tästä!*

VARAUTUMINEN TULIPALO- JA ONNETTOMUUSTILANTEISIIN

Pelastussuunnitelma

Kiinteistölle, jossa on vähintään kolme asuinhuoneistoa, tulee laatia pelastussuunnitelma.

Pelastussuunnitelman sisältöön tulee jokaisen asukkaan tutustua, jotta toiminta mahdollisessa onnettomuustilanteessa on mahdollisimman tehokasta. Pelastussuunnitelman tehtävä on herättää asukkaat huomaamaan asuinympäristönsä vaaratekijät, ja sitä kautta ohjata ennaltaehkäisemään onnettomuuksien syntymistä.

Pelastussuunnitelman lisäksi on tärkeää, että jokaisessa asunnossa on mietitty etukäteen pelastautumista tulipalotilanteessa. Tärkeää on erityisesti tiedostaa varatien (siitä enemmän sivulla 5) sijainti ja toiminta, sillä sen kautta pääsee ulos huoneistosta, jos varsinaista uloskäytävää ei jostain syystä voi käyttää.

On myös hyvä suunnitella, miten ruoanvalmistus onnistuu sähkökatkon aikana, kun sähköliesi ei toimi tai miten asunto lämmitetään talvella lämmönjakeluhäiriön aikana. Paikka, mihin tarvittaessa häiriötilanteen ajaksi voi mennä, on tärkeää varmistaa ajoissa.

Kotivara

Sairastumisen seurauksena kauppaan pääseminen saattaa estyä tai voi tapahtua onnettomuus, jonka vuoksi kaupat joudutaan sulkemaan eikä ulos voi mennä. Tällainen tilanne voi esimerkiksi kehittyä kemikaaleja kuljettavan rekan kaatuessa ja synnyttäessä kaasupilven. Myös viime vuosina yleistyneet myrskyt voivat aiheuttaa pitkäkestoisia häiriöitä yhteiskuntaan, kuten laajoja sähkökatkoksia.

Edellä mainittuja ja vastaavanlaisia tilanteita varten pelastusviranomaisen suosittelee jokaiseen asuntoon kotivaraa eli ruokaa ja muita välttämättömyystarvikkeita sen verran, että niiden avulla pärjää useita päiviä, jopa viikon. Varaelintarvikkeet ovat osa normaalia kiertoa, jossa niitä täydennetään sitä mukaa, kun niitä käytetään. Vedenjakelun häiriöissä viranomaiset perustavat vedenjakelupisteitä, joten kannelliset astiat veden kuljettamiseen ovat tärkeitä. Astioiden kokoa voi arvioida siitä, että juomavettä tarvitaan 16 litraa viikossa henkilöä kohden, ja lisäksi vettä tarvitaan vielä hygieniaan.

Muita välttämättömyystarvikkeita ovat mm.

- *radio ja paristot*
- *lääkkeet*
- *hygieniatarvikkeet*
- *ensiaputarvikkeet*
- *taskulamppu ja paristot*
- *joditabletit*
- *kynttilät ja tulentekovälineet*
- *käteistä rahaa*
- *erityisruokavalion elintarvikkeet*
- *mahdollisen lemmikkieläimen tarvikkeet*

PALVAROITIN ON HALPA HENKIVARTIJA

- Pidä se toimintakunnossa!

Oikein sijoitetut palovaroittimet ovat erittäin tehokkaita alkavan palon havaitsemisessa. Niiden ansiosta arvokasta aikaa säästyy tulipalotilanteessa, mikä mahdollistaa alkusammutuksen sekä pelastautumisen.

Myös pelastuslaitos saadaan tällöin hälytettyä nopeammin paikalle, jolloin lopulliset vahingot jäävät mahdollisimman pieniksi.

Lain vaatima vähimmäismäärä palovaroittimille on yksi palovaroitin jokaista alkavaa 60 m²:ä kohden jokaisessa asunnon kerroksessa tai tasossa.

Parhaan toiminnan varmistamiseksi palovaroittimien oikea sijoitus on erittäin tärkeää. Ne sijoitetaan kattoon vähintään 50 cm:n päähän seinistä ja palkeista, jotta savu kulkeutuu varoittimeen mahdollisimman esteettömästi.

Hyviä sijoituspaikkoja ovat makuuhuoneet ja uloskäytävät, sekä huoneet, joissa on sähköllä toimivia koneita ja laitteita tai muita mahdollisia paloriskejä.

Palovaroittimia ei kannata sijoittaa erityisen kosteisiin tai pölyisiin tiloihin eikä myöskään keittiöön liedon tai uunin lähelle, sillä tällöin niistä saattaa aiheutua väärä hälytyksiä. Toistuvissa väärissä hälytyksissä kannattaa kokeilla varoittimen siirtämistä joko parilla metrillä tai kokonaan eri huoneeseen.

*Pelastusviranomaisen
suosittelee
palovaroittimen lisäksi
häkävaroitinta
asuntoihin, joissa
on tulisijoja.*



Jos taloyhtiössä on sähköverkkoon kytketyt palovaroittimet, hoitaa taloyhtiö niiden huollon ja varmennusparistojen vaihdon, ellei muuta ole sovittu. Säännöllinen toimintakunnon testaaminen kuitenkin jää asukkaan vastuulle. Tavallisten paristokäyttöisten palovaroittimien hankkiminen ja testaus ovat kokonaan asukkaan vastuulla.

TULIPALO

Oikeanlaisella toiminnalla pelastetaan usein ihmishenkiä ja minimoidaan palovahingot. Hätätilanteessa toimiminen ei ole niin helppoa kuin luulisi.

Jos portaikossa on savua

**SULJE OVI
SOITA 112**

Kun palokunta
saapuu, ilmaise
sijaintisi ikkunasta
tai parvekkeelta



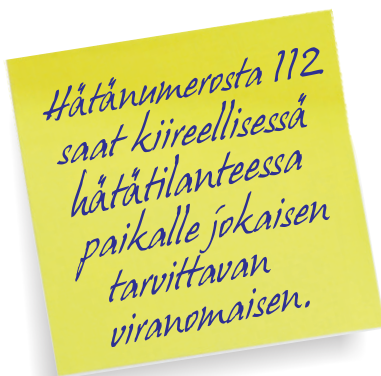
Siksi onkin hyvä käydä mielessään läpi, miten toimisi havaitessaan tulipalon. Kerrostalo- ja uudemmissa rivitaloasunnoissa jokainen asunto muodostaa oman palo-osastonsa, mikä tarkoittaa sitä, että palo ja savu eivät leviä muihin asuntoihin, kunhan ovet muistetaan pitää kiinni. Tulipalossa vaarallisinta ovat myrkylliset savukaasut, ei tuli tai kuumuus. Sen vuoksi kerrostaloissa ei tulisikaan missään tapauksessa mennä porraskäytävään, jos siellä on savua. Tällöin on jätävä omaan asuntoonsa turvaan odottamaan pelastuslaitoksen saapumista.

Kiireellisessä hätätilanteessa

Valtakunnallinen hätänumero **112** palvelee kaikenlaisissa kiireellisissä hätätilanteissa. Soittaessasi sinne:

- Vastaa kysymyksiin.
- Toimi annettujen ohjeiden mukaisesti.
- Lopeta puhelu vasta, kun saat luvan.

Jos hätänumero on ruuhkautunut, älä lopeta puhelua, vaan odota hetki, kunnes hätäpuheluusi vastataan.



Jos asunnossasi palaa

1. Pelasta muut välittömässä vaarassa olevat.
2. Sulje ovet, etteivät savu ja palo leviä muihin tiloihin.
3. Hälytä pelastuslaitos soittamalla turvallisesta paikasta numeroon 112.
4. Sammuta, jos olet varma, että hallitset tilanteen.
5. Varoita muita, jotka eivät vielä ole välittömässä vaarassa.
6. Opasta pelastuslaitos oikeaan paikkaan.

Tulipalon syttyessä muualla kiinteistössä

1. Yritä selvittää palon sijainti.
2. Sammuta, jos olet varma, että hallitset tilanteen.
3. Jos havaitset porraskäytävässä savua, palaa takaisin asuntoosi ja sulje ovi.
4. Hälytä pelastuslaitos soittamalla numeroon 112.
5. Tarvittaessa aseta kostutettu pyyhe oven rakoihin, ettei savu tule sisälle.
6. Mene parvekkeelle tai avoimen ikkunan luokse odottamaan apua.

ALKUSAMMUTUSKALUSTO

Jokaisesta asunnosta tulee löytyä jokin palon alkusammutusväline. Tärkeää on myös, että jokainen asukas tietää alkusammuttimen sijainnin sekä miten sitä käytetään, jotta tositilanteessa toiminta on mahdollisimman nopeaa ja tehokasta. Tutustu huolellisesti käyttöohjeisiin.

Yleisimpiä asunnon alkusammutusvälineitä ovat sammutuspeitteet sekä käsiammuttimet, joissa sammutusaineena on yleensä jauhe tai neste.

Sammuttamiseen voi myös käyttää sankoa ja vettä, kunhan muistaa, ettei neste- tai rasvapaloja saa koskaan sammuttaa vedellä, sillä siitä aiheutuu usein palavia roiskeita, ja palo leviää.

Sammutuspeite soveltuu hyvin esimerkiksi palavan kodinkoneen tai kattilan sammutukseen sotkematta ympäristöä. Hyvänä puolena on myös, ettei se vanhene ja vaadi tarkastuttamista. Jokaisessa asunnossa on hyvä olla vähintään 120 x 180 cm:n kokoinen sammutuspeite kiinnitettynä seinälle näkyvälle paikalle, josta sen saa tarvittaessa viipymättä käyttöön. Nykyisin tavallisten punaisten peitteiden lisäksi tarjolla on useita erilaisia design-peitteitä, jotka toimivat sisustuselementteinä.

Käsiammutin mahdollistaa suuremmankin palon sammuttamisen, johon sammutuspeite ei enää riitä. Lisäksi sitä voidaan käyttää kaiken tyyppisiin asunnon alkupaloihin, ja sammuttaminen pienistä raoistakin on mahdollista. Käsiammutin on hyvä sijoittaa uloskäytävän seinälle sopivalle korkeudelle niin, että jokainen asukas jaksaa ottaa sammuttimen irti telineestä. Lämpimissä tiloissa olevat käsiammuttimet tulee tarkastuttaa kahden ja kylmissä tiloissa olevat yhden vuoden välein, millä varmistetaan niiden toimivan tositilanteessa.

Varatie

Jokaisesta asunnon kerroksesta on oltava varsinaisen uloskäytävän lisäksi vähintään yksi varatie. Varatietä käytetään hätätilanteessa, jos uloskäytävää ei jostain syystä voi käyttää, kuten esimerkiksi porraskäytävän ollessa täynnä savua.

Varatienä toimii yleisimmin ikkuna, parveke, parvekeluukku tai sisältä ilman avainta avattavissa oleva toinen ovi. Kerrostaloissa pelastautuminen varatien kautta tapahtuu joko itsenäisesti tai pelastuslaitoksen avustamana. Varatiehen kannattaa tutustua, jotta sen käyttö tositilanteessa olisi sujuvaa ja tiedettäisiin varmasti sen sijainti ja toimivuus. Varatieikkunassa tulee aina olla kiinteät avauskahvat, jotta sen avaaminen on mahdollisimman vaivatonta ja nopeaa.



TULIPALOJEN JA VAHINKOJEN ENNALTAEHKÄISEMINEN



Autosuojaat ja pysäköinti

Autosuojaat on tarkoitettu moottoriajoneuvojen sekä niihin liittyvien työkalujen ja varaosien säilytykseen, ei varastokäyttöön. Varastot suunnitellaan yli kaksinkertaiselle palokuormalle verrattuna autosuojiiin, minkä vuoksi autosuojissa ei tulekaan säilyttää mitään ylimääräistä tavaraa.

Jatko- ja lämmitysjohtoja ei tule pitää pistorasioissa, kun niitä ei käytetä, sillä niistä aiheutuu merkittävä sähköiskun ja tulipalon vaara.

Pienissä alle 60 m²:n autosuojissa saa lisäksi säilyttää enintään:

- Yhden rengaskerran autoa kohden.
- 60 litraa helposti syttyviä palavia nesteitä, kuten bensiiniä.
- 200 litraa leimahduspisteeltään yli 55 °C olevia palavia nesteitä, kuten dieselöljyä.
- 25 kg nestekaasua erillisessä säiliössä, kunhan lattiataso ei ole maanpinnan alapuolella.

Suuremmissa yhtenäisissä autosuojissa palavia aineita ei saa säilyttää. Renkaita sallitaan yksi rengaskerta autoa kohden, jos autosuoja on erillään asuinrakennuksista.

Jokaisen tulee omalta osaltaan huolehtia, ettei pysäköi muualle kuin pysäköintiin sallituille paikoille.

*Pelastustiet
tulee pitää
aina täysin
esteettöminä.*

Saunat

Varmista, että kiuas on asennettu tukevasti ja kilvessä mainittujen suojaetäisyyksien mukaisesti. Vialliset kiukaan vastukset ja säätimet tulee korjauttaa välittömästi. Kiukaan ympärillä on myös hyvä olla suojakaide. Saunassa ei saa kuivata pyykkejä siten, että ne voivat pudota kiukaan päälle, mikä aiheuttaa suuren tulipaloriskin.

Tulisijat

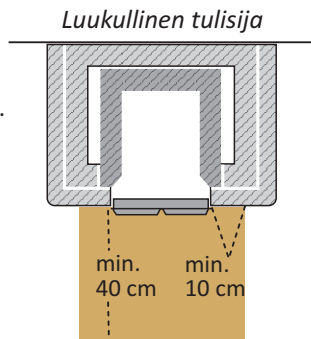
Vastuu tulisijoista ja niiden käytöstä on tulisijan haltijalla. Tulisijakohtaisia suojaetäisyyksiä tulee aina noudattaa. Polttopuut tulee säilyttää niin etäällä, etteivät ne voi syttyä säteilylämmöstä tai kipinästä.

Huolehdi, että tulisija ja hormi nuohotetaan vuosittain.

Luukullisen tulisijan lattiasuojaus on vähintään 40 cm eteenpäin ja 10 cm sivuille suuluukun reunasta mitattuna.

Avoimen tulisijan lattiasuojaus, kun tulisijan syvyys on

- yli 75 cm tai edessä on 5 cm korkuinen vierintäeste, lattiasuojaus min. 60 cm eteenpäin ja 15 cm sivuille tulisijan aukon reunasta mitattuna.
- alle 75 cm ja edessä ei ole vierintäestettä, suojauksen mitat ovat min. 75 cm eteenpäin ja 15 cm sivuille.



Älä jätä
pesukonetta
käymään
yksikseen!

Nosta silitys-
rauta aina
pystyasentoon
kun et silitä!

Muista
sammuttaa
kahvinkeitin!

Pyykin- ja astianpesukone

Pyykin- ja astianpesukonetta suositellaan käytettäväksi vain valvonnan alla. Kun niitä ei käytetä, tulee vesihanojen olla suljettuina. Pesukoneen nukkasäiliön suositellaan puhdistettavaksi säännöllisesti, ja koneen ylitäyttöä tulee välttää, sillä se voi aiheuttaa ylikuumentumisen. Edellä mainituilla toimilla minimoidaan vesi- ja palovahingot. Vesivahingon varalta on hyvä tietää kiinteistön tai huoneiston päävesisulun sijainti, jolloin vedentulo saadaan katkaistua mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Valaisimet

Välkkyvät tai heikosti hohtavat loisteputket tulee vaihtaa tai valaisimen sytytin poistaa, sillä putken lämpötila voi viallisena nousta erittäin korkeaksi, mikä aiheuttaa paloriskin. Valaisimien suojaetäisyyksiä sekä polttimoiden tehosuosituksia tulee noudattaa, sillä väärin käytettynä valaisin saattaa aiheuttaa tulipalon.

Liesi ja uuni

Tulipalon estämiseksi tulee uunin ja liedon käytön olla aina valvottua. Liedon päällä tai lähetyvillä ei saa säilyttää mitään tavaraa. Liesituulettimen rasvasuodatin tulee pestä säännöllisesti. Ajustimella varustettu liesi lisää turvallisuutta, mikäli vaarana on unohtaa liesi päälle. Liesisuojaalla voidaan estää lapsia ja lemmikkieläimiä laittamasta liettä päälle.

Muut sähkölaitteet

Sähkölaitteita ei tule päästää pölyntymään, vaan ne tulee imuroida säännöllisesti. Ilman päästessä kiertämään suunnitellusti ylikuumentumista ei tapahdu, minkä vuoksi useimpien sähkölaitteiden peittäminenkin on kielletty. Käyttöohjeita tulee aina noudattaa.

Sähkölaitteen
vikaantuneessa käyttö
tulee välittömästi
keskeyttää ja laite
korjauttaa ennen
käytön jatkamista.

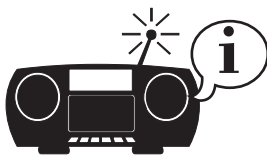
Sähkölaitteet ovat täysin virrattomia vain pistokkeen ollessa irrotettuna pistorasiasta, jolloin laitteessa ei ole oikosulun riskiä. Pistokkeet kannattaakin irrottaa aina siksi aikaa, kun ollaan poissa kotoa pitempään, kuten esimerkiksi loman vuoksi.

Yleinen vaaramerkki

Vaara- ja hätätilanteissa, kuten kaasu- tai säteilyonnettomuudessa, viranomaiset varoittavat väestöä uhkaavasta välittömästä vaarasta käyttämällä yleistä vaaramerkkiä. Yleinen vaaramerkki on yhden minuutin pituinen nouseva ja laskeva äänimerkki tai viranomaisten kuuluttama varoitus, joka voidaan antaa ulkohälyttimistä tai kaiutinautoista. Kuullessasi yleisen vaaramerkin:



- 1** Siirry sisätiloihin ja pysy siellä. Sulje ovet, ikkunat ja ilmanvaihto.




- 2** Avaa radio ja odota viranomaisten antamia toimintaohjeita.



- 3** Vältä puhelimien käyttöä linjojen tukkeutumisen estämiseksi.

LISÄTIETOA TURVALLISUUSASIOISTA
www.phpela.fi
Päivystävä palotarkastaja 044 077 3222

 Päijät-Hämeen pelastuslaitos
www.pelastustoimi.fi/turvatietao



Asunto-osakeyhtiön tiedot				Vastaajan tiedot	
Nimi:				Nimi:	
Osoite:				Osoite*:	
Asuinrakennusten lkm.		Asuntojen lkm.		Puh.	Sähköposti:

* Asuntoihin jaettavat oppaat postitetaan tähän osoitteeseen (jos oppaat jaetaan eri osoitteesta asuntoihin, kirjoita se lisätiedot -kohtaan)

Oppaan sivu	Tarkastettava asia	Korjattava	Kunnossa / korjattu	Ei koske kiinteistöä
2	Pelastussuunnitelma on laadittu ja ajan tasalla	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
2	Kiinteistön riskikartoitus on laadittu	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
2-3	Asukkaille on tiedotettu pelastussuunnitelmasta	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
4	Osoitemerkintä on selvästi nähtävissä ajotieltä myös pimeällä	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
4	Opastetaulu on kunnossa sisääntulotien yhteydessä	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
5	Opasteet veden pääsulun ja sähköpääkeskuksen luokse ovat kunnossa	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
5	Pelastustie on tarvittaessa merkitty ja kulkuväylät pidetään vapaina	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
6	Jäteastiat ovat riittäväällä etäisyydellä rakennuksesta tai osastoitu	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
6	Autosuoja- ja varastot ovat asianmukaisessa käytössä, ei varastoina	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
6	Ullakkotilaan on pääsymahdollisuus (> 60 cm korkea ullakko)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7	Talo- ja lapetikkaat sekä kattosillat ovat kunnossa	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
7	Varatietikkaat ovat kunnossa (> 3,5 m:n korkeudella olevat varatiet)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8	Ulkoiluväline- ja pyörävarastot ovat asianmukaisessa käytössä	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8	Irtaimistovarastossa ei säilytetä palavia aineita	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
8	Yhteisten saunatilojen paloturvallisuus on kunnossa	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9	Teknisissä tiloissa ei säilytetä ylimääräistä tavaraa	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
9	Lämmityskattilan hormi nuohotaan vuosittain (ei koske maakaasua)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9	Kattilahuoneen sekä polttoainevaraston osastoinnit ovat kunnossa	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
9	Öljysäiliö on tarvittaessa määräaikaistarkastettu ja kunnossa	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
10	Vastuu palovaroittimien huolloista ja testauksista on kaikilla tiedossa	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	
10	Vastuu tulisijojen ja savuhormien nuohouttamisesta on kaikilla tiedossa	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11	Väestönsuojan sijainti on opastettu	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
11	Väestönsuojan määräaikaistarkastus ja tiiveyskoe on tehty 10 v:n sisällä	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>
	Omaehtoisia turvallisuusparannuksia on tehty (kerro lisätiedot -kohdassa)	<input type="checkbox"/>	<input type="checkbox"/>	

Lisätiedot	
<input type="checkbox"/>	Lisätietoja eri paperilla

Vakuutan antamani tiedot oikeiksi	
Päivämäärä:	Allekirjoitus ja nimenselvennys:

Pelastusviranomainen täyttää			
Lomake vastaanotettu	Pelastusviranomainen	<input type="checkbox"/>	Palotarkastus suoritetaan
. .201		<input type="checkbox"/>	Palotarkastusta ei suoriteta



RIVITALOYHTIÖN OMAVALVONTA

Taloyhtiönne on valittu mukaan omavalvontakokeiluun. Omavalvonnalla korvataan pääosin perinteiset palotarkastajien suorittamat palotarkastukset. Tavoitteena on lisätä taloyhtiön ja asukkaiden tietoisuutta ja aktiivisuutta turvallisuusasioissa.

Tämän kirjeen mukana on omavalvontalomake, jonka kysymykset koskevat taloyhtiön turvallisuuden kannalta keskeisimpiä asioita. Mukana on myös *Rivitalon paloturvallisuusopas* omavalvontatarkastuksen tueksi. Vaikka taloyhtiö sisältäisi useamman asuinrakennuksen, täytetään vain yksi lomake.

Toivomme, että käsittelette asiaa taloyhtiön hallituksessa ja nimeätte henkilön, joka suorittaa tarkastuksen ja palauttaa lomakkeen pelastuslaitokselle. Lomakkeen voi palauttaa seuraavilla tavoilla:

- Täytä paperilomake, niittaa tai teippaa se kiinni ja tiputa postilaatikkoon. Postimerkkiä ei tarvita.
- Täytä lomake tietokoneella osoitteessa: www.phpela.fi/fi/ennaltaehkaisy/rtomavalvonta

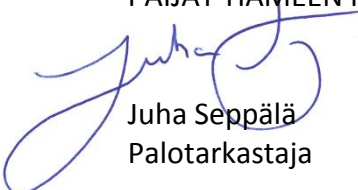
Pyydämme palauttamaan lomakkeen **30.9.2014** mennessä. Halutessaan taloyhtiö voi pyytää palotarkastusta ilmoittamalla siitä lomakkeessa. Lomakkeen palauttaneisiin taloyhtiöihin voidaan suorittaa pistokoeluontoisia palotarkastuksia lomakkeiden oikeellisuuden valvomiseksi. Mikäli lomake jätetään palauttamatta, pelastuslaitos suorittaa kiinteistön palotarkastuksen, josta peritään hinnaston mukainen ylimääräisen palotarkastuksen maksu.

Omavalvontatarkastus kohdistetaan rivitalon yleisiin ja teknisiin tiloihin sekä dokumentteihin, ei asuinhuoneistoihin.

Omavalvonnan yhteydessä on hyvä tiedottaa rivitalon asukkaille turvallisuuteen liittyvistä asioista. Sitä helpottaaksemme lähetämme omavalvontalomakkeen palauttamisen jälkeen teille *Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaita* jaettavaksi asuntoihin. Samalla lähetämme myös palautekyselylomakkeen, jonka avulla pyrimme jatkossa kehittämään omavalvontaa ja oppaita.

Yhteydenotot ja kysymykset: 044 077 3222 / päivystävä palotarkastaja

PÄIJÄT-HÄMEEN PELASTUSLAITOS



Juha Seppälä
Palotarkastaja



Kiitos omavalvontalomakkeen palauttamisesta!

Ohessa on lomakkeessa ilmoittamanne lukumäärä *Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaita*. Toivomme, että jaatte oppaat taloyhtiönne huoneistoihin ja muistutatte näin asukkaita turvallisuusasioiden tärkeydestä.

Pyytäisimme vielä teitä täyttämään oheisen kyselylomakkeen, jolla keräämme tietoa omavalvontamateriaalin käytettävyydestä ja toteutuksen toimivuudesta. Tulosten perusteella kehitämme omavalvontaa ja siihen käytettävää materiaalia entistä paremmaksi asiakkaiden näkökulmasta. Kyselyyn vastaaminen vie vain muutaman minuutin ja se täytetään täysin nimettömänä.

Paperinen kyselylomake voidaan omavalvontalomakkeen lailla taittaa ja kiinnittää kiinni sekä tiputtaa kirjelaatikkoon. Postimerkkiä ei tarvita. Kyselylomakkeen voi täyttää myös Internetin välityksellä osoitteessa: <http://www.phpela.fi/fi/ennaltaehkaisy/palautekysely>

Toivomme, että vastaatte kyselyyn yhden(1) viikon sisällä tämän kirjeen vastaanottamisesta.

Suuri kiitos vastaamisesta jo etukäteen!

PÄIJÄT-HÄMEEN PELASTUSLAITOS

Juha Seppälä

Palotarkastaja

Puh. 0440 773 157



Ympyröi parhaiten mielipidettäsi vastaava vaihtoehto. Vastausvaihtoehdot ovat:

1 = Täysin eri mieltä **2** = Osittain eri mieltä **3** = Osittain samaa mieltä **4** = Täysin samaa mieltä

1. Saatekirjeen ohjeistus omavalvonnan suorittamiseksi oli riittävä.	1	2	3	4
2. Rivitalon paloturvallisuusopas oli helppolukuinen.	1	2	3	4
3. Rivitalon paloturvallisuusoppaan kuvat auttoivat havainnollistamaan tekstiä.	1	2	3	4
4. Rivitalon paloturvallisuusopas oli sopivan pituinen.	1	2	3	4
5. Rivitalon paloturvallisuusoppaan sisältö oli esitetty riittäväällä tarkkuudella.	1	2	3	4
6. Tiesin, että tarvittaessa tarkemmat ohjeistukset löytyvät pelastuslaitoksen Internet-sivuilta.	1	2	3	4
7. Rivitalon paloturvallisuusoppaasta oli apua tarkastuksen suorittamisessa.	1	2	3	4
8. Omavalvontalomake oli ulkoasultaan selkeä.	1	2	3	4
9. Omavalvontalomakkeen tarkastettavat asiat olivat esitetty ymmärrettävästi.	1	2	3	4
10. Omavalvontalomakkeen palauttamistapoja oli riittävästi.	1	2	3	4
11. Asuinhuoneiston paloturvallisuusoppaiden jakaminen asuntoihin on hyvä keino tiedottaa asukkaille.	1	2	3	4
12. Omavalvonnan avulla löydettiin turvallisuuspuutteita kiinteistöstä.	1	2	3	4
13. Omavalvonta johti muutoksiin taloyhtiön turvallisuuteen liittyvissä asioissa.	1	2	3	4
14. Tiesin, että pyydetäessä pelastuslaitos suorittaa rivitalossa palotarkastuksen.	1	2	3	4
15. Mielestäni rivitalojen palotarkastukset voidaan korvata pääosin omavalvontatarkastuksilla.	1	2	3	4
16. Mielestäni omavalvonnalla onnistuttiin lisäämään taloyhtiön tietoisuutta paloturvallisuudesta.	1	2	3	4
17. Omavalvontatarkastuksia ei ole tarpeen suorittaa erikseen huoneistokohtaisesti.	1	2	3	4
18. Mielestäni 10 vuotta on riittävä aikaväli rivitalojen omavalvonnassa.	1	2	3	4
19. Mitä haluaisit kehitettävän rivitalojen omavalvonnassa ja miten?				
20. Mitä haluaisit kehitettävän paloturvallisuusoppaissa tai omavalvontalomakkeessa ja miten?				